च्वङ गणेश

प्रा. डा. पुरुषोत्तमलोचन श्रेष्ठ
विनोदराज शर्मा

च्वङ्गा गणेश

ग्रन्थकार
प्रा.डा.पुरुषोत्तमलोचन श्रेष्ठ,
विनोदराज शर्मा

प्रकाशक
च्वङ्गा गणेशस्थान विकास समिति
२०६६
भक्तपुर

प्रकाशक
च्वङ्ग गणेशस्थान विकास समिति
भक्तपुर ।

प्रथम संस्करण
प्रकाशन मिति : वि.सं. २०६६, मंसिर ३० गते
प्रकाशन प्रति : १००० प्रति

मूल्य रू. : ५०।-

मुद्रक
मित्रता छापाखाना
गोल्मढी, भक्तपुर-७
फोन : ६६१३३९९

ISBN : 978-9937-2-1993-8

समर्पण

ङा गणेशस्थान विकास समितिलाई, जसको प्रेरणां, प्रोत्साहन र प्रकाशन-
ड्योग पाएर यो ग्रन्थ-निर्माण संभव भयो, जसले यहाँ यस देवस्थानमा
र्वाले सिर्जेको सम्पत्ति, हाम्रो कला र संस्कृति' लाई साकार पार्दै यहाँका
ताकृतिको जीर्णोद्धार, पुनर्निर्माण एवं नवनिर्माण गर्दै संरक्षण संवर्द्धनको
ुपम नमुना प्रस्तुत गर्न समेत सफल भयो ।

कृतज्ञता-ज्ञापन

च्वङा गणेशस्थानका कलाकृति विवरणसहितको ऐतिहासिक तथा सांस्कृतिक अन्वेषण यो ग्रन्थ हो। यो यस विषयको पहिलो ग्रन्थ हो। हामी आभारी छौं चोङा गणेशस्थान विकास समितिप्रति। अनि हामीलाई यो ग्रन्थ लेख्नका लागि प्रेरित गरी महत्त्वपूर्ण जानकारी दिएर सहयोग गर्नुहुने यसै समितिका अध्यक्ष श्री लक्ष्मीनारायण राजलवट, उपाध्यक्ष श्री ओमकृष्ण श्रेष्ठ, कोषाध्यक्ष श्री विष्णु प्रजापति, सदस्य श्री प्रेमलाल ध्वजु लगायत सो समितिका सम्पूर्ण परिवारप्रति हार्दिक कृतज्ञता प्रकट गर्दछौं। हामीलाई अन्वेषणका क्रममा सहयोग पुऱ्याउनु हुने समाजसेवी श्री आशाबहादुर खर्बुजालाई पनि धन्यवाद दिन चाहन्छौं। त्यसैगरी श्री रत्नराज शर्मा (इपाछेँ), श्री दीपानन्द वज्राचार्य, काजीलाल ब्वँजु (इताछें दाफा भजन), नारायण वहादुर गोराहरूप्रति पनि आभारी छौं। यस ग्रन्थको पाण्डुलिपिलाई कम्पयुटर सेटिङ्ग/बाहिरी आवरण डिजाइन गरी प्रकाशन योग्य बनाइदिने मित्रता छापाखाना, गोल्मढीटोलका कम्प्यूटर शाखाका श्री रविन सितिखुलाई पनि धन्यवाद दिन चाहन्छौं।

अन्तमा अन्वेषणकार्यमा सदैव लागिरहन सल्लाह र प्रेरणा दिइरहने श्रीमती बबिता श्रेष्ठ (पुरुषोत्तमलोचन श्रेष्ठकी जीवन सहचरी) लाई पनि धन्यवाद ज्ञापन गर्दछौं।

श्री च्वङा गणेशले सबैको कल्याण गरून्!

जय च्वङा गणेश!

- प्रा.डा. पुरुषोत्तमलोचन श्रेष्ठ,
- विनोदराज शर्मा

२०६६ मंसिर ३० गते, मङ्गलबार

"पुर्खाले सिर्जेको सम्पत्ति, हाम्रो कला र संस्कृति"

प्रकाशकीय

भक्तपुरको च्वङा गणेशस्थान नेपाल प्रसिद्ध छ । २०५८ सालमा सिंढी निर्माण कार्यबाट जीर्णोद्धार कार्य थालनी गरेको च्वङा गणेशस्थान विकास समितिले आफ्नो सक्रियतामा जनसमुदायसित मिलेर भक्तपुरको पश्चिमीद्वारको रूपमा परम्परादेखि प्रख्यात रहीआएको मुपुज्व सल्लाघारीको रमणीय डाँडाको काखमा रहेको च्वङा गणेश मन्दिर लगायत सो परिसरको यसपछि पनि गरेका जीर्णोद्धार, पुनर्निर्माण एवं नव निर्माणका निरन्तर-कार्यहरूले यस क्षेत्रको स्वरूपमा कायापलट नै भएको छ। यो अहिले सफा र सुन्दर छ । प्रकृति र लोकवास्तु-संस्कृतिको संगम स्थल बनेर अनुपम नमुना प्रस्तुत गरेको छ । यसै प्रसङ्गमा हामीले भक्तपुरका इतिहास एवं संस्कृतिविद् प्राध्यापक डा. पुरुषोत्तमलोचन श्रेष्ठ र संस्कृतिविद् विनोदराज शर्मालाई यस स्थानको बारेमा एक सानो लेख लेखिदिन अनुरोध गरेका थियौं। र सुखद् आश्चर्य! विद्वानद्वयले निस्वार्थभावले यस देवस्थानका कलाकृति विवरणसहितको ऐतिहासिक सांस्कृतिक अन्वेषणयुक्त गहकिलो यो ग्रन्थ नै तयार पारेर दिनु भयो । सर्वसाधारण जनता, विद्वान तथा विद्यार्थीहरू सबैका लागि यो ग्रन्थ उपयोगी हुने हामीले विश्वास लिएका छौं । यस्तो महत्त्वपूर्ण ग्रन्थको प्रकाशन समेत गर्न पाउँदा हामी गौरवान्वित भएका छौं। यसका निमित्त च्वङा गणेशस्थान विकास समितिको तर्फबाट लेखकद्वयलाई हार्दिक धन्यवाद प्रदान गर्दछु । हाम्रा च्वङा गणेशले लेखकद्वयको कल्याण गरून् ।

जय च्वङा गणेश !

लक्ष्मी नारायण राजलवट

अध्यक्ष

च्वङा गणेशस्थान विकास समिति, भक्तपुर

साल २०६६ मंसिर ३० गते ।

विषय-सूची

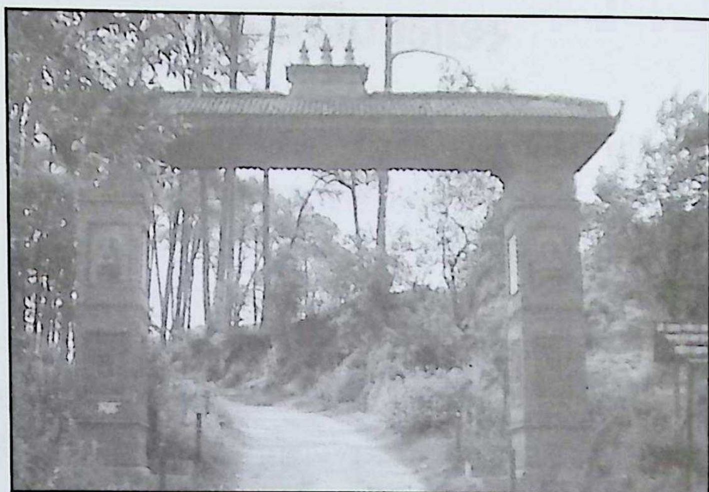
खण्ड प्रथम
कलाकृति विवरण

स्थान परिचय

भक्तपुर शहरदेखि करीब १ किलोमिटर पश्चिममा सल्लाघारी-थुम्को (वडा नं १७) छ। सो थुम्कोमा पुग्ने मुख्य बाटो पूर्वपट्टि रहेको छ। त्यहाँ हालैमा इँटाको एक कलात्मक प्रवेशद्वार पनि बनेको छ। यही प्रवेशद्वार भएको भिरालो बाटोबाट (चित्र संख्या १) गएपछि प्राकृतिक दृश्यले समेत रमणीय यस थुम्कोको शिरैमा रहेको गुम्बजशैलीको दक्षिणाभिमुख गणेशमन्दिर (चित्र संख्या २) मा पुगिन्छ। नेपाल-उपत्यकाका प्रसिद्ध देवस्थानमध्येको एक यो पनि हो। नेवार लोकजीवनमा यो देवस्थल 'च्वङ्गागन्द्यः' र नेपाली राष्ट्रियजीवनमा 'सल्लाघारी-गणेश' नामले प्रख्यात रहीआएको छ।

च्वङ्गागणेश मन्दिर परिसर करीब दश रोपनी क्षेत्रमा फैलिएर रहे्को् छ। यहाँ सल्लाका रूखका अतिरिक्त अन्य अनेक थरीका रूखहरू पनि छन्। ती रूखहरू स्थानीय नेवार लोकजीवनमा काकोसि, भ्याँउकोसि, कोसिमा, न्यापासि, फैगोमा, फोसिमा, तिसिमा, खोसिमा, दुवसिमा, कल्कि लगायतका नामले परिचित छन्। यसका अतिरिक्त यहाँ धुपि, मसला, काँइयो, लप्सी लगायत कपुरका रूख पनि छन्। यसरी यी अनेक जातका रूखविरूवाले पनि यो शान्त वातावरणमा अवस्थित देवस्थललाई अझ बढ्ता शोभायुक्त र मनोरम तुल्याएको छ।

यस देवस्थलको पूर्व दिशामा : जसि गः र वान्तां (चित्र संख्या ३),सैनिक इलाका र सो परिसरका पुतलीबगैंचासहितको रानीपोखरी, सिद्धपोखरी र त्यसदेखि पूर्वमा भक्तपुरको शहरीबस्ती छ। पश्चिम दिशामा : मूलबाटो, 'नपलि' नामको पुरानो बस्ती र सोही नामको एउटा पुरानो पुलसहितको

चित्र संख्या १ : यही प्रवेशद्वार भएको सो भिरालोबाटोबाट च्वङा गणेशमन्दिरमा पुगिन्छ ।

चित्र संख्या २ : च्वङा गणेशमन्दिर ।

चित्र संख्या ३ : जसि गः र वान्तां परिसर ।

पश्चिमतिर लाग्ने पुरानो मार्ग पनि छ । दक्षिण-पश्चिममा मुपुज्व, पाटी एवं सडकवारि ढुङ्गेधारा र पारि कुवा छ । उत्तरपश्चिममा निकोसेरा पर्छ । उत्तर दिशामा : 'इतापाको' नामको फाँट, धारा, पाटी, फैढोका गणेश, देवनागे (यहाँ केही कालअघिसम्म सैनिकहरूले तारो हान्ने ठाउँ बनाएका थिए), दुवाकोट आदि पर्छन् । दक्षिणमा मूलबाटो, पाँखय् नामक ढिस्को, हनुमन्ते खोला पर्छन् । रोचक कुरा के छ भने यस च्वङगणेशमन्दिरमा उभिएर केही पर दक्षिणतिर अलिकता दूरदृष्टि दिएमा त्यहाँ यहाँबाट सिधै कटुञ्जेका सुवर्णेश्वर महादेवमन्दिर दर्शनीय हुन आउँछ ।

नामकरण

स्थानीय नेवार लोकजीवनमा च्वङगणेशमन्दिर रहेको इलाका 'च्वङपाखा'/ 'च्वङपाँ' नामले प्रसिद्ध रहीआएको छ । लीलाभक्त मुनंकर्मी लगायतका

एकथरीका विद्वानहरूले 'च्वङापाख' नाम रहन गएको बारेमा यसप्रकारको विवरण दिएका छन् : तत्कालीन भक्तपुरका राजा जितामित्र मल्लको मृत्युपछि उनकी कान्छी रानीले आफ्ना प्रेमी भाजुकससित मिलेर शासन चलाइन्। बालक भूपतीन्द्र मल्ललाई मार्न जंगल पठाए। भाजुकसले आफूलाई राजा घोषित गरे। तर भूपतीन्द्र मल्ललाई मार्ने षडयन्त्र विफल भयो। ठूलो भएपछि उनले गुमेको राज्य फिर्ता लिन भाजुकससित घमासान युद्ध गरे। युद्धमा विजय पाएपछि भूपतीन्द्र मल्लले दुष्ट भाजुकसलाई सुकुलढोकाको मूलसडकमा किला ठोकेर मार्न लगाए। उनको टाउको काटेर ल्याए। धेरै मान्छे आवत-जावत हुने ठाउँमा खाडल खनी त्यहाँ सो टाउको राखी सबैले त्यसमाथि मुते। त्यो ठाउँ चोकुंगाछे नामले प्रसिद्ध भयो। हिजोआज त्यस ठाउँलाई चोंगा पाख भन्दछन्।

तर उक्त विवरणमा ऐतिहासिक सत्यता देखिएन। भूपतीन्द्र मल्लले आफ्ना पिता जितामित्र मल्ल जीवित छँदै शासन चलाउन थालिसकेका थिए। यो कुरा तात्कालिक ऐतिहासिक सामग्रीबाट पुष्टि भइसकेको छ। यताबाट 'च्वङापाँ'सित जोडिएको भाजुकसको कथा काल्पनिक मात्र रहेछ भन्ने कुरा पनि छर्लङ्ग हुन्छ। मल्लकालीन इतिहासका 'भाजुकस' विशेषणधारी सच्चरित्रवान्, धार्मिक व्यक्तित्वलाई दन्त्यकथाको दुष्चरित्र पात्रको रूपमा प्रस्तुत गर्न खोज्नु दुःखद कुरा हो। ऐतिहासिक भाजुकसहरूका बारेमा छुट्टै अन्वेषण हुनु जरुरी छ।

नेवारीमा 'च्व' ले उच्च भागलाइ जनाउँछ। उच्च भागमा बसेकै कारणले चांगु, चोछैं, चवदेश लगायत च्वङा गन्धः नाम लोकजीवनमा चलेर आएका हुन् भन्ने दृष्टिगत हुन्छ। च्वङागणेशमन्दिर पाखो परेको थुम्कोमाथि अवस्थित

छ। भौगोलिक दृष्टिले यो कुरा महत्त्वपूर्ण छ। नेवारीमा पाखोपरेको थुम्कोलाई बुझाउनुपर्दा 'च्वङापाँ' भन्ने चलन छ। यो गणेशमन्दिर यस्तै भागमा वसेको हुँदा सोही भौगोलिक विशेषताका आधारमा यो ठाउँ यहाँको जनजीवनमा 'च्वङापाँ' नामले प्रसिद्ध रहीआएको विदित हुन्छ। पाँचवटा कुना निस्केको ढिस्कोलाई नेवारीमा च्वङापा भनिन्छ। यो गणेशस्थान पाँचवटा कोण परेको ढिस्कोमाथि अवस्थित रहेको हुँदा सोही अनुरूप 'च्वङापा' नाम रहेको जानिन्छ। यसरी पाखो परेको थुम्कोको शिरैमा रहेको गणेश हुँदा नेवार लोकजीवनमा यिनी 'च्वङा गन्द्यः' नामले सम्बोधित हुँदै आएको जानिन्छ।

कलाकृति विवरण

च्वङागणेशमन्दिर (चित्र संख्या १)

दक्षिणाभिमुख यो मन्दिर आफ्नो स्थापनाकालदेखि नै गुम्बजशैलीमा खडा रहीआएको विदित हुन्छ। वर्तमानमा च्वङागणेश स्थान विकास समितिले यो मन्दिरको जगैदेखि पुनर्निर्माण गरेको छ। सो विकास समितिले पनि यसको मौलिक शैली स्वरूपलाई नबिगारीकन अघि जस्तो थियो (चित्र संख्या४) त्यही स्वरूपमा खडा गरी यसलाई पुनर्जीवन प्रदान गरेको छ। यो प्रशंसनीय काम हो। पेटी तहदेखि गजुरसम्म यो मन्दिर करीब बीस फीट अग्लो छ।

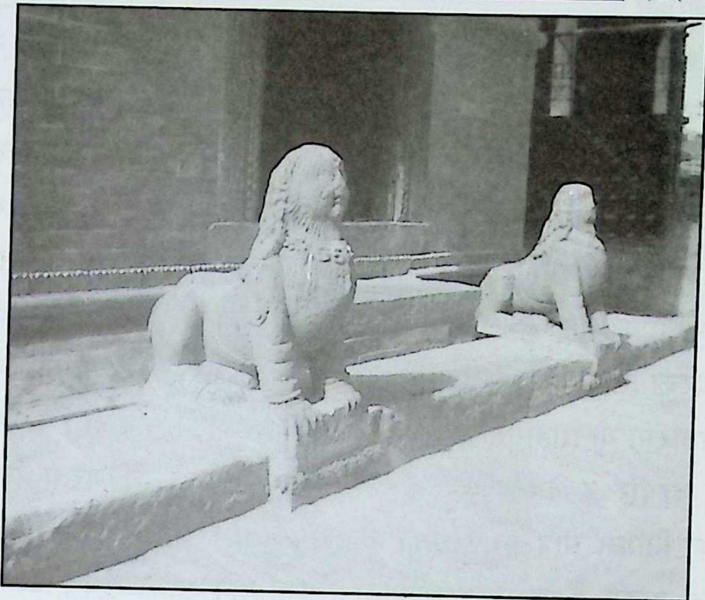
धुलो पानी र ओसबाट बचाउन हाम्रा अन्य नेपाली मन्दिरमा जस्तै यस मन्दिरमा पनि यसको चारैतिर एक तहको ढुङ्गे पेटी वनाइएको छ। यस मन्दिरको टुप्पामा ढुङ्गे गजुर छ। माङ्गलिक चिन्हको प्रतीक गजुर यथार्थमा पूर्णकलश नै हो। यसरी पेटी तहदेखि गजुरसम्म यो मन्दिर करीब बीस फीट अग्लो छ।

चित्र संख्या ४: पुनर्निर्माण हुनुभन्दा ५० वर्ष अघिको च्वङा गणेशमन्दिर ।
फोटोकपि साभार : च्वङा गणेशस्थान विकास समिति

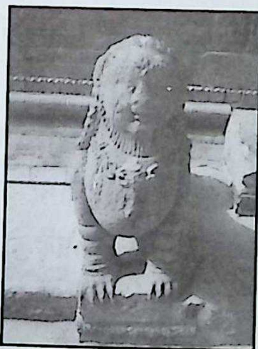
ढुङ्गे सिंह (चित्र संख्या ५)

यस मन्दिरको ढोकासामुन्ने दायाँ बायाँ एकजोडी ढुङ्गे सिंह छन् । प्रायः यस्ता कलाकृतिका आसनभागमा त्यस्ता कृति अर्पित गर्ने भक्तका अभिलेख पनि कुँदिएका हुन्छन् । तर यहाँ अभिलेख छैन । यी सिंहहरू दाह्री-जुंगा भएका मानव-मुखाकृतिका छन् । धेरै समयदेखिको मानवस्पर्श एवं घामपानी हावाहुरी आदिले यिनका मुखाकृति खिइसकेका छन् । त्यसमध्ये पनि बायाँपट्टिको सिंह (चित्र संख्या ६) को मुखाकृतिभन्दा दायाँपट्टिको सिंह (चित्र संख्या ७) को

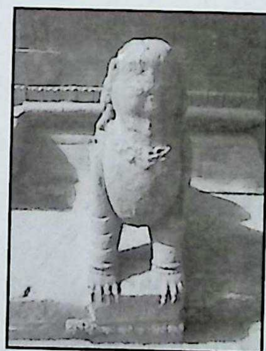

चित्र संख्या ५ : च्वङा गणेशमन्दिरको ढोकाको दायाँ-बायाँका ढुङ्गे सिंह, सोह्रौं शताब्दी ।

मुखाकृति बढ्ता खिइसकेको देखिन्छ । दुबै सिंहले खुट्टामा बुट्टेदार कल्ली र गलामा सिक्री लाएका छन् । बायाँपट्टिको सिंहले लाएको सिक्रीमा घण्ट पनि झुण्डिएको छ ।

चित्र संख्या ६ : च्वङा गणेशमन्दिरको बायाँपट्टिको सिंह (द्वीपि), सोह्रौं शताब्दी

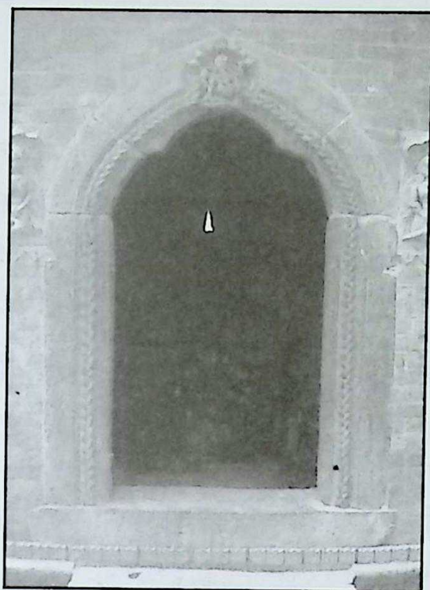

चित्र संख्या ७ : च्वङा गणेशमन्दिरको दायाँपट्टिको सिंह (द्वीपि), सोह्रौं शताब्दी ।

माथिका सिंहमूर्तिले काठमाण्डौं उपत्यकाका केही देवस्थलमा रहेका यस्तै मानव-मुखाकृति ढाँचा र शैलीका सिंहमूर्तिहरूलाई यहाँनिर सम्झाएको छ। भक्तपुर दरबारपरिसरस्थित पचपन्नझ्याले दरबारको दक्षिण-पूर्व कुनासंगैको दक्षिणाभिमुख सिद्धिलक्ष्मीको ढुङ्गेमन्दिर (सत्रौं शताब्दी) को माथिल्लो तहको पेटीको दायाँ-बायाँ पनि यस्तै मानव-मुखाकृतिका सिंह छन्। यस्ता सिंहलाई 'द्वीपि' भनिएको पाइन्छ। शैली-लक्षण र प्राचीनताका दृष्टिले सिद्धिलक्ष्मीको ढुङ्गेमन्दिरका सिंह (द्वीपि) भन्दा च्वङ्गगणेशमन्दिरका सिंह केही पुरानो देखिन्छ। यसै आधारमा यी सिंहमूर्तिलाई सोह्रौं शताब्दीतिर राख्न सकिन्छ। परम्परागत रूपमा दरबार र देवस्थलका द्वारको दायाँ-बायाँ राखिने यस्ता सिंहमूर्ति शोभाका निमित्त मात्र नभएर निःसन्देह सफलता र शालीनता, शक्ति र बल लगायत साहस र सुरक्षाका प्रतीकका रूपमा पनि रहेका छन्।

प्रवेशद्वार (चित्र संख्या ८)

च्वङ्गगणेशमन्दिरको प्रवेशद्वार माथितिर चुच्चो हुँदै गएको, ढुङ्गाले बनेको खुला रूपको छ। यो द्वार नागपाश-बुट्टाले कुँदिएको छ। शीर्षभागमा चतुर्बाहु गणेशको एक सानो प्रस्तरमूर्ति (चित्र संख्या ९) पनि छ। सो मूर्तिका गणेश द्वादशदलपद्मासनमाथि अर्द्धपर्यङ्कासन मुद्रा कसी बसेका छन्। यिनले माथिका दुई हातमध्ये बायाँपट्टिको हातमा परशु, दायाँपट्टिको हातमा अक्षमाला र तलका दुई हातमध्ये बायाँपट्टिको हातमा मोदकपात्र र दायाँपट्टिको हातमा दन्त लिएका छन्। यिनका वाहन मूषक भने यहाँ छैनन्। यस मूर्तिको पार्श्वभागमा गणेशको शिरमाथि देखिने सप्तनाग छत्रको रूपमा रहेको छ

चित्र संख्या ८ : च्वङा गणेशमन्दिरको प्रवेशद्वार

चित्र संख्या ९ : च्वङा गणेशमन्दिर-प्रवेशद्वारको शीर्ष भागका चतुर्बाहु गणेश (उन्नाइसौं शताब्दी)

गर्भगृह (मन्दिरको भित्री तह)

च्वङ्गगणेशमन्दिरको गर्भगृहमा कलात्मक रूपको मल्लकालीन प्रस्तर-द्वार-तोरणले सजिएको एक सानो देवल छ। हालसालै यो देवललाई पित्तलको द्वारतोरण र छानाले मोडेर शोभायमान तुल्याइएको छ। सो देवलभित्र एक आकृतिविहीन प्रस्तर स्थापित छ। यही निराकृत-प्रस्तरमा यस मन्दिरको मुख्य देवता-च्वङ्गगणेशको दर्शन हुन्छ। (चित्र संख्या १०)

यस गर्भगृहका मुख्य देवता च्वङ्गगणेशको दायाँपट्टि दियो बाल्ने प्रयोजनका निमित्त बनेको एक सानो ढुङ्गे थाम र धूपदीप बाल्ने-राख्ने एक सानो ढुङ्गे दियो पनि छ। गणेशको बायाँपट्टि भीमसेनको एक सानो मूर्ति (चित्र संख्या ११) छ। स्थानीय बासिन्दाहरूका अनुसार सो मूर्ति केही काल अधिमात्र कसैले यहाँ त्यसरी राख्न ल्याएका हुन्।

चित्र संख्या १० : पित्तलको छाना, आभरणसहितको द्वारतोरणयुक्त देवलमा सजिएका च्वङ्ग गणे... (स्थापनाकाल ई.सं. बाह्रौं शताब्दी)। निराकृत-प्रस्तरका यी च्वङ्ग गणेश ३३ से.मि लम्बा र ... से.मि. चौडा छ।

*चित्र संख्या ११ : व्यापारीहरूका देवता **भीमसेन** । प्राप्त जानकारी अनुसार भीमसेनको यो सानो प्रस्तरमूर्ति कुनै एक भक्तले केही समय अघि च्वङा गणेशको बायाँपट्टि राखीदिएका हुन् ।*

च्वङागणेशमन्दिरको भित्री भागको पूर्व र पश्चिम भित्तामा स-साना मृन्मय-आँखीझ्याल छन् । उत्तरपट्टिको भित्तामा त्रिकोणाकारको एउटा सानो प्वाल छ । नेवार वास्तु-संस्कृतिमा अभिन्न रूपले महत्त्व पाउँदै आएको यस्तो प्वाल नृत्यनाथका प्रतीक हुन् जसलाई 'नासःप्वा' भनिन्छ । सो नासः प्वा को दायाँपट्टि भित्तामा हालसालै ठोकिईराखिएको एक पित्तलपत्र (चित्र संख्या १२) छ । वि.सं.२०६६/०७/२२ मा भक्तपुर जिल्ला, बोडेस्थित विष्णुघाटटोलका पुन कुमार (ज्यो) श्रेष्ठहरूले च्वङागणेशमन्दिरको भित्री तहको च्वङागणेश प्रतिष्ठापित देवललाई पित्तलको आभरणयुक्त द्वारतोरणसहितको छाना चढाएर शोभायमान तुल्याएका रहेछन् भन्ने कुरा सो पित्तलपत्रको अभिलेखबाट जानिन्छ ।[1]

[1] परिशिष्ट, १ संख्याको अभिलेख ।

चित्र संख्या १२ : च्वङा गणेशमन्दिरको पुन कुमार (ज्यो) श्रेष्ठहरूको पित्तलपत्र ।

च्वङागणेशमूर्तिको सामुन्ने, बायाँपट्टि एउटा सानो खाल्टो (चित्र संख्या १३) छ सो खाल्टो जलकुण्डको रूपमा रहेको छ । जाँड राम्रो पार्नका लागि यहाँको जल लगी छर्कने चलन स्थानीय लोकजीवनमा वर्तमानमा पनि लोकप्रिय छ

चित्र संख्या १३ : च्वङा गणेशको बायाँपट्टि रहेको सानो खाल्टो - 'जलकुण्ड'

घण्टा (चित्र संख्या १४)

च्वङागणेशमन्दिरको अगाडि, दायाँपट्टि दुई खम्बाका बीचमा झुण्ड्याइएको एक घण्टा छ । सो घण्टा त्यहाँ राखीदिएपछि मन्दिरको शोभा बढ्नुका साथै गणेशको दर्शन-पूजन गर्न आउने भक्तजनहरूका लागि पनि सजिलो भएको छ । ने.सं. ११२६ मा भक्तपुर नगर, इताछेंटोलका स्व. आशलाल ध्वजुको स्मृतिमा उनका पत्नी न्हुछेमाया र पुत्र प्रेमलाल ध्वजुले सो घण्टा लोककल्याणको कामना गरी गणेशलाई चढाएका रहेछन् । यो कुरा सोही घण्टामा उत्कीर्ण अभिलेखबाट विदित हुन्छ ।[२]

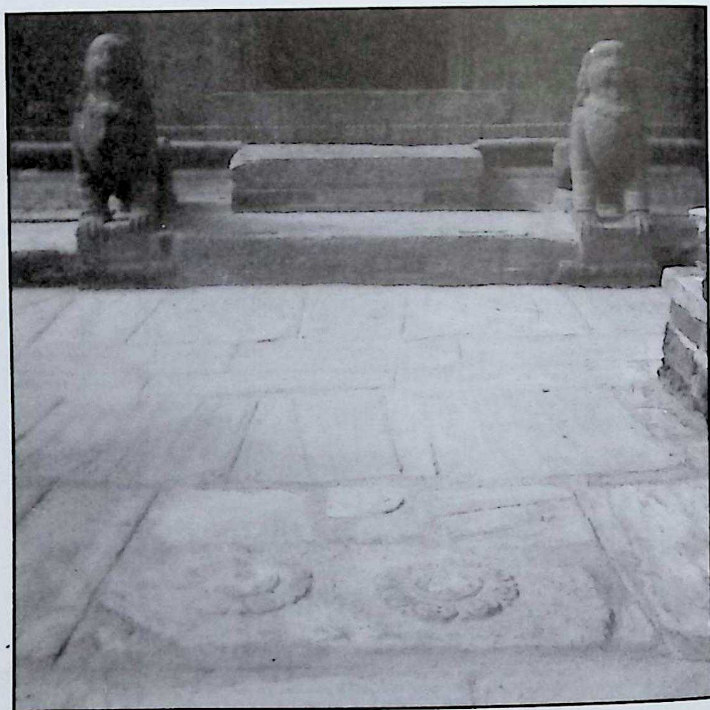

चित्र संख्या १४ : न्हुछेमाया र उनका छोरा प्रेमलाल ध्वजुले ने.सं.११२६ मा राखीदिएको च्वङा गणेशमन्दिर अगाडिको घण्टा ।

२ परिशिष्ट, २ संख्याको अभिलेख ।

हः फः (चित्र संख्या १५)

च्वङागणेशमन्दिरको अगाडि एकजोडी प्रस्तर-पद्माकृति छ। स्थानी सांस्कृतिक-जीवनमा 'हः फः' भनी प्रसिद्ध यो पद्माकृति यथार्थमा कुमार क प्रतीक हो। देवस्थलमा मात्र नभएर यस्ता पद्माकृति साधारण गृहस्थीका घ अगाडि पनि देख्न सकिन्छ। घरबाहिरका देवस्थानमा पुजा जानु अघि यसैला सर्वप्रथम पूजा गर्ने चलन छ। कुमार देवताका प्रतीक यी पद्माकृति घ परिवारका रक्षकदेवता पनि हुन्। यो एकजोडी पद्माकृतिको पनि अगा सिङ्गमर्मरको अर्को एक पद्माकृति छ। सो एकजोडी पद्माकृतिमध्ये पूर्वपट्टि पद्माकृतिको बीचमा पादुका पनि कुँदिएको छ।

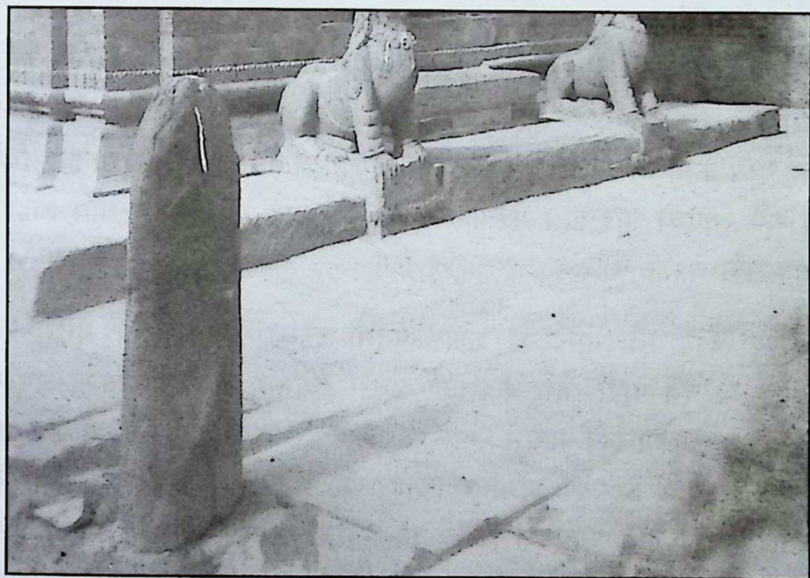
चित्र संख्या १५ : हः फः (कुमारको प्रतीक पद्माकृति)। सो एकजोडी हः फः को पार्श्वमा अर्को एक पद्माकृति पनि छ।

ढुङ्गे मौलो (चित्र संख्या १६)

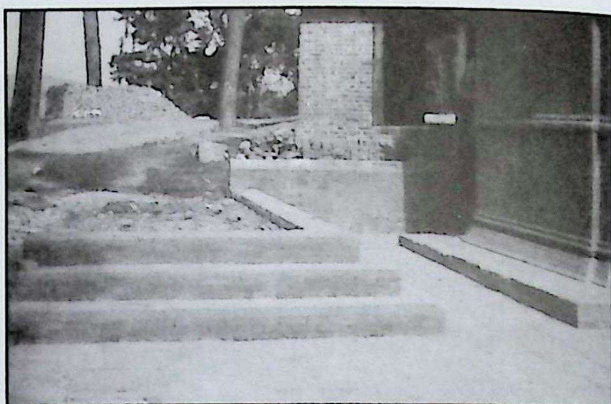
च्वङ्गागणेशमन्दिरको सामुन्ने दक्षिण-पश्चिमपट्टि एक ढुङ्गे मौलो छ । वस्थल, कोत आदिमा पशुको बलि दिनको निमित्त यस्ता कीलाहरू गाडेर राख्ने चलन छ । यो मौलो साँढे दुई फूट लम्बा र र एक फूट चौडा छ ।

मण्डप (विश्रामस्थान) (चित्र संख्या १७)

च्वङ्गागणेशमन्दिरको पछाडि उत्तरमा तीन तहको पेटी निकाली बनाउन लागिएको एक नव निर्माणाधीन मण्डप (विश्रामस्थान) छ । च्वङ्गागणेशस्थान विकास समितिद्वारा यो मण्डपको निर्माण भइरहेको छ ।

चित्र संख्या १६ : च्वङ्गा गणेशमन्दिर अगाडिको ढुङ्गे मौलो ।

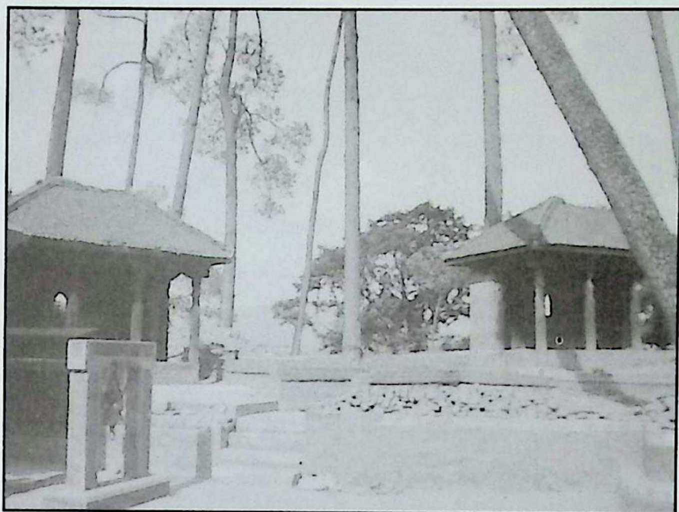

चित्र संख्या १७ : च्वङा गणेशस्थान विकास समितिद्वारा निर्माण हुन लागेको नवनिर्माणाधीन म

पाटी र धारा

धार्मिक एवं सामाजिक-सांस्कृतिक महत्त्व राख्ने सत्तल, पाटी, धा जलद्रोणी आदि नेपाली लौकिक वास्तुकलाका अनुपम उदाहरण हुन्। बटुवा लगायत भक्तजनहरूको सुविधाका लागि समेत लोकोपकारी भावनाले प्रे भई पुण्य कमाउने अभिप्रायले यस्ता वास्तुकृति बनाउने चलन प्राचीनकाल नै रही आएको पाइन्छ । यस्तो चलनको अपवाद च्वङागणेशस्थान होइ यहाँ पनि यस्ता लौकिक वास्तुकृति छन् ।

च्वङागणेशमन्दिरको दक्षिण-पूर्वमा दुईवटा पाटी (चित्र संख्या छन् । यी दुबै पाटी तीन कवलका छन् । स्थानीय बासिन्दाहरूका अनु वि.सं.१९९० सालको महाभूकम्पले भक्तपुर दरबारको च्यासिलं मण्डप ध्वस्त भएपछि त्यसका थामहरू ल्याएर यी पाटीहरू वि.सं.१९९४ साल बनाइएका थिए । च्यासिलं मण्डपको पुनर्निर्माण गर्ने क्रममा यी पाटी भत्काई त्यसका थामहरू पुनः लगेपछि यी पाटीहरू पनि पुनः परम्परा शैलीमा झिंगटीको छाना हाली पुनर्निर्मित हुन पुगेका हुन् ।

चित्र संख्या १८ : च्वङ्ग गणेशमन्दिरको दक्षिण-पूर्वमा रहेका दुईवटा पाटी ।

माथि उल्लेखित दुईवटा पाटीका बीचमा करीब पाँच फिट गहिरो, इँटाको चीरबुट्टे आकारको इँटाको गारो हाली बनाइएको भागमा एक पाइपधारा (चित्र संख्या १९) छ। स्थानीय बासिन्दाहरूका अनुसार यो धारा राणाकालतिर भक्तपुरमा वीरधाराको प्रबन्ध गर्ने क्रममा यहाँ पनि पाइप जोडेर ल्याइएको थियो । समय बित्दै जाँदा सो धाराबाट पानी आएन । अनि वि.सं. २०५४ सालमा च्वङ्गगणेशस्थान विकास समितिले जन सहयोग र जनश्रमदान जुटाएर पानी ट्याङ्कीसमेत राखी यस धाराको जीर्णोद्धार गरेको थियो। यो कुरा सोही पाइपधारामाथि सिमेन्ट प्लास्टर गरी बनाइएको सिमेन्टपत्रमा उत्कीर्ण अभिलेखबाट थाहा पाइन्छ ।[३]

३ परिशिष्ट, ३ संख्याको अभिलेख ।

चित्र संख्या १९ : चीरवुट्टे आकारको गहराईमा रहेको पाइपधारा ।

दलुचा (चित्र संख्या २०)

च्वङागणेशमन्दिरको पूर्वपट्टि फलामे दण्डीले बनेको फलक छ। सो फलकमा १०८ वटा पित्तलका **दलुचा** (दियो) छन् । ती दियो भक्तपुर जेलाँटोलका रत्न बहादुर र मंगलमाया माकजुहरूले राख्न लगाएका हुन्। यो कुरा ती दियोमाथिका फलामे-अक्षरका अभिलेखबाट जानिन्छ।[४]

ताहाःफल्चा (लामो पाटी) (चित्र संख्या २१)

च्वङागणेशमन्दिरको दक्षिणपट्टि एक पुनःनिर्मित ताहाःफल्चा (लामो पाटी) छ। केही काल अघिसम्म पनि सो पाटी निकै जीर्ण अवस्थामा थियो।

४ परिशिष्ट, ४ संख्याको अभिलेख।

चित्र संख्या २० : भक्तपुर, जेलाँ टोलका रत्न वहादुर र मंगलमाया माकजुहरूले राखीदिएका दलुचा

चित्र संख्या २१ ताहा: फल्चा (लामो पाटी)

त्यसो हुँदा च्वङ्गगणेशस्थान विकास समितिले आफ्नो सक्रियतामा ज
समुदायको मन जितेर आर्थिक, भौतिक र श्रम लगायतका विविध सहयो
जुटाई पुन:निर्माण कार्यको थालनी गऱ्यो । सो कार्य पूरा भएपछि त्य
पुन:निर्मित पाटीको उद्घाटन वि.सं.२०६२ साल चैत्र २२ गते पूर्व सांस
नारायणमान बिजुक्छेंबाट भएको थियो । यो कुरा सोही पाटीमा रहेको शिलाप
एवं च्वङ्ग गणेशस्थान विकास समितिले प्रकाशमा ल्याएको दाताहरूक
आर्थिक सहयोग विवरणसम्बन्धी पुस्तिकाबाट पनि थाहा पाइन्छ ।[५] यथार्थम
त्यसरी पुन:निर्मित यो लामो पाटी लौकिक वास्तुशैलीको अनुकरणीय नमून
बन्न पुगेको छ ।

पश्चिमपट्टिको पाटी (चित्र संख्या २२)

च्वङ्गगणेशमन्दिरको पश्चिमपट्टि छानाको जस्ताले छाएको पाँ
कवलको एक पाटी छ । यो पाटी च्वङ्गगणेशस्थान विकास समितिले यसदेखि
दक्षिणपट्टि रहेको पुरानो लामो पाटी पुनर्निर्माण गर्ने क्रममा त्यसका जस्ता
थामहरू ल्याई यो पाटी बनाएको हो । यो पाटी बनेपछि यस गणेशस्था
परिसरका कलाकृतिको पुनर्निर्माण र जीर्णोद्धार कार्य गर्न सो विकास समितिला
सजिलो भएको छ ।

सिंघचा (सिंह) (चित्र संख्या २३)

माथि उल्लेखित पश्चिमपट्टिको पाटीमा करीब २ फीट अग्लो एक
प्रस्तर-सिंहमूर्ति छ । यो सिंहमूर्ति पहिले च्वङ्गगणेशमन्दिर पछाडि उत्तरपू

*५ परिशिष्ट, ५ संख्याको अभिलेख । चोङ्ग गणेशस्थान विकास समितिको लामो पाटी पु
निर्माणसम्बन्धी आय -व्यय विवरण पुस्तिका*

चित्र संख्या २२ : च्वङा गणेशमन्दिरको पश्चिमतर्फको पाटी

चित्र संख्या २३ : सिंघचा (सिंह), सोह्रौं शताब्दी ।

कुनामा थियो भन्ने कुरा थाहा हुन आएको छ। तर यसको अर्को जोडी पनि हुनु पर्ने हो जुन यस परिसरमा कतै पनि देखिएन। यस सिंहको मुखाकृति शीर्षभाग नराम्रोसित फुटिसकेको छ। यसको अनुहार पनि चिन्न गाह्रो भएको छ। यसले गलामा घण्टयुक्त सिक्रीमाला लाएको छ। शैली प्राचीनताका आधारमा यसलाई सोह्रौं शताब्दीतिरको मान्न सकिन्छ।

दिगुद्यः (देवाली देवताहरू)

च्वङ्गगणेशमन्दिर आसपासमा स्थानीय नेवार-लोकजीवनले परम्परादेखि मान्दै आएका दिगु द्यः (देवाली देवता) हरू छन्। हामीलाई प्राप्त जानकारीका आधारमा यहाँ दर्शनधारी, मानन्धर, कोजु, सुवाल, ख्वालापाला, नकर्मी, भोमि, राजोपाध्याय, मल्ल-प्रधानाङ्ग, जोशी, आदि थरहरूका दिगु द्यः छन्।

चित्र संख्या २४ : दर्शनधारीहरूको दिगु द्यः।

दर्शनधारीहरू(कुस्ले)का दिगु द्यः (चित्र संख्या २४)

च्वङ्गगणेशमन्दिरको पूर्वी द्वारबाट गणेशस्थान जाने उकालो बाटोको उत्तरपट्टि छेपु (आफ्ना पञ्जाले सर्प समाती निलिरहेको बाघमुखे आकृति) र नासःप्वाः (नृत्यनाथको प्रतीक त्रिकोणात्मक आकृतिको प्वाल) आकृतियुक्त एक प्रस्तर छ। सो संगै अर्को एक निराकृत प्रस्तर पनि छ। यी दर्शनधारीहरूका दिगु द्यः हुन्।

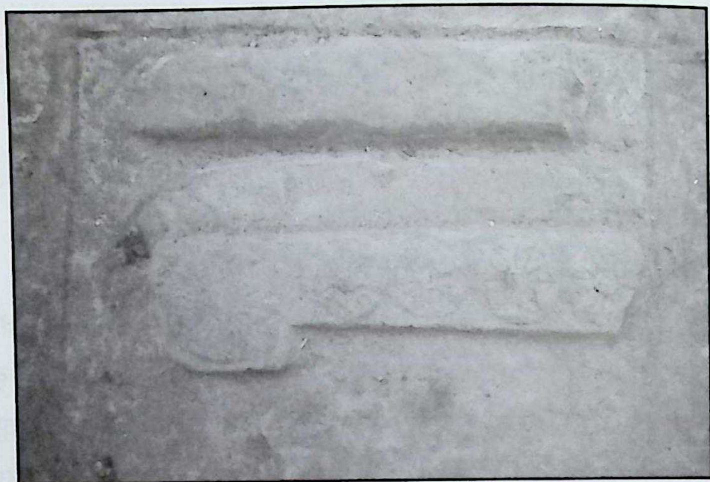
मानन्धरहरूका दिगु द्यः

च्वङ्गगणेशस्थानमा अन्य समुदायका तुलनामा भक्तपुरका विभिन्न स्थानमा बसोबास गर्दै आएका मानन्धर जातिका दिगु द्यः बढ्ता छन्। च्वङ्गगणेशमन्दिरसंगै पश्चिमपट्टि प्राङ्गणमा स्थापित एकजोडी प्रस्तर-पद्माकृति **-पलेफो** (चित्र संख्या २५) भक्तपुर, भार्वाचोटोलका मानन्धरहरूका दिगु द्यः हुन्। ती पद्माकृतिका मध्यभागमा षट्कोण-आकृति पनि कुँदिएका छन्।

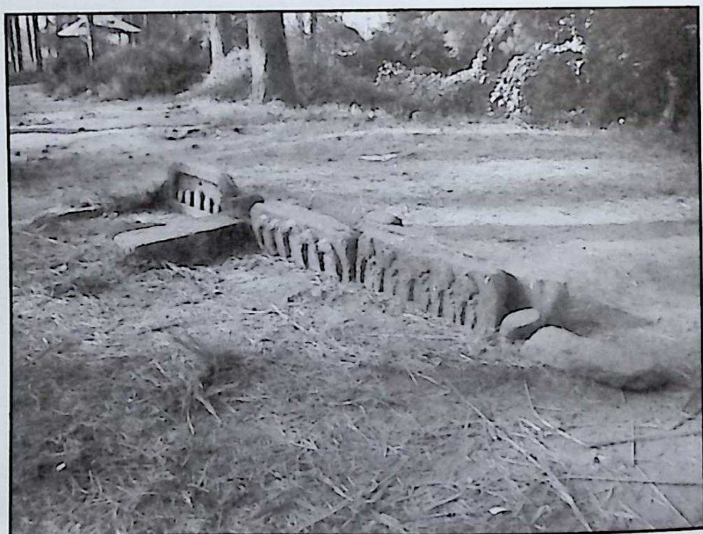

चित्र संख्या २५ : भार्वाचो - मानन्धरहरूको दिगु द्यः।

सो दिगु द्यः को उत्तरपट्टि पाँचवटा पलेफोका आकृति कुँदिएको प्रस्तर देखा पर्छ। (चित्र संख्या २६) यो पनि भार्वाचो-मानन्धरहरूका दिगु द्यः हुन्।

चित्र संख्या २६ : भार्वाचो - मानन्धरहरूको दिगु द्यः।

चित्र संख्या २७ : बोडे, थिमीका मानन्धरहरूको दिगु द्यः।

च्वङ्गगणेशमन्दिरको उत्तरपूर्वपट्टि तीन खण्डमा विभक्त दिगु द्यःहरू (चित्र संख्या २७) छन्। यी दिगु द्यःहरू भक्तपुर बोडे र थिमीका मानन्धरहरूका हुन्।

चित्र संख्या २८ : मानन्धरहरूको दिगु द्यः।

च्वङ्गगणेशस्थान जाने पूर्वपट्टिको बाटोको उत्तरपट्टि पाँचवटा निराकृत आकृतियुक्त प्रस्तर (चित्र संख्या २८) छ। सो प्रस्तरको पादपीठमा अभिलेख

चित्र संख्या २९ : कोजु र सुवालहरूका दिगु द्यः।

पनि कुँदिएको छ ।[६] त्यस आधारमा यो दिगु द्यः पनि मानन्धरहरूकै रहे दृष्टिगोचर हुन्छ ।

कोजु र सुवालहरूका दिगु द्यः (चित्र संख्या २९)

भार्वाचो-मानन्धरहरूका दिगु द्यःहरू रहेको स्थानभन्दा उत्तरपश्चि भाग खाली नै देखिन्छ । हामीलाई प्राप्त जानकारी अनुसार सो भाग भक्तपुरको जैँलाटोलका थने-कोजुहरू र ताहामलाटोलका सुवालहरू देवालीपू गर्न आउँछन् ।

ख्वालापालाहरूका दिगु द्यः -चित्र संख्या ३०)

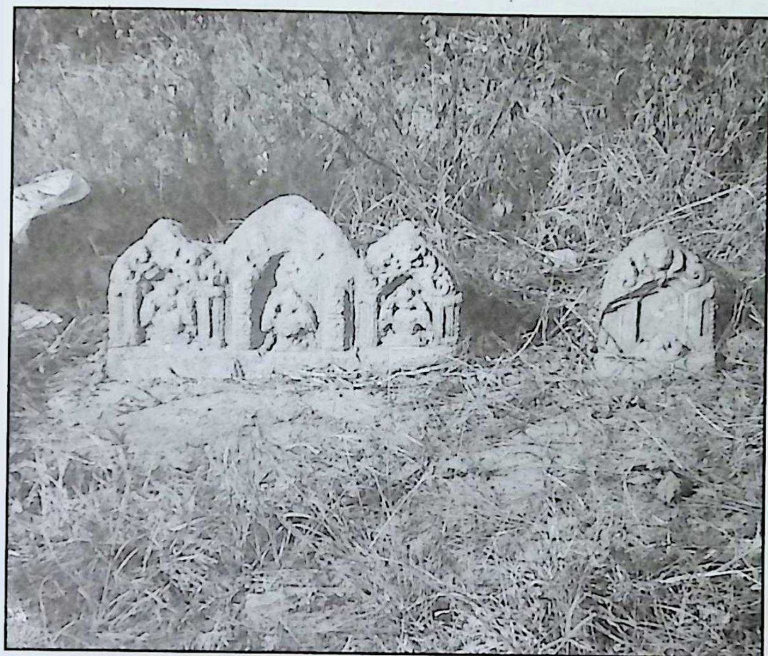
चित्र संख्या ३० : ख्वलापालाहरूका दिगु द्यः ।

---

६ परिशिष्ट, ६ संख्याको अभिलेख ।

ख्वङ्गगणेशमन्दिरको उत्तरपट्टि कलश र गोलाकार आकृतियुक्त प्रस्तर
छ। त्यसको संगै एउटा निराकृत प्रस्तर स्तम्भ पनि छ। यी ख्वालापालाहरूका
दिगु द्यः हुन्।

कलशाकृतियुक्त दिगु द्यः (चित्र संख्या ३१)

चित्र संख्या ३१ : कलशाकृतियुक्त दिगु द्यः।

ख्वालापालाहरूको दिगु द्यःसंगै पश्चिमतर्फ एउटै प्रस्तरफलकमा
छेपुले सजिएका तीनवटा गवाक्षभित्र तीन पूर्णकलशाकृति छन्। यसको संगै
हुँ यस्तै छेपुले सजिएको गवाक्षमा पद्माकृति स्थापित छ। यी दिगु द्यः कुन
समुदायका हुन् भन्ने जानकारी प्राप्त हुन सकेन। तर जे होस् मल्लकालीन
शैलीमा बनेका यी दिगु द्यः कलात्मक र सुन्दर छन्।

'राजोपाध्याय' ब्राम्हणहरूका दिगु द्यः (चित्र संख्या ३२)

च्वङ्गगणेशस्थानको पुछारको उत्तरपश्चिम ढिस्कोभागमा एक निरा प्रस्तर छ । भक्तपुरका राजोपाध्यायहरूले विवाह/व्रतबन्ध आदि माङ्गलि उत्सवताका यहाँ आई सो प्रस्तरलाई दिगु द्यःको रूपमा पूजाआजा आएको विदित हुन्छ ।

जोशीहरूका दिगु द्यः (चित्र संख्या ३३)

राजोपाध्यायहरूको दिगु द्यः देखि संगै उत्तरपट्टि दुईवटा प्रस गाडिइएका छन् जसलाई जोशीहरूले आफ्नो दिगु द्यःको रूपमा मान्दैप आएको कुरा ज्ञात हुन आएको छ । त्यसमध्येको एक प्रस्तरमा अभिलेख प कुँदिएको छ ।[७] सो अभिलेखबाट पनि उक्त कुराको पुष्टि मिल्छ ।

चित्र संख्या ३२ : 'राजोपाद्याय' ब्राम्हणहरूका दिगु द्यः ।

७ परिशिष्ट, ७ संख्याको अभिलेख ।

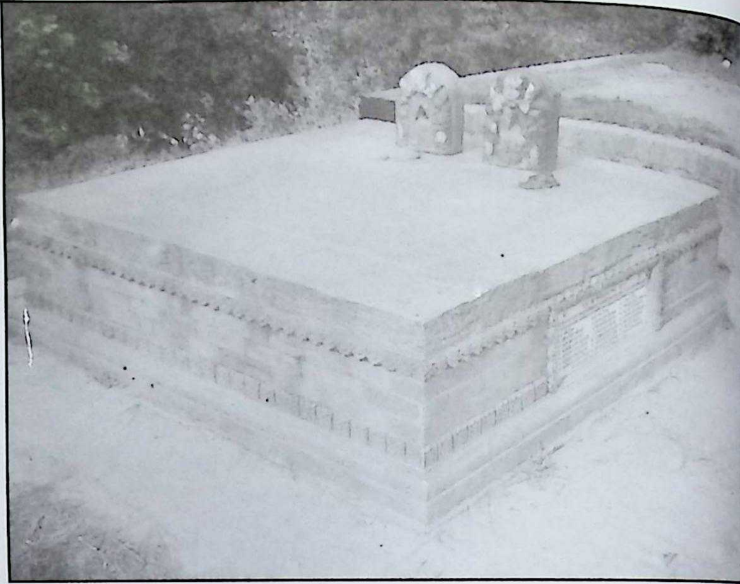
चित्र संख्या ३४ : जोशीहरूका दिगु द्यः ।

हरनरसिंह जोशीका सन्ततिहरूका दिगु द्यः (चित्र संख्या ३५)

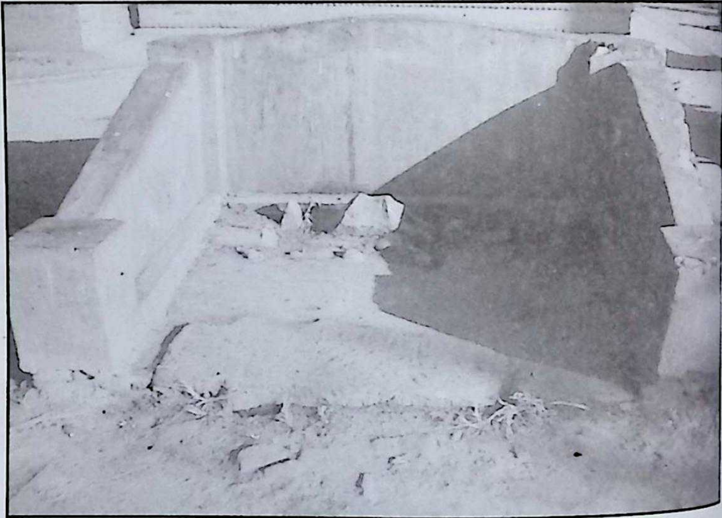
ङ्गागणेशमन्दिरको उत्तरतर्फ रहेको चतुष्कोणाकार-मण्डपमा जोशीहरूका लदेवता छन्। सो मण्डपमा एकजोडी देवाली देवता स्थापित छन्। यसको नःनिर्माण वि.सं.२०६१ सालमा शहरनरसिंह जोशीका नवौं र दशौं पुस्ताका न्ततिले गरेका रहेछन्। यो कुरा त्यहींको शिलापत्रमा उत्कीर्ण अभिलेखबाट दित हुन्छ।[८]

ल्ल प्रधानाङ्गहरू एवं नकर्मी (कौ)हरूका दिगु द्यः -चित्र संख्या ३६)

परिशिष्ट, ८ संख्याको अभिलेख ।

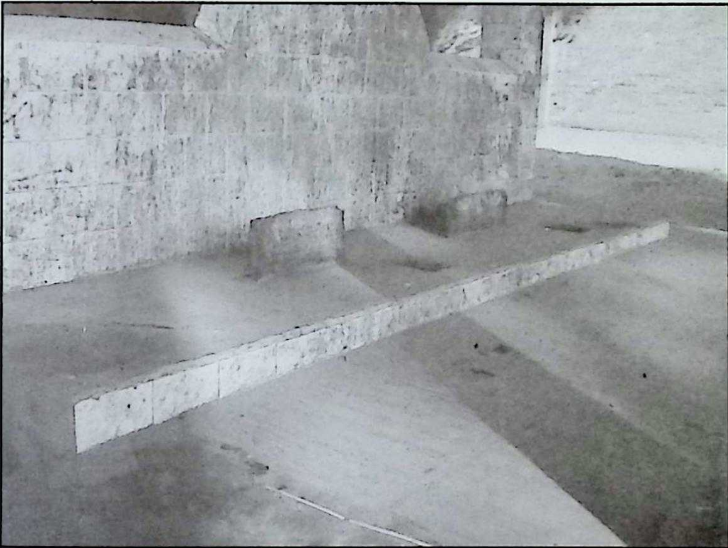
चित्र संख्या ३५ : शहरनरसिंह जोशीहरूका दिगु द्यः ।

चित्र संख्या ३६ : मल्ल प्रधानाङ्गहरू एवं नकर्मी(कौ)हरूका दिगु द्यः ।

गणेशस्थानको ताहा फल्चा (लामो पाटी) पछाडि, पश्चिमतर्फ गारोमा सीमेन्ट प्लास्टर लगाई घेरिएको भागमा केही निराकृत स-साना प्रस्तर स्थापित छन् । यसलाई मल्ल प्रधानाङ्गहरूले दिगु द्यः को रूपमा मान्दैपुज्दै आएका छन् । सो दिगु द्यःको पार्श्वभागमा एक शिलापत्र पनि छ ।[९] यसबाट पनि उक्त कुराको पुष्टि मिल्छ । प्राप्त जानकारी अनुसार यसै स्थानमा नकर्मीहरूका पनि दिगु द्यः छन् ।

उक्त दिगु द्यः भएको स्थानदेखि पश्चिमपट्टि एकैनासका दुईवटा प्रस्तर स्थापित छन् । ती पनि (चित्र संख्या ३७) मल्ल प्रधानाङ्गहरूका दिगु द्यः हुन् । सो दिगु द्यः रहेको ठाउँसंगै पश्चिमतर्फ बलि चढाईने राँगो, बोका बाँध्नका लागि गाडिइराखिएको एक ढुङ्गे किलो (ल्वहँ कि) पनि (चित्र संख्या ३८) छ ।

चित्र संख्या ३७ : मल्ल प्रधानाङ्गहरूका दिगु द्यः ।

९ परिशिष्ट, ९ संख्याको अभिलेख ।

चित्र संख्या ३८ : ल्वहँ कि (ढुङ्गे किलो) ।

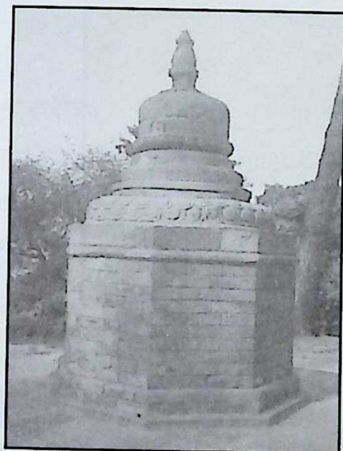
चित्र संख्या ३९ : भोमिहरूका दिगु द्यः ।

भोमिहरूका दिगु द्यः (चित्र संख्या ३९)

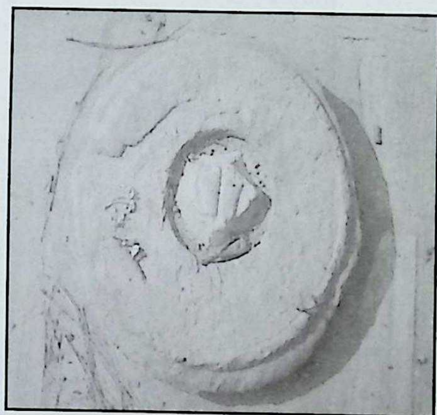
मल्ल प्रधानाङ्गहरूका दिगु द्यः रहेको स्थानदेखि उत्तरमा याछें, महालक्ष्मीस्थानका भोमिहरूका दिगु द्यः छन् ।

नमोबुद्ध चैत्य (चित्र संख्या ४०) र मञ्जुश्री पादुका (चित्र संख्या ४१)

च्वङागणेशमन्दिरको दक्षिणपूर्वमा एक चैत्य छ। सो चैत्यलाई बौद्धमार्गीहरूले 'नमोबुद्ध' (नम्बरा) को रूपमा मान्दै पुज्दै आएका छन् ।[१०] सो चैत्यसंगै दक्षिणपट्टि एक सानो मण्डप छ। सो मण्डपमा एक गोलाकार प्रस्तर छ। त्यसको मध्यभागमा प्रस्तर-पादुका छ। बौद्धमार्गीहरूले त्यसलाई 'मञ्जुश्री पादुका' को रूपमा पुज्दै आएका छन् । सो चैत्य र पादुका जीर्ण भएको हुंदा भक्तपुर बौद्ध सम्पदा संघले ने.सं.१११६ मा मण्डप समेत बनाई

चित्र संख्या ४०: नम्बरा भगवान 'नमोबुद्ध'

चित्र संख्या ४१: मञ्जुश्री पादुका

१० यस बारेको थप चर्चा संस्कृति खण्डमा हेर्नुहोस् ।

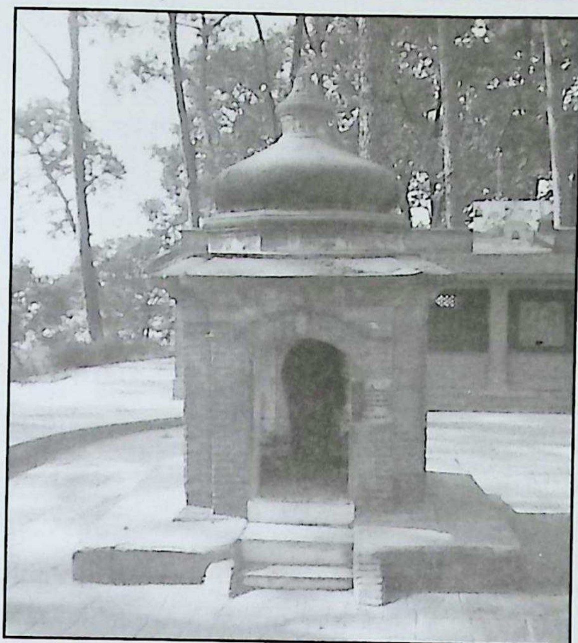
जीर्णोद्धार गरेको हो । यो कुरा सोही चैत्यको शिलापत्रबाट (चित्र संख्या ४
विदित हुन्छ ।[११]

सरस्वतीमन्दिर (चित्र संख्या ४३)

च्वङागणेशमन्दिरको दक्षिणपट्टि गुम्बजशैलीको पूर्वाभिमुख एक सा
मन्दिर 'सरस्वतीमन्दिर' नामले प्रसिद्ध छ । स्थानीय नेवार लोकजीवन
'ससुद्यः' नामले प्रसिद्ध यस मन्दिरका मुख्य देवी सरस्वती हाँसमाथि

चित्र संख्या ४२: ने.सं. १११८ को भक्तपुर बौद्ध सम्पदा संघको शिलापत्र ।

११ परिशिष्ट, १० संख्याको अभिलेख ।

चित्र संख्या ४३: सरस्वतीमन्दिर (स्थापना काल : वि.सं. २००४)।

राजलीलासन मुद्रामा बसेकी छिन् । यिनका चार हात छन् । यिनले आफ्ना माथिका दुई हातले बीणा बजाइरहेकी छिन् । तलका दुई हातमध्ये एकमा पुस्तक र अर्कोमा रुद्राक्षमाला लिएकी छिन् । यस मूर्तिको शीर्षभागमा एक शिलापत्र छ । त्यसमा 'जय शारदा श्री पञ्चमी २००४' उत्कीर्ण छ । यस आधारमा सो मूर्ति उक्त मितिमा प्रतिष्ठा भएको कुरा जानिन्छ ।

भक्तपुर विकास सहयोग संघले यस मन्दिरलाई शोभायमान तुल्याउन ने.सं.११२१ मा सो मन्दिरमा टायल, सिंगमर्मर जडान गरी यसलाई शोभायमान तुल्याएको रहेछ । यो कुरा सोही मन्दिरको दायाँपट्टिको ने.सं.११२१को शिलापत्रबाट थाहा पाइन्छ ।[१२]

१२ परिशिष्ट, ११ संख्याको अभिलेख ।

पश्चिमपट्टिको कुवा

च्वङ्गगणेशमन्दिरको पश्चिमपट्टि भिरोलो परेर गएको भाग छ। सो भागको खोंचमा एक कुवा छ। तर हाल सो कुवा पुरिएर रहेको अवस्थामा छ

मुपुज्व : हिटी, कुवा र पाटी

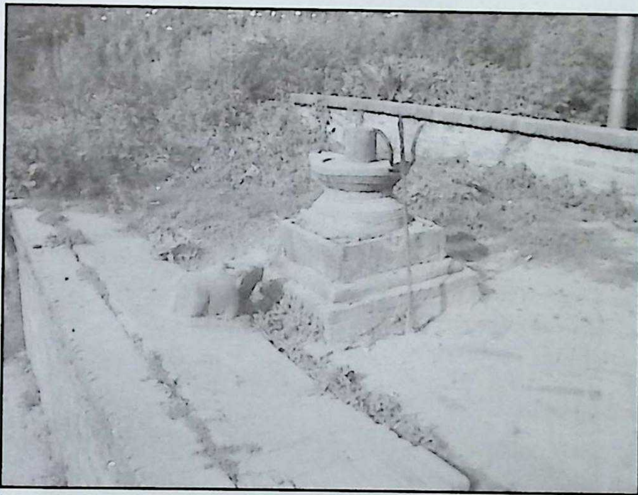
च्वङ्गगणेशमन्दिरको दक्षिण-पश्चिमतिर, मूल बाटोसंगै उत्तरपट्टि ए ढुङ्गेधारा (चित्र संख्या ४४) छ। सो ढुङ्गेधारा स्थानीय लोकजीवनमा 'मुपुज हिटी' भनी प्रसिद्ध छ। सो धाराको शीर्षमा मल्लकालीन कलाशैली शिवपार्वतीको प्रस्तरमूर्ति छ। सो धाराको पूर्वपट्टि शिवलिङ्ग र बसाहा (चि संख्या ४५) छ। शिवलिङ्गको सामुन्ने एक फलामे त्रिशूल पनि गाडिएको छ यहाँ खोपामा गणेशको एक नयाँ मूर्ति पनि छ। मुपुज्व हिटीको जीर्णोद्ध वि.सं.२०५० सालमा जनप्रतिनिधिहरूले नेतृत्व गरेको तत्कालीन भक्तपु नगरपालिका र यही भेकका जनताहरू मिलेर आर्थिक एवं अन्य सहयो जुटाई सम्पन्न गरेका थिए। यो कुरा सोही ढुङ्गेधारामाथिको शिलापत्रबा जानिन्छ।[१३]

मुपुज्व हिटी परिसर 'मुपुज्व' नामले प्रसिद्ध छ। यसैले यसको पूर्वप रहेको एक फल्चा (पाटी) पनि सोही अनुरूप 'मुपुज्व-फल्चा'(चित्र संख्या ४ भनी जनजीवनमा चलेर आएको छ। साह्रै जीर्ण अवस्थामा रहेको फल्चाको पुनर्निर्माण केही कालअघिमात्र च्वङ्गगणेशस्थान विकास समिति गरीदिएको छ। यसैले यो अहिले सुहाइरहेको छ। त्यसले त्यो ठाउँ नै सुन्द देखिनपुगेको छ।

१३ परिशिष्ट १२ संख्याको अभिलेख।

चित्र संख्या ४४: मुपुज्व हिटी ।

चित्र संख्या ४५: मुपुज्व हिटीस्थित शिवलिङ्ग र बसाहा ।

चित्र संख्या ४६: पुनर्निर्मित मुपुज्व फल्चा ।

मुपुज्व फल्चाको दक्षिणतर्फ, सडक पारि एक बुंगाः (कुवा) (चि संख्या ४७) छ । जनजीवनमा यो कुवा 'मुपुज्व-बुंगाः' नामले प्रसिद्ध र आएको छ ।

चित्र संख्या ४७ मुपुज्व बुंगा ।

टहरा (चित्र संख्या ४८)

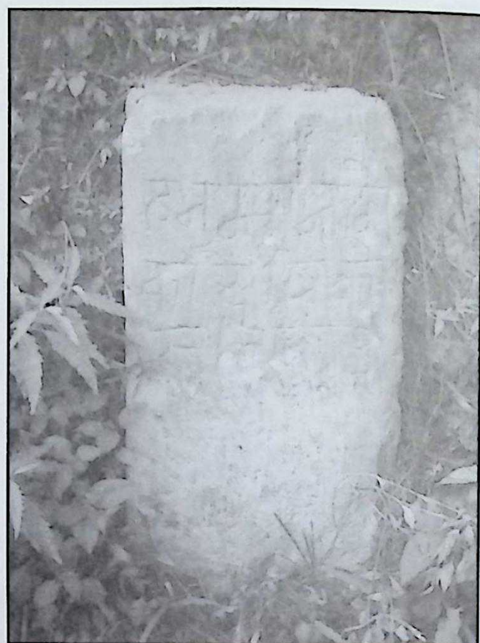
गणेशको दर्शनपुजन गरी बनभोज गर्न आउनेहरूका लागि सजिलो होस् भन्नाका निमित्त च्वङ्गगणेशस्थान विकास समितिको सक्रियतामा यस क्षेत्रमा उत्तर, पश्चिम र पूर्वतिर गरी तीनवटा टहराहरू बनेका छन् ।

चित्र संख्या ४८ टहरा ।

कोसेढुङ्गो (चित्र संख्या ४९)

मुपुज्व फल्चादेखि केही पाईला पूर्वमा, सडकको उत्तरी किनारामा ६३ से.मि.चौडा, ३२ से.मि. लम्बा एक कोसेढुङ्गो गाडिइराखिएको छ ।

चित्र संख्या ४९ कोसेढुङ्गो ।

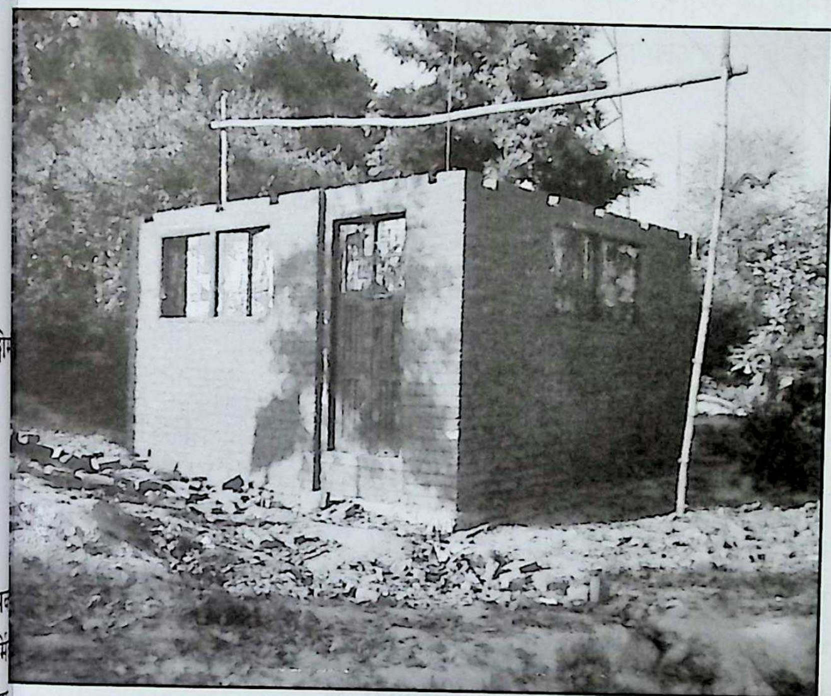
काठमाण्डौंदेखि भक्तपुर तीन कोस टाढा रहेछ भन्ने कुरा सो कोसेढुङ्गो
उत्कीर्ण अभिलेखबाट थाहा पाइन्छ ।[१४]

प्रवेशद्वारहरू, भूमिगत पानीट्यांकी

च्वङ्गगणेशस्थानमा पूर्व र पश्चिममा गरी दुईवटा खुला रूप
प्रवेशद्वार बनेका छन् । च्वङ्गगणेश विकास समितिको सक्रियतामा नवनिर्मि
यी प्रवेशद्वारहरूले त्यस क्षेत्रको सुन्दरता र शोभालाई बढाइरहेको मा
नभएर त्यहाँ आवतजावत गर्नेहरूका निमित्त समेत सुविधा भएको छ।

१४ परिशिष्ट, १३ संख्याको अभिलेख ।

पूर्वी प्रवेशद्वारको चर्चा माथि पनि भइसकेको छ। यस द्वारको दायाँ बायाँका खम्बामा शिलापत्र पनि छन् ।[१५] आफ्ना स्वर्गीय पति इश्वर प्रसाद ब्याँजु श्रेष्ठको स्मृतिमा उनका पत्नी नारायणदेवी लगायतका उनका परिवारले यो कलात्मक प्रवेशद्वार च्वङ्गगणेशस्थान विकास समितिको सक्रियतामा बनाउन लगाएका रहेछन्। इश्वर प्रसादका परिवारले उनको स्मृतिमा बनाउन गो द्वारलाई सोही अनुरूप उनीहरूले **लुमन्ति ध्वाका** (स्मृति द्वार) नाम दिएका छन्। यी कुरा ती शिलापत्रका आधारमा जानिन्छ।

त्र संख्या ५० : भक्तपुर ईंट्टा उद्योग व्यवसायी संघद्वारा निर्मित पानीट्याङ्कीमाथि नवनिर्माण भइर हेको पालेघर

परिशिष्ट, १४ संख्याको अभिलेख।

पूर्वी प्रवेशद्वारसंगै उत्तरपट्टि भक्तपुर ईट्टा उद्योग व्यवसायी
बनाइदिएको एक भूमिगत **पानीट्याङ्की** छ। सो पानीट्यांकीमाथि एक प
यी पंक्ति लेख्दासम्म निर्माणाधीन अवस्थामा (चित्र संख्या ५०) रहेको

च्वङगणेशमन्दिरसम्म पुग्ने ढुङ्गेसिँढीसहितको पश्चिमतर्फको प्रवे
पनि पूर्वी द्वारजस्तै कलात्मक छ। यो पश्चिमी-द्वार भने पूर्वी द्वारभन्दा
वर्ष पहिले बनेको हो। पूर्वी द्वार पश्चिमी द्वारको कलाशैलीबाट प्रभावित
बनेको दृष्टिगोचर हुन्छ। जे होस् यी कलात्मक द्वारहरू आधुनिक क
मृन्मय वास्तुकलाकृतिका सुन्दर नमुना हुन् भनी मान्न सकिन्छ।

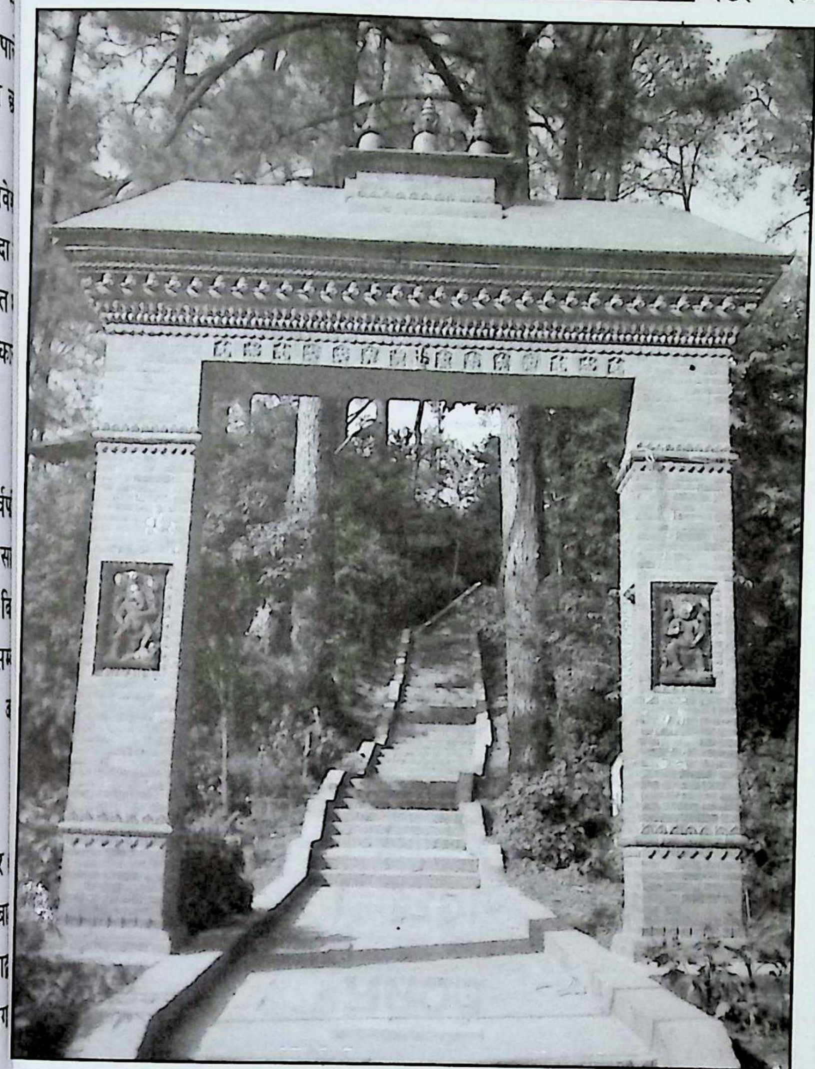
च्वङगणेशमन्दिरबाट उक्त सिँढी भएर ओलँदा सो सिँढीको पूर्व
भागमा एक शिलापत्र देखापर्न आउँछ।[१६] सो ढुङ्गेसिंढी वि.सं.२०५९ स
जनसहयोगबाट बनेको कुरा उक्त शिलापत्रका साथै च्वङगणेशस्थान वि
समितिले प्रकाशित गरेको सो सिंढी विषयको आयव्यय विवरण स
पुस्तिकाका आधारमा पनि ज्ञात हुन्छ।[१७] यो सिँढी बनेपछि त्यहाँ
भक्तजनहरूलाई धेरै सुविधा पुगेको विदित हुन्छ।

ढुङ्गेसिँढीको दक्षिणपश्चिममा खडा रहेको कलात्मक प्रवेशद्वार
संख्या ५१) का थामहरूमा शिलापत्र पनि राखिइएका छन्।[१८] त्यसबा
प्रवेशद्वार पनि जनसहयोगबाट बनेको कुरा थाहा पाइन्छ। सो प्रवेश
पश्चिमपट्टिको थाममा च्वङगणेशस्थान विकास समितिले राख्न लगा
शिलापत्र छ। त्यसको अभिलेख यसप्रकार छ :

१६ परिशिष्ट, १५ संख्याको अभिलेख।

१७ परिशिष्ट, चोङ्ग गणेशस्थान विकास समितिको आयव्यय विवरणसम्बन्धी पुस्तिका,

१८ परिशिष्ट, १६ संख्याको अभिलेख।

चित्र संख्या ५१ : पश्चिम तर्फको प्रवेशद्वार ।

श्री

भक्तजनहरूमा

च्वङा

गणेशस्थान

विकास

समिति

हार्दीक स्वागत

गर्दछ ।

२०५९

खण्ड द्वितीय
इतिहास

प्राचीनता

ाघ्नविनाशक, एक मात्र माङ्गल्यदेव गणेशलाई अग्रपुजाको सम्मान प्राप्त छ। र उनको यो सार्वभौम स्थान पूर्व प्राचीनकालदेखि चलेर आएको भने होइन। द, उपनिषद् र स्मृतिका प्रारम्भ गणेश-स्मरणबाट भएको छैन। रामायण, हाभारत र अधिकांश पुराणले पनि गणेश-नमनबाट गणपति गणेशलाई मस्कार गरेको छैन। भारतको गुप्तकालीन र नेपालको लिच्छविकालीन ालापत्रहरूमा समेत उनी आएको देखिँदैन। उनका स्थानमा विष्णु, सूर्य, ाव/पशुपति, वराह, बुद्ध आदि देवतालाई नमस्कार गरी उठानवाक्य प्रारम्भ एको देखिएको छ।

ाजका गणेशको 'गणपति' नाम सर्वप्रथम ऋग्वैदिक मन्त्रमा 'गणानां त्वा णपतिम्' भनेर आएको छ। तर त्यो नाम हाम्रा गणेशका निमित्त नभएर त्रादि गणका पति 'ब्रम्हणस्पति' का लागि व्यवहृत भएको एकथरी तर्क पनि । त्यसैगरी वाजसनेयी संहितामा वर्णित 'गणानां त्वा गणपति हवामहे' न्त्रको अभिप्राय पनि हाम्रा गणेशसित नभएर अश्वमेधका घोडासित रहेको कथरीको विचार पनि नचलेको होइन। प्रचलित परम्पराले ऋग्वैदिक मन्त्रका णपति गणेशलाई मान्दै आएको छ। 'पूर्ण ब्रम्ह' का प्रतीक गणेश वा णपति बुद्धि र ज्ञानका देवता हुन्। वृहस्पति लगायत सारा गणहरूका ालिक इन्द्रलाई पनि सोही अर्थमा 'ब्रम्हणस्पति' भनी प्रयोग भएको देखिन्छ वैदिक गणपति वा ब्रम्हणस्पतिको परवर्तीकालमा विकसित हुनपुगेको स्वतन्त्र, ार्वभौम एवं अत्यन्त लोकप्रिय स्वरूप शिव+पार्वती पुत्र 'गणेश' मा रुढ नपुगेको दृष्टिगोचर हुन्छ। यसरी प्रथम वन्दनामा उनी उतिबेला नआए पनि ईसापूर्वका साहित्यमा उनको प्रवेश भइसकेको कुरामा भने सन्देह ने छैन। मूर्तिकलाको संसारमा भने उनी धेरै पछि मात्र आएका हुन्।

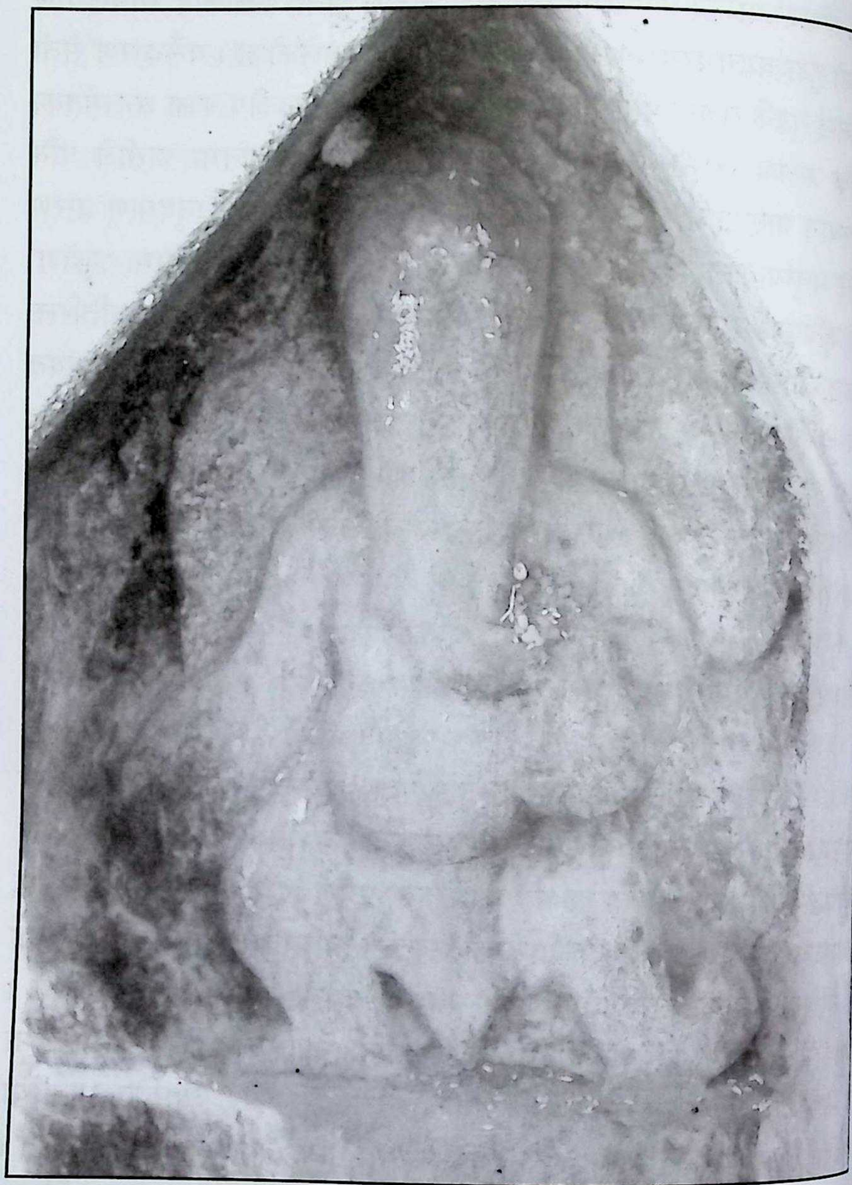
गजमुख गणेशको महत्त्व पौराणिक कालतिर आईपुग्दा अत्यधिक बढ्नला देखिन्छ । उनको उत्पत्तिका बारेमा पुराण-साहित्यहरूले अनेक कथ सिर्जना गरेका छन् । जे जस्ता कथाहरू वर्णित भएतापनि विशाल भएको, होचो कदको मानव देहमा हात्तीको मुख र मस्तक जोडिन पुगेको शिव वा पार्वती वा शिव+पार्वतीकै अंशबाट आविर्भूत भएको सार नै कथाहरूको मूल सार रहेको जानिन्छ। पौराणिक कथासारले गजमुख र शिव एकै हुन् भन्ने कुरा पनि जानिन्छ। गणपत्यथर्वशीर्षमा उनलाई सुत' भनिएको छ । शिवको एक नाम 'गणपति' पनि रहेको छ । विशेषतालाई बोध गर्ने कतिपय नाम जस्तै : 'त्रिलोचन', 'भालचन्द्र', 'परश गणेशका पनि नाम हुन् । यसले यहाँनिर सैन्धव सभ्यताकालका योगम तल्लीन शिव-पशुपतिको पृष्ठभागमा त्यसरी शिवका साथमा देखापर्ने पशु 'हात्ती'लाई पनि झल्झली संझाएको छ। शिव र गजमुख गणेशको सान्निध्यता, 'गणपति' को उद्भव एवं पौराणिक कथा सिर्जनामा उत्खननमा पत्ता लागेको माटाको सीलमा उत्कीर्ण उक्त शिव-पशुपति हात्तीको आकृति आदि-प्रेरक तत्त्व रहेको कुरा प्रकारान्तरमा दृष्टिगोचर यक्ष र नागको उपासना 'गणपति' उद्भवको एक कारक तत्त्व रहेको पनि चलेको छ। सबै यक्षका मुख मानवका मात्र नभएर पशुका पनि हुने गोमुख, अश्वमुख लगायत गज-मुखका आधारमा पनि मिल्छ । भा अमरावती-स्तूपमा प्राप्त एक उष्णिषमा अङ्कित गज-मुख यक्षमा ग प्रतिमाको मूल नै दृष्टिगत हुन आउँछ ।

पुराण-साहित्यले लोकप्रियताको अग्रपंक्तिमा पुऱ्याएका गणेश 'गणेश र 'मुद्गल पुराण' जस्ता स्वतन्त्र उपपुराणहरूको रचनाकालतिर आइ गाणपत्यहरूको स्वतन्त्र सम्प्रदाय नै भारतमा चलेर यिनी अझ प्रख्या गएको विदित हुन्छ । महायान बौद्ध सम्प्रदाय, तन्त्र र योगशास्त्रमा

यिनी देखिन थाले । सपनामा स्वर्गबाट झरेको सेतो हात्तीलाई मायादेवीले निलेको हुँदा बुद्धगर्भस्थ भएको कथा बौद्धजगतमा चलेको छ। यसैकारण सेतो हात्तीलाई बुद्धकै सूचक मानेको बुझिन्छ। मौर्यकालीन राजकीय कला अन्तर्गतका अशोक स्तम्भ, चट्टान आदिमा देखिने अनेक पशु आकृतिमा हात्तीले पनि शीर्षस्थान पाएको छ। कुषाण सम्राट हुविष्कको एक मुद्रामा धनुषबाण धारण गरेको मनुष्याकृति देवप्रतिमा उत्कीर्ण गरिनुका साथै ब्राम्ही लिपिमा 'गणेश' नाम कुँदिएको छ। गणेशका प्राचीन प्रतिमाहरू नेपाल-र भारतका अतिरिक्त तिब्बत, चीन, जापान, जावा, कम्बोडिया, थाइल्याण्ड, ईरान, युनान लगायत मध्य अमेरिकाको मेक्सिको र दक्षिण अमेरिकाको ब्राजीलमा समेत पाइएका छन् । ब्राजीलको उत्खननमा प्राप्त गणेशको मूर्तिलाई पुरातत्त्वविद्हरूले ईसवीपूर्वको मानेका छन्। यसले गणेशको सार्वदेशिक प्रचार एवं लोकप्रियतालाई पुष्टि गर्छ ।

भक्तपुर, सिद्धपोखरीका गणेश (चित्र संख्या ५२)

उत्तरप्राचीनकालसम्म आइपुग्दा अनेक धार्मिक सम्प्रदाय उपसम्प्रदायहरू नेपाल र भारतमा स्वतन्त्र रूपका चलेका थिए । तर तन्त्रपद्धतिले साझा रूपंमा ती सबैलाई प्रबल प्रभावमा पार्दै लगेपछि मध्यकालसम्म आइपुग्दा तिनीहरूको स्वतन्त्र अस्तित्व ओझेलमा पर्न गई सम्मिश्रित रूपको तन्त्रप्रधान धर्म विशेष रूपले लोकप्रिय भएर आयो । गाणपत्य सम्प्रदाय पनि अपवादको रूपमा रहेन। नेपालका प्राचीन अभिलेखमा यो सम्प्रदायको स्पष्ट उल्लेख आएको छैन । तर यसै आधारमा मात्र यो सम्प्रदाय यहाँ चलेको थिएन भनी निरूपण गरी हाल्नु वैज्ञानिकता पनि होइन। अर्को आधार गणेशका प्राचीन स्वतन्त्र मूर्तिहरू पनि हुन्। यस्ता मूर्तिहरू काठमाण्डौ उपत्यका र यसको आसपासका क्षेत्रबाट केही कालअघि मात्र

चित्र संख्या ५२ : नेपालका प्राचीनतम गणेश : सिद्धपोखरीका गणेश, तेस्रो-चौथो शताब्दी ई.सं.

प्राप्त हुनआएका छन् । काठमाण्डौं उपत्यकाबाट प्राप्त त्यस्ता १८ वटा मूर्तिहरूको चर्चा गर्दै मोहन प्रसाद खनालले ती मूर्तिहरूलाई पाँचौंदेखि सातौं शताब्दीबीचका मानेका छन् ।

भारतमा गुप्तकाल (ई.सं.३१९-६००) को प्रारम्भदेखि नै स्वतन्त्र गणेश-मूर्तिहरू निकै संख्यामा निर्माण हुन लागको थियो । यसै आधारमा पनि त्यहाँका विद्वानहरूले 'गाणपत्य सम्प्रदायको अधिक विकास गुप्तकालमा भएको थियो' भन्न सकेका हुन् । भारतको संकिसास्थित द्विभुज स्थानक गणेशको मूर्ति नै आजसम्म त्यहाँ प्राप्त मूर्तिहरूमा प्राचीनतम हो । यस मूर्तिको बायाँ हातमा मोदक-पात्र छ, त्यतैतिर (बायाँतिर) गणेशको सुँड घुमेर अडनपुगको छ। यिनले दायाँ हातमा लिएको वस्तु निश्चित रूपले खुट्टयाउन सकेको छैन। यस्तै शैलीका तीनवटा मूर्ति मथुरा-संग्रहालयमा छन्। ती तीनै मूर्तिहरू पनि द्विभुज र लम्बोदर छन् तथा सुँड बायाँ घुमेका छन् । यी सबै मूर्तिहरू तेस्रो देखि चौथो शताब्दी बीचका वा त्यसभन्दा पनि केही पूर्वकालको हुन सक्ने मानिएको छ । मोदक-पात्र तथा दुई हातका अतिरिक्त अलंकार-शून्यता, एउटै मात्र दाँतको प्रदर्शन, सर्प-यज्ञोपवित (सर्पको जनै) प्रारम्भिक गणेश-प्रतीमाका विशेषता हुन्। अब यस्तै शैली लक्षण र विशेषताहरू हाम्रा सिद्धपोखरीका गणेशमा छन् वा छैनन् त्यसबारेमा विचार गरौं :

च्वङ्गगणेशस्थानबाट केही पर पूर्वमा सिद्धपोखरी छ । सो पोखरीको पूर्वी घाटका खोपाहरूमा विभिन्न देवताहरू छन्। त्यहाँ एक चैत्य पनि छ। सो चैत्यको उत्तरतर्फको पूर्वी कुनामा दुईवटा खोपाहरू छन् । दायाँपट्टिको खोपामा नृवराहको प्राचीन प्रस्तरमूर्ति (ईसवीको चारौं शताब्दीको उत्तरार्द्ध) छ । त्यसको संगै बायाँपट्टिको खोपामा परित्यक्त अवस्थामा रहेको गणेशको प्रस्तरमूर्ति (५२ से.मि. लम्बा, २७ से.मि.चौडा) छ । कैयन कालदेखिको घामपानी हावाहुरी र मानवस्पर्शका कारण सहजै आफ्नो प्राचीनता झल्काइरहेको

यो गणेशमूर्ति पनि स्थानक (उभिरहेको) मुद्रामा देखापर्छन् । यिनका दुई हा
छन् । गणेशको होचो कदको रूप चित्रण गर्न खोजेको यस गणेशका हा
पाखुरा, तिघ्रा र खुट्टा मोटा र भद्धा छन् । यसमा यसका कलाकारले शा
सुन्दरता भन्दा पनि शौर्य र बलशाली देखाउन खोजेको जस्तो देखिन्छ
यिनको मुकुट र अन्य अलंकाररहित मस्तक पनि भद्धा देखिनुको साथै प्राकृति
हात्तीको छ । बायाँ हातमा मोदक-पात्र छ । त्यसमा उनको सुँड त्यतै
(बायाँतर्फ) घुमेर अडिएको छ। संकिसाको गणेशमा जस्तै हाम्रा गणेशले प
दायाँ हातमा लिएको वस्तु निश्चित रूपले ठम्याउन गाह्रो पर्छ। अलंकरण
सर्वथा अभाव एवं एकदन्तको प्रदर्शन यिनले पनि गरेका छन् । भुँडी
दायाँभागबाट अत्यन्त मसिनु धागो जस्तै दुईवटा धर्का बायाँ माथित
तानिएर गएको देखिन्छ जस्को बाँकी अंश सुँड र मोदक-पात्रका बीच
हराउन पुगको छ । यो उनको सर्प-यज्ञोपवित हो जुन उदर-बन्धकै रूप
प्रयोग भएको आभास हुन्छ । यहाँ हाम्रा यी गणेशका पनि परिवार छैनन्
यहाँसम्म कि यिनका प्रिय वाहन मुसा समेत त्यहाँ छैन । भुँडीमा कसे
पटुकाको मुजा दुई खुट्टाका बीचमा तलतिर चुच्चो परेर झरेको छ। त्यति
आधारमा मात्र उनले आफ्नो शरीरमा वस्त्र धारण गरेका रहेछन् भनी मा
पर्ने हुन्छ ।

हामीले सिद्धपोखरीका गणेशलाई भारतका प्राचीन गणेशमूर्तिहरूसि
तुलना गर्दा हाम्रा गणेश प्रारम्भिक गणेश प्रतिमाका विशेषताहरू भए
ज्यादै प्राचीन मूर्ति देखिनआएको छ । यस आधारमा यसलाई ईसाको ते
चौथो शताब्दीको मान्न सकिन्छ। यताबाट नेपालमा हालसम्म प्राप्त प्राचीनत
गणेशमूर्ति यही नै हो भन्ने कुरा पनि पत्ता लाग्छ ।

भारतमा झैं प्राचीन नेपालमा पनि गाणपत्य मत अस्तित्वमा थियो भन्ने कुराको स्पष्ट संकेत यस्ता प्राचीन स्वतन्त्र गणेशमूर्तिहरूले गरेका छन्। अन्य सम्प्रदाय, उपसम्प्रदायहरू झैं यो सम्प्रदायले पनि मध्यकालमा आईपुग्दा आफ्नो स्वतन्त्र अस्तित्व गुमाइसकेको थियो। तापनि सर्वव्यापक रूपमा उनी अग्रपुजाका सम्मान प्राप्त अभिन्न देवता भएर आए।

च्वङ्गगणेश

मूर्तिकलाका दृष्टिले, सिद्धपोखरी-गणेशको प्राचीनता पनि पत्ता लाग्न आएको आधारमा हामी भारत र नेपालमा गणेशोपासना-परम्परा लगभग एकै समयतिर संगसंगै चलिरहेको थियो भन्ने स्थितिमा अब छौं। आफ्नो स्वतन्त्र अस्तित्वलाई बिर्सेर आएका अनेक सम्प्रदायहरूको समिश्रणयुक्त युग मध्यकाल थियो। सम्प्रदाय-समिश्रणको यो युग गणेशोपासनाको सार्वभौम-छत्र ओढेको चरमोत्कर्षकाल थियो। पहिले विष्णु, सूर्य, शिव, वराह आदि लाई नमस्कार गर्ने धार्मिक सांस्कृतिक जीवन अब यसकालमा आईपुग्दा हाम्रा गणेशलाई नमस्कार नगरी कुनै पनि काम नगर्ने मनस्थितिमा पुगिसकेका थिए। यसो हुँदा उनका अनेक स्वरूप, नाम, निश्चित संख्याको समूह इत्यादि पनि आविर्भूत एवं विकसित हुँदै तदनुरूपका असंख्य मूर्ति, मन्दिरहरू समेत बन्न थालेको विदित हुन्छ। गणेश अब स्वतन्त्र पनि रहेनन्। उनी आफ्ना पार्षद, परिवारसित पनि झकीझकाऊ भएर देखा पर्न थाले। मूसाले उनको साथ नछोड्ने भयो। पहिले द्विभुज भएका गणेश अब चार हात, आठ हात, सोह्र हात, बत्तीस हात तथा त्यसभन्दा पनि धेरै हातहरू लिएर विविध मुद्रामा देखा परे। उनका 'गणपति' अघिल्तिरका विशेषणहरू जस्तै : नृत्त, हेरम्ब, महा, बाल, तरुण, भक्ति, वीर, विघ्नराज, हरिद्रा, एकदन्त, उच्छिष्ट, विनायक, आदि शास्त्रिय नामले मात्र नभएर प्राकृत नामहरू जस्तै : मरु गन्द्यः, क्वेना

गन्ध:, इनार गन्ध:, लाटा गन्ध:, पातिङ्ग गन्ध:, द्य:लान्चा गन्ध:, यातु
आदि पनि स्थानीय लौकिकजीवनमा उत्तिकै प्रख्यात भएर आएको दृष्टि
हुन्छ। हाम्रो च्वङगन्ध: यी माथिका तथ्यको अपवाद होइन।

माथिका कुरा बुझेपछि च्वङगणेशको प्राचीनता केही खुल्छ।
मध्यकालभन्दा अघिका होइनन्। ईसाको बाह्रौं शताब्दीको मध्यतिर आई
उपत्यकाका तीनवटै शहरी बस्तीहरू अष्टमातृका, नवदुर्गा, अष्टभैरव लगा
अष्टगणेशले प्रतिष्ठापित भएर व्यवस्थित भइसकेका थिए। देशर
देशबासीहरूको सुख, समृद्धि, सुस्वास्थ्य, सफलता इत्यादिका लागि श
रूपका देवताहरूभन्दा उग्र तान्त्रिक स्वरूपका देवताहरू नै उपयुक्त म
नगरबस्तीका खास-खास स्थानहरूमा यस्ता तान्त्रिक देवताहरू स्थापि
हुनपुगेका थिए। आध्यात्मिक एवं भौतिक आदि अनेक दृष्टिले विकसित भ
आएको हुँदा र सुरक्षाका दृष्टिले समेत उपयुक्त देखिएको भक्तपुरमा नेपालमण्ड
(नेपाल राष्ट्र) को राजधानी समेत बसाल्ने काम भयो। यसरी राजधा
बसाल्ने क्रममा राजधानीनगरबस्तीलाई यन्त्राकार रूप दिई बस्तीभित्र
बाहिरका आठ स्थानहरूमा अष्टमातृका, अष्टभैरव लगायत अष्टगणेश
स्थापित हुनपुगे। मूलनगरबस्ती बाहिरका आठ स्थानमा स्थापित अष्टगणेश
यन्त्रमय अवस्थिति (यन्त्र संख्या १) को अन्वेषणले त्यसमध्येका एक च्वङगणे
पनि हुन् भन्ने कुरा ज्ञात हुन्छ। यसप्रकार च्वङगणेशको स्थापनाकाल
लाई हामी ईसाको बाह्रौ शताब्दीको मध्यतिर राख्न सक्तछौं।

लाटा गन्धः

द्वु गन्धः

यातु गन्धः

ख्वडा गन्धः

धःलांचा गन्धः

चुलिं गन्धः

नंख्यः गन्धः

इनार गन्धः

यन्त्र संख्या १: मूलनगरबस्ती बाहिरका आठ स्थानमा स्थापित अष्टगणेशको यन्त्रमय अवस्थिति ।

खण्ड तृतीय
संस्कृति

संस्कृति

सानो होस् वा ठूलो ! मूर्ति, मन्दिर, चैत्य, विहार जस्ता कला, वास्तु
निर्माणपछि त्यसलाई धार्मिक-सांस्कृतिक जीवनसित सांस्कृतिकृत गर्दै,
पूजाविधान, जात्रा, संस्कार इत्यादि थपेर समृद्ध तुल्याउँदै, जीवन्त
निरन्तर अघि बढाइरहनु नेवार-संस्कृति हो । त्यही संस्कृतिको एक जी
अंश च्वङागणेश-संस्कृति पनि हो । यो संस्कृति आत्मा हो । त्यो
बसालेर आजसम्म चलिरहेको शरीर यहाँको धार्मिक-सांस्कृतिक जीवन

सांस्कृतिक सम्पन्नताका दृष्टिले भक्तपुर शहर 'थने' (माथिल्लो/पूर्व) र
(तल्लो/पश्चिम) गरी दुई भागमा विभक्त रहीआएको छ । शहरीबस्तीको
र पश्चिममा परम्परागत सांस्कृतिक मूल मार्गहरू छन् जुन आज
वर्तमान छन् । भक्तपुरलाई आर्थिक, भौतिक लगायत सांस्कृतिक
समुन्नत तुल्याउनमा यी मार्गहरू पनि ऐतिहासिक कालदेखि नै सह
तत्व रही आएको कुरामा सन्देह छैन । 'देशबस्ती' बाहिर निस्कने
'श्रीगणेशाय नमः' भईहाल्ने पूर्वको च्यामासिंहका द्यःलान्चा गन्द्यः हुन्
पश्चिमका च्वङागन्द्यः हुन् । यी दुई गणेशको अवस्थानले शहरीबस्तीको
र पश्चिमका बाहिरी सीमाको सांस्कृतिक-सीमाङ्कन पनि गरेको छ
अतिशयोक्ति नहोला । उदाहरण यहाँका जीवितदेवता नवदुर्गा गणला
लिउँ । नवदुर्गा गण आफ्नो निश्चित नियम तालिका अनुसार चल्ने
उस्को आफ्ना निश्चित ईलाका छन् जसलाई नियम तालिका विपरित
कहिल्यै उलंघन गर्दैन । जनताको आग्रह अनुरोधमा वि.सं.२०१८ सा
दैवीय विपत्ति निवारणका लागि नवदुर्गा गणको सवारी पश्चि
मूलनगरबस्तीबाहिरको टुँडिखेलसम्म भएको थियो । त्यहाँ नवदुर्गा ग
भव्य रूपले 'द्यःब्वयेकेगु' पूजा गरिएको थियो । यसरी सवारी हुँदा न

गण च्वङागणेशले सीमाङ्कन गरेको इलाकाभन्दा भित्रै थिए । नवदुर्गा गणले देश, बस्ती र देशबासीको सुरक्षा गर्दै आएको छ । यसैले यस्तोमा आफ्नो निर्धारित नियम तालिकाभन्दा बाहेक अरुबेला पूर्वमा घ्यलान्चा गन्धःभन्दा उता र पश्चिममा च्वङागन्धः भन्दा उता जाँदैन । त्यसैगरी घण्टाकर्ण चतुर्दशी (गाथा मोग चह्रे) का दिन साँझपख देशबस्ती बाहिरका दोबाटो-चौबाटोमा घण्टाकर्णको पुत्ला जलाउन लाने चलन छ । च्वङागणेशको पश्चिमतर्फ यस्तै बाटाहरू छन् जुन हाम्रै गणेशको इलाका हो । छ्वालीको मसाल बाल्दै आएका कोनेका वासिन्दाहरू त्योभन्दा उतातिर जाँदैनन् । त्यहीँबाट घण्टाकर्णको पुत्ला जलाएर फर्कन्छन् । यताबाट पनि बस्ती बाहिर पर्ने सांस्कृतिक सीमानाको निरूपण हुन्छ ।

च्वङागणेश दक्षिणाभिमुख छ । यो कुरा अलि विचारणीय लाग्छ । यस देवस्थानको ठीक दक्षिण दिशामा अलिकता दूरदृष्टि दिएमा त्यहाँ कटुन्जेको रमणीय डाँडामा अवस्थित सुवर्णेश्वर महादेव (लुचु महाद्यः) मन्दिर दर्शनीय हुन आउँछ । सुवर्णेश्वर उत्तरप्राचीनकालतिरै प्रख्यात भइसकेका महादेव हुन् । उनै महादेवपुत्र हाम्रा च्वङागणेशलाई यस स्थानमा स्थापना गर्नुपर्दा उतैतिर अर्थात पिताको दिशामा अभिमुख हुने गरी स्थापना गरेका होलान् भनी सहजै अनुमान गर्न सकिन्छ ।

तत्कालीन भक्तपुर मल्लहरूको मूल राजकीय बासस्थानको रूपमा मात्र नभएर सांस्कृतिक मूल थलो पनि थियो । यो गरिमालाई भक्तपुरले आज पनि कुनै न कुनै रूपमा बचाएर राखेकै छ । पश्चिममा पर्ने सांस्कृतिक मार्गको श्रीगणेश च्वङागणेशबाटै हुन्छ । यसको काखै मुनीबाट भने झैं तत्कालीन समयमा राजकीय पूजाभाग लिएर कान्तिपुर र ललितपुरबाट भक्तपुर राज्यमा प्रवेश गर्नुपर्दा, नरदेवी, पचलिभैरव, हरसिद्धि आदि गणनाचहरू यहाँ आउँदा

र यहाँबाट राज-खड्ग लिएर रातो मत्स्येन्द्रनाथको जात्रामा जाने इत क्रममा सर्वप्रथम दर्शनीय हुनआउने च्वङागणेश नै हुन् भन्ने कुरा दृष्टिगोचर हुन्छ ।

गणेश बुद्धी र ज्ञानका देवताको रूपमा मात्र नभएर भक्तपुरको कृ जनजीवनका माझमा कृषि उत्पादन बढाउन मद्धत गर्ने देवताका रू समेत प्रख्यात छन्। यसैकारण यहाँका किसानहरू यिनलाई आदर सम्मानपू 'च्वङावजु' भनी पुकार्छन् ।

भक्तपुरमा जाँडरक्सी राम्रो पार्नका लागि 'थने' तिरका बासिन्दा द्यलान्चा गणेशकहाँ पुग्छन् भने त्यसैगरी 'कोने'का बासिन्दाहरू हा च्वङागणेशकहाँ आउँछन्। त्यसका लागि गणेशमन्दिरभित्र एक सानो जलकु रुपि खाल्टो छ। त्यही कुण्डको जलले साधना गर्दा जाँडरक्सी राम्रो हुन्छ भ लोकविश्वास छ ।

एक ताका जङ्गलमा जाँदा भोकाएर हाडछाला मात्र बाँकी रहेको बघि आफ्ना डमरुहरूलाई दूध चुसाउन खोज्दा पनि नआएको देखेर दया क जागी आफ्नो मासु काटी त्यसलाई खुवाउने संखु राज्यका राजकुमार महासत्व अस्थि राखेर निर्माण गरिएको चैत्यलाई बुद्धले देखेर नतमस्तक भएको 'नमो बुद्धाय' रहन गयो । यसैलाई 'नमोबुद्ध चैत्य' पनि भन्न था बौद्धमार्गीहरूको एक पवित्र तीर्थस्थल मानिने यो चैत्य भक्तपुरबाट क २५ किलोमिटर टाढा डाँडोको काखमा अवस्थित छ । च्वङागणेशस्था रहेको चैत्य सोही सदृश् यहाँको लौकिकजीवनमा 'नमोबुद्ध' भनी प्रसिद्ध विशेषगरी यहाँका बौद्धमार्गीहरू सो चैत्यमा 'चि बाहा पुजा', संगैको म

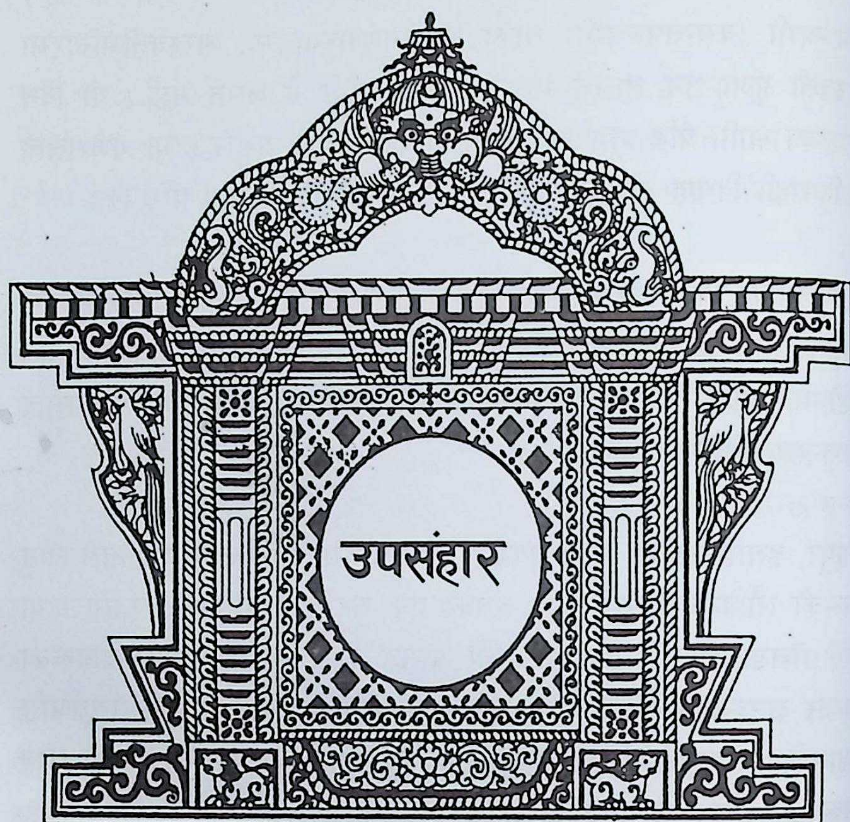
ादुकामा 'श्राद्धपुजा' लगायत 'अस्थिपुजा' गर्न आउँछन् । नेवार लोकजीवनमा यनी 'नम्बरा भगवान' नामले पनि प्रख्यात छन् ।

श्रीपञ्चमी (वसन्तपञ्चमी) ताका च्वङागणेशस्थानमा, सरस्वतीमन्दिरमा सरस्वती पूजा गर्न आउने भक्तजनहरूको भीड नै लाग्ने गर्छ । यो दिन विवाहका लागि पनि शुभ साइतको दिन मानिन्छ । यसैले हाम्रा गणेशलाई साक्षी राखी विवाह संस्कार सम्पन्न गर्न आउने चलन यहाँ पनि छ ।

फागुपूर्णताका च्वङागणेशस्थानमा विशेषगरी यहाँका गुठी तथा भजन समूहहरू फागुपूजा गर्न आउने चलन पनि छ । फागुपूजा एकप्रकारको मदनोत्सव हो । ाडो महिनाको नयाँ बाली भित्र्याएको खुशियालीमा 'धन्चा स्वाँ' फूलप्रसाद सहित यस्तो पूजा गरिन्छ ।

क्तपुर, इताछेंटोलको 'तँचा क्वय्' भन्ने स्थानमा तीन तले, दुई नाले तीन वलको लौकिक वास्तुशैलीमा बनेको एक घर छ । यो घर 'च्वङागन्द्यःया ःछें' (च्वङागणेशको देवगृह) भनी प्रसिद्ध छ । स्थानीय बासिन्दाहरूका नुसार कटुन्जेका सुशिलभैरव (सुसिलाखा भैल द्यः) यहाँ ल्याउन नसकेपछि वङागणेश ल्याएर (विस्केटजात्राताका) 'द्यः संग' दिने परम्परा करीब तीन शक दिदेखि चलेर आएको हो ।

वङागणेशस्थानमा ग्रहदशा शान्त पार्न, जन्मदिन, विवाह, देवालीपूजा क्षय तृतीयादेखि कुमारषष्ठीसम्म) इत्यादिका लागि आउने परम्परा कजीवनमा छ । आजकाल गणेशको दर्शनपूजन गरी बनभोज मनाउन उने संस्कृति पनि लोकप्रिय अवस्थामा छ ।

उपसंहार

खण्ड चतुर्थ
उपसंहार

उपसंहार

च्वङ्गगणेश बारे लोकजीवनमा चल्दै आएको भ्रम निवारण यस अन्वेषणबाट भएको छ । यो एक महत्त्वपूर्ण उपलब्धि हो । यो गणेश जुन स्थानमा अवस्थित रहेको छ, सोही भौगोलिक स्वरूपका आधारमा 'च्वङ्ग' नाम स्वतस्फूर्त रूपमा जनजीवनमा चलेर आएको विदित हुन्छ । अनेक कालका कलाकृतिले सजिएको यो रमणीय देवस्थल धार्मिक समन्वय र सांस्कृतिक एकताको संगमस्थलको रूपमा पनि रहीआएको छ । भक्तपुरमा कला वास्तुकलाको क्षेत्रमा आएको पुनर्जागरणको लहरलाई यस स्थलमा च्वङ्गगणेशस्थान विकास समितिको सक्रियतामा भइरहेको संरक्षण, संवर्द्धन वा भनौ प्राचीनकालदेखि चलीआएको लौकिक कलाशैलीलाई जीवन्त पार्न भइरहेको जीर्णोद्धार र पुनर्निर्माणका पुनित कार्यहरूले देखाएको छ । साँच्चै अर्थमा, 'पुर्खाले सिर्जेको सम्पत्ति, हाम्रो कला र संस्कृति' मन्त्रको एक सफल प्रयोग यस देवस्थलमा पनि भएको छ । यो प्रशंसनीय छ ।

अन्वेषणकै क्रममा सिद्धपोखरीका गणेशको प्राचीनता पत्ता लाग्नु अर्को महत्त्वपूर्ण उपलब्धि भएको छ। अब यसले यस विषयको खोज अनुसन्धानमा भक्तपुरको मात्र नभएर भारतीय उपमहाद्वीपमै नेपालको गरिमालाई बढाउने छ। हामीलाई यस्तै आशा छ र यस्तै लाग्छ। यस कुराको थप पुष्टि वा निरूपणका निमित्त अब कला पारखी विद्वानहरूको ध्यान यता पनि जानुपर्छ ।

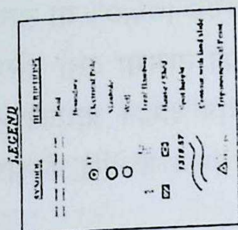
च्वङ्ग गणेशस्थानले चर्चेको जग्गाजमीन ५७ रोपनीभन्दा पनि बढ्ता रहेको कुरा स्थानीय बासिन्दाहरू बताउँछन् । विशेष भौतिक तथा पूर्वाधार विकास क्षेत्र आयोजना काठमाडौं बबरमहलबाट प्राप्त नक्सामा(नक्सा संख्या १) ५७ रोपनी ११ आना ३ पैसा १ दाम अर्थात ५७-११-३-१.४४ देखिन आएको

छ। गणेशस्थानका यी जग्गा जमीन २०४० ।०६।०१ मा तत्कालीन श्री ५ को सरकार श्री सैन्य तालिम केन्द्र भक्तपुरको नाममा दर्ता गरियो । त्यसरीं दर्ता हुँदा यस स्थानको जमीन ५४-१३-० मात्र देखिन आएको छ । (नापी शाखा, भक्तपुरको फिल्डबुक उतार संख्या २) त्यसबेला देखि यो क्षेत्र सैनिक इलाका अन्तर्गत रही आएको छ ।

'मुपुज्व' मा 'च्वङापा' छ । च्वङापा को काखमा च्वङागन्थः छन् । यसो हुँदा लोकजीवनले पनि यस्तै भाका हालेका हुन् :

ङाछु पिहाँ वःगु चो पिहाँ वःथें
उकिं च्वङ
चो नं गागु, पाखां गागु थें दगु पाँ
उकिं च्वङापाँ

नक्सा संख्या १: विशेष भौतिक तथा पूर्वाधार विकास क्षेत्र आयोजना, काठमाडौं, बबरमहलले तयार पारेको नक्साको उतार।

साभार : च्वङा गणेशस्थान विकास समिति।

अञ्चल :-
जिल्ला :-
गा.वि.स.:-
नगरपालिका :- भ.पु.
वडा नं. :- [illegible]

भूमिसुधार तथा व्यवस्था मन्त्रालय
नापी विभाग
नापी शाखा, भक्तपुर
फिल्डबुक उतार सिट नं. ....

दर्ता नं. [illegible] मिति [illegible]
निवेदक [illegible]
ले प्रमाणको लागि .... मा पेश गर्नको
निमित्त माग गरे अनुसार कागजात १७ नं. बमोजिम रु. .... को
टिकट रद्द गरी कार्यालय तर्फबाट सारी नक्कल दिइएको प्रमाणित गर्दछु।

कि.नं.	सहिछाप	जोताह भए: नाम, घर, वतन र बाबु बाजेको नाम	घर वा जग्गा धनीको नाम: सहिछाप	घर वा जग्गा धनीको नाम: नाम, घर, वतन र बाबु बाजेको नाम	विरह	किसिम	क्षेत्रफल: धनहर रो. आ. पै. दा. वि. क. धु.	क्षेत्रफल: भिट रो. आ. पै. दा. वि. क. धु.	चौहद: पू.	चौहद: प.	चौहद: उ.	चौहद: द.	नापी भएको मिति	जोताह/किसानको व्यहोरा	कैफियत
[illegible]		[illegible]		— x —	—		[illegible]	— —	[illegible]		[illegible]	[illegible]		[illegible]	

संख्या २: नापी शाखा, भक्तपुरबाट फील्डबुक उतारको प्रतिलिपि । साभार : च्वडा गणेशस्थान विकास समिति ।

श्री दवडा गणेशस्थान विकास समिति सुमुञ्च, सल्लाघारी भक्तपुर - १७

२०५८

ऐतिहासिक धार्मिक र सांस्कृतिक दृष्टिकोणले महत्वपूर्ण श्री दवडा गणेशस्थान ... सहयोग गर्नुहुने महानुभाव भक्तजन र संघसंस्थाको नामावली :

[illegible]

परिशिष्ट
अभिलेख खण्ड

अभिलेख खण्ड

१ संख्या

पुन कुमार (ज्यो) श्रेष्ठहरूको अभिलेख

श्री

१. श्री च्वङा गणेश मन्दिर, सल्लाघारी, भक्तपुरमा
२. छाना चढाउने बोदे, बिष्णुघाट टोल, निवासी श्री पुन कुमार
३. (ज्यो) श्रेष्ठ, गोपाल (ज्यो) श्रेष्ठ, राजु (ज्यो) श्रेष्ठ, राजेश (ज्यो) श्रेष्ठ
४. मैया (ज्यो) श्रेष्ठ, साबित्री (ज्यो) श्रेष्ठ, सर्मीला (ज्यो) श्रेष्ठ ।
५. मिति २०६६/०७/२२ गते शुभम् ।

२ संख्या

घण्टाको न्हुछेमाया र प्रेमलाल ध्वजुको अभिलेख

१. ख्वप नगर वडा नं. १५ इताछें निवासी स्व. आशलाल ध्वजुया लुमन्ती कला न्हुछेमाया ध्वजु व काय् प्रेमलाल ध्वजु पाखे
२. च्वङा गणेद्यो याता जगत कल्याण या कामना यासे थुगु गां देछायागु जुल ॥ नेपाल सम्वत ११२६ श्रावणशुक्ल गुला थ्व द्वादशी आइतवार (२०६३ श्रावण २१ आइतवार)

३ संख्या

पाइपधाराको सीमेन्टपत्रमा उत्कीर्ण अभिलेख

श्री

१. श्री गणेशायनम्
२. यस च्वङा गणेश धारा
३. लाई जन सहयोग र
४. जनश्रम बाट पानी
५. ट्यांकी राखी जिर्णोद्वार
६. गरीयो २०५४।१०।५

४ संख्या

रत्न बहादुर र मंगलमाया माकजुहरूको दलुचाको फलामे-अक्षरको अभिलेख

१. ॐ जँला त्वाया भाजु रत्न बाहादुर व मयजु मंगलमा-
२. या माकजुं च्वङा गणेद्योया थाय १०८ दलुचा देछाऊ ख ।

५ संख्या

ताहाः फल्चा (लामो पाटी) को अभिलेख

श्री गणेशाय नमः श्री गणेशाय नमः

श्री च्वङा गणेश स्थान बिकास समिति

ऐतिहासिक च्वङ गणेश मन्दिर क्षेत्रको पाटी निर्माण कार्यमा सहयोग गर्ने दाताहरूको नामावली :-

....

....

....

माननीय सांसद श्री नारायण मान विजुक्छे ज्यू बाट समुदघाटन गरियो। च्वङ गणेशस्थान विकास समिति मुपुज्व (सल्लाघारी)

संख्या ६

दिगु द्यःको वि.सं.२०४० को अभिलेख

१. श्रीकुलदेवता दिगु द्यो स्थापना २०४० साल चैत्र २८ गते रामनवमी मंगल

२. दिनस ... ... वुद्धरत्न ...धर्मरत्न ...मानंधर

संख्या ७

जोशीहरूको दिगु द्यः को अभिलेख

१. कुल कुलेनको नाम

२. कुइनम धतु

३. गोत्र : जोशी, जोशी वंश

४. जै जै को नाम :-

५. रत्न कुवेर

८ संख्या

शहरनरसिंह जोशीका सन्ततिहरूको कुलदेवतास्थानको अभिलेख

श्री गणेशाय नम:

१. वि.सं.१८२६ पश्चात भक्तपुर पलिखेलबाट काठमाडौं बसाइँ सर्नु भएका श्री शहरनरसिंह जोशीका नवौं

२. र दशौं पुस्ताका निम्न सन्तानहरूद्वारा पुर्ख्यौली कुलदेवतास्थलको पुन:निर्माण कार्य सुसम्पन्न गरियो ।

क्र.सं	नाम	ठेगाना
१	हरिधर जोशी	कालिमाटी
२.	मथुरी जोशी	कोपुण्डोल
३.	चन्द्रबहादुर जोशी	कालिमाटी
४.	हरिसुन्दर जोशी	कालिमाटी
५.	भाईकाजी जोशी	बालुवाटार
६.	तुल्सीनारायण जोशी	कालिमाटी
७	रामचन्द्र जोशी	बालुवाटार
८.	सिताराम जोशी	कोपुण्डोल
९.	पुण्यवती जोशी	कालिमाटी
१०.	श्यामबहादुर जोशी	कोपुण्डोल
११.	कृष्णगोपाल जोशी	नरदेवी
१२.	हरिशरण जोशी	कालिमाटी
१३.	गणेशबहादुर जोशी	मरूगणेशस्थान
१४.	रामशरण जोशी	कालिमाटी

१५.	जनकलाल जोशी	भीमसेनगोला
१६.	राजाराम जोशी	कालिमाटी
१७.	भोला जोशी	बसुन्धरा
१८.	दिलवर जोशी	कालिमाटी

ईति सम्वत् २०६१ साल भाद्र ७ गते अष्टमी तिथी रोज २ शुभ ....।

संख्या ९

मल्ल प्रधानाङ्गहरूका दिगु द्यःको अभिलेख

१. मर्मत गर्ने
२. स्व.भक्त बहादुर प्रधानाङ्गको नाति
३. स्व.गोविन्द ब.प्रधानाङ्ग,छोरा,बुहारी
४. रविन्द्र कुमार मल्ल तथा मीना मल्ल
५. महादेवटार, गोंगवु -८

संख्या १०

नमोबुद्ध चैत्यको ने.सं.१११६ को अभिलेख

(लिपि : प्रचलित नेपालभाषा)

नमः बुद्धाय

भक्तपुर, वौद्ध सम्पदा संघ

ने.सं.१११६

१. ख्वप न.पा.वडा नं.१७ च्वङापाया अतिकं महत्वंजागु थुगु चैत्य व मञ्जुश्री पादुका समेतया दवु ज्यला: तना वना च्वंगुलिं थ्वयात ताइ
२. तक वांलाक ल्यंका तयत ने.सं.१११८ थिंलागा ६ शनिवा: कुन्हु जीर्णोद्धारया नीस्वना सकलया ग्वहालिं ने.सं.१११८ पोहेलागा ८ वुधवास
३. ज्या: पुवंगु जुल। थुगु पुण्य ज्या तालाके त लुदन वहगु ग्वहालि याना विज्यापिं थुकथं जुल।

....

....

....

. सकलया मंगल कामना !!!

११ संख्या

भक्तपुर विकास सहयोग संघको ने.सं.११२१ को अभिलेख

श्री

१. श्री च्वङा सरस्वतीको श्रृङ्गारका
२. लागि टायल सिङ्गमरमर जडान
३. गर्ने कार्यमा भक्तपुर विकास सहयोग
४. संघका सदस्यहरूले श्रद्धा अर्पण
५. गर्नु भएको हो।
६. संवत २०५८ : ने.सं. ११२१

संख्या १२

मुपुजः हिटीको अभिलेख

श्री

पुर्खां दयक तगु सम्पति
झीगु कला व संस्कृति

१. भक्तपुर नगरपालिका व थ्व त्ववया जनता तयगु
२. ग्वहाली कथं थ्व मुपुजः ल्वहं हिती मुलेज्या वल्होने
३. ज्या जुल /थकिया निंतिं ग्वाहाली थुकथं ख :- /
४ १. स्वंगु सिः गुठी पाखं ज्या ग्वाहाली जुल /
५. २. थ्वत्व व मेगु त्व पाखं ३४९ म्ह मनु ग्वाहाली जुल /
६. ३. निङागु अप्पा भट्टा पाखं २५,७०० अप्पा ग्वहा
७. ली जुल
८. ४. थ्व हितीयादाता पाखं दां ८,००० ग्वाहाली जुल /
९. ५. श्रद्धालु भाजु मय्जू पाखं १४६२६। दांग्वाहाली जुल /
१०. ६. भक्तपुर नगरपालिका पाखं ५०,००६ दां ग्वहाली
११. यङ थुगु ज्या कोचाल /
१२. थुगु ज्याया निंतिं मुकंदां १,६५,५४७।३३ किछिया
१३. ज्या जुगु ख /
१४. ईति सम्वत् २०५० साल चैत्र २३ गते रोज शुभम् /

संख्या १३

कोसेढुङ्गाको अभिलेख

१. हनुमानढो-
२. का देखि को-
३. स तिन ३

संख्या १४

च्वङा गणेशस्थानको पूर्वी प्रवेशद्वारका अभिलेख

प्रवेशद्वारको दक्षिणपट्टिको खम्बाको अभिलेख

श्री गणेशाय नमः

च्वङा गणेश स्थान विकास समिति

१. न्हयलुव जुयो मदुम्ह भाजु ईश्वर प्रसाद
२. ब्यूजु श्रेष्ठया लुमन्तिस वयकया हे छेंया
३. दुजः पिसं माक्व दां ग्वाहालि विसे दय्कगु
४. थ्व लुमन्ति ध्वाका माननीय सांसद
५. भाजु नारायणमान विजुक्छेजुं
६. उलेज्या याङ दिगु जुल
७. कला :- मयजु नारायणदेवी श्रेष्ठ, सल्लाघारी
८. काय् :- भाजु ई.नरेन्द्रकुमार श्रेष्ठ
९. भौ :- मयजु ई. दीपा श्रेष्ठ
१०. काय् :- भाजु रवीन्द्रकुमार श्रेष्ठ
११. छय् :- हिमाङ्गी श्रेष्ठ
१२. छय् :- आभाष श्रेष्ठ

ग्वसाखल

च्वङा गणेशस्थान विकास समिति

(मुपुज्व) सल्लाघारी

नेपाल सम्वत् ११२७ सिल्ला थ्व द्वादशी तिथि

प्रवेशद्वारको उत्तरपट्टिको खम्बाको अभिलेख

श्री गणेशाय नमः

१. यस च्वङा गणेशस्थान विकास समिति-
२. को अगुवाईमा स्व.श्री ईश्वर प्रसाद ब्याँजु
३. श्रेष्ठको सम्झनामा तपसिलका परिवारको
४. आर्थिक सहयोगबाट निर्मित यस स्मृति
५. द्वारको उद्घाटन माननीय सांसद
६. नारायणमान बिजुक्छें ज्यूबाट
७. समुदघाटन गरियो ।
८. श्रीमती :- नारायणदेवी श्रेष्ठ, सल्लाघारी
९. छोरा :- ई.श्री नरेन्द्र कुमार श्रेष्ठ
१०. छोरा बुहारी :- ई श्रीमती दीपा श्रेष्ठ
११. छोरा :- श्री रबिन्द्र कुमार श्रेष्ठ
१२. नातिनी :- ओजस्वी श्रेष्ठ
हिमाङ्गी श्रेष्ठ
१३. नाति :- आभाष श्रेष्ठ

निर्माण समिति
च्वङा गणेशस्थान विकास समिति
(मुपुज्व) सल्लाघारी
इति सम्वत २०६२ मंसिर १६ गते शुभम् ।

संख्या १५

वि.सं.२०५९ को ढुङ्गे सिँढीको अभिलेख

१. श्री च्वङा गणेशस्थान विकास समिति मुपुज्व, सल्लाघारी भक्तपुर - १७
२. २०५८
३. ऐतिहासिक धार्मिक र सांस्कृतिक दृष्टिकोणले महत्वपूर्ण श्री च्वङा गणेशस्थानको ढुङ्गाको सिंढी निर्माण कार्यमा भौतिक तथा आर्थिक सहयोग गर्नु हुने श्रद्धालु भक्तजन र संस्थाहरूको नामावली :-

....

इति सम्वत २०५९ माघ ४ गते

संख्या १६

च्वङा गणेशस्थानको पश्चिमी प्रवेशद्वारको अभिलेख

प्रवेशद्वारको पूर्वपट्टिको थामको अभिलेख

श्री

१. यस प्रवेशद्वार निर्माणको
२. कुल खर्च ७०००० /-
३. द्वार निर्माणको लागि सहयोग
४. गर्ने दाताहरू :-
५. भक्तपुर निर्माण व्यवसायी संघ
६. भक्तपुर २०००० /-
७. महाकाली ठाडो भट्टा (कान्छा
८. अवाल) महाकालीस्थान, ११२२५/-
९. स्व. राम वहादुर मानन्धर
१०. साकोठा ११११११/-
११. स्व. विर वहादुर स्मृतिमा
१२. श्रीमती गंगामाया सिल्पकार
१३. सल्लाघारी ७५००/-
१४. नपुगेको रकम समितिको कोष
१५. वाट पुरा गरेको

स्तोत्र, भजन खण्ड

गणेश स्तोत्र

श्री

श्री गणेशायनमः ।।
गणेशाय रुपं स्थितम्मेरुकञ्च गजेन्द्रस्य वक्रं
स्तनुमादधानाम् ।
स्वदन्ताऽक्ष पर्शु धृतम्मोदकञ्चः सदा कार्य सिद्धिं
सुखीस्यात् भजामि ।।१।।
गले नागयज्ञोपविर्ति सुहारं हिरण्यै कृतै भूषणै शोभ मानम ।
सुरेन्द्रादिदेवै सदा सेन्यमानं सदा कार्य सिद्धिं सुखीस्यात् भजामि ।।२।।
त्र्यःवीजं सुनेत्रं सुभालं सुकर्ण सुशुण्डं शुमुलं सुपुस्तं सुखर्वम् ।
परब्रम्ह रुपं क्रियासिद्धिकारं सदा कार्य सिद्धिं सुखीस्यात् भजामि ।।३।।
अनेक क्रियाकारकं शून्य गम्यम् चिदानन्द रुपं जगताम्य देवम् ।
असंख्यावतारं जगद्वीवरक्षं सदा कार्य सिद्धिं सुखीस्यात् भजामि ।।४।।
वसिष्ठादियोगीं मुनीमानवादिं सुरेन्द्रादिदेवै सदा पूजनीयम् ।
गणानां पतित्वां क्रियासेन्यमानं सदा कार्य सिद्धिं सुखीस्यात् भजामि ।।५।।
त्वदियं गुणं वेद शास्त्रेषु सिद्धिं कृपालेश मात्रं प्रशस्यं सुखिस्यात् ।
विवादे जयं विघ्न नाशेषु सिद्धिं सदा कार्य सिद्धिं सुखीस्यात् भजामि ।।६।।
नाजानामिध्यानं न भक्ति न भावं तदानैर्न पूज्यै तवा नाम चारम् ।
पर द्रव्य सेवा सदाहन्निमग्नो सदा कार्य सिद्धिं सुखीस्यात् भजामि ।।७।।
गणेशस्य भावं मधुशर्मणेनं कृतं स्तोत्र मेत भुजङ्ग प्रयातम् ।
स्वभक्त प्रतित्वं क्षमस्वा पराधं सदा कार्य सिद्धिं सुखीस्यात् भजामि ।।८।।
इति गणेश स्तोत्रम्

गणेश मंत्र

१–गं

२–श्री महागणपति प्रणव मूलमंत्र : ॐ

३– श्री महागणपति प्रणव : ॐ गं ॐ

४–ॐ गं गणपतये नमः ।

५–ॐ नमो भगवते गजाननाय ।

६–श्री गणेशाय नमः ।

७–ॐ वक्रतुण्डाय हुम् ।

८–ॐ ह्रीं श्रीं क्लीं गौं गः श्रीमहागणाधिपतये नमः

१०–ह्रीं श्रीं क्लीं गौं वरदमूर्तये नमः ।

११–ॐ ह्रीं श्री क्लीं नमो भगवते गजाननाय ।

१२–ह्रीं श्री क्लीं नमो गणेश्वराय ब्रह्मरूपाय चारवे ।
सर्व सिद्धिप्रदेयाय ब्रह्मणस्पतये नमः ।

१३–बीजाय भालचन्द्राय गणेशपरमात्मने ।
प्रणत क्लेशनाशाय हेरम्बाय नमो नमः ।।

१४–आपदामपहर्तारं दातारं सुखसम्पदाम् ।
क्षिप्रप्रासादनं देवं भूयो-भूयो नमाम्यहम् ।।

१५–नमो गणपते तुभ्यं हेरम्बायैकदन्तिने ।
स्वानन्दवासिने तुभ्यं ब्रह्मणस्पतये नमः ।।

१६–श्री गजानन जय गजानन ।

१७–श्री गजानन जय गजानन जय जय गजानन ।

१८–शुक्लांवरधरं देवं शशिसूर्यनिभाननम् ।
प्रसन्न वदनं ध्यायेत् सर्वविघ्नोपशान्तये ।।

१९–नमस्तस्मै गणेशाय ब्रह्मविद्याप्रदायिने ।
तस्याऽगस्तायते नाम विघ्नसागरशोषणे ।।

२०–क्रा ह्रीं गं ह्री गणपतये नमः ।

२१–ॐ. वक्रतुण्डाय नमः

२२–महाकर्णाय विद्महे वक्रतुण्डाय धीमहि ।
तन्नो दन्ती प्रचोदयात् (गणेशगायत्री : भविष्यपुराण)

२३–पद्भ्रूप्रणिहिता लक्ष्मीं लभन्ते भक्तकोटय ।
स्वतन्त्रमेकनेतारं विघ्नराजं नमाम्यहम् ।।

२४–ॐ श्रीं ह्रीं क्लीं ग्लौं गं गणपतये वर वरद
सर्वजन मे वशमानय स्वाहा (महागणेश)

२५–ह्रीं गं ह्रीं महागणपतये स्वाहा (महागणेश)

२६–ॐ ह्रीं गं ह्रीं वशमानय स्वाहा (महागणेश)

२७–ॐ गूं नमः (हेरम्ब)

२८–गं क्षिप्रप्रसादनाय नमः (हेरम्ब)

२९–ग्लं (हरिद्रा गणेश)

३०–ग्लौं (हरिद्रा गणेश)

(मान्यता : यसले कठिन कामबाट सफलता, विघ्ननाश तथा बुद्धिको विकास हुन्छ ।)

श्री गणनायकाष्टकम्

।। श्री गणेशाय नमः ।।

एकदन्तं महाकायं तत्तकाञ्चनसन्निभम् ।
लम्बोदरं विशालाक्षं वन्देऽहं गणनायकम् ।।१।।

मौञ्जीकृष्णाजिनधरं नागयज्ञोपवीतिनम् ।
बालेन्दुशकलं मौला बन्देऽहं गणनायकम् ।।२।।

चित्ररत्न विचित्राङ्ग चित्रमालाविभूषितम्
कामरूपधरं देवं वन्देऽहं गणनायकम् ।।३।।

गजवक्त्रं सुरश्रेष्ठं कर्णचामरभूषितम् ।
पाशाङ्क शेधरं देवं वन्देऽहं गणनायकम् ।।४।।
मूषकोत्तममारूह्य देवासुर महाहवे ।
योद्धु कामं महावीर्य वन्देऽहं गणनायकम् ।।५।।
यज्ञकिन्नरगंधर्वसिद्ध विद्याधरैस्सदा ।
स्तूयमानं महाबाहुं बन्देऽहं गणनायकम् ।।६।।
अम्बिकाहृदयानन्दं मातृभिः परिवेष्टितम् ।
भक्तप्रियं मदोन्मत्तं वन्देह गणनायकम् ।।७।।
सर्वविघ्नहरं देवं विघ्न विवर्जितम् ।
सर्वसिद्धि प्रदातारं वन्देहं गणनायकम् ।।८।।
गणाष्टकमिदं पुण्यं यः पठेत्सततं नरः।
सिद्धयन्ति सर्वकार्याणि विद्यावान् धनवान् भवेद् ।।९।।

(मान्यता : जस्ले यसको निरन्तर पाठ गर्छ, ऊ पुण्यशील, विद्यावान् तथा धनवान हुन्छ । उसको सम्पूर्ण कार्य सफल हुन्छ ।)

श्री गणपति मङ्गलाष्टकम

।। श्री गणेशाय नमः ।।

गजाननाय गांगेय सहजाय सदात्मने ।
गौरी प्रियतनूजाय गणेशायास्तु मंगलम् ।।१।।
नागयज्ञोपवीताय नतविघ्न विनाशिने ।
नन्धादिगणनाथाय नायकायास्तु मंगलम् ।।२।।
इभवक्त्राय चन्द्रादिवन्दिताय चिदात्मने ।
ईशानप्रेमपात्राय चेष्टदायास्तु मंगलम् ।।३।।
सुमुखाय सुशुण्डाग्रोक्षिप्तामृत घटाय च ।
सुखंदनिवे न्याय सुखदायास्तु मंगलम् ।।४।।

चतुर्भुजाय चन्द्राय विलसन्मस्तकाय च ।

चरणावनतानन्ततारणायास्तु मंगलम् ।।५।।

वक्रतुण्डाय वटवे वन्द्याय वरदाय च ।

विरूपाक्षसुतायास्तु विघ्ननाशाय मंगलम् ।।६।।

प्रमोदामोदरूपाय सिद्धिविज्ञानरूपिणे ।

प्रकृष्टपापनाशाय फलदायास्तु मंगलम् ।।७।।

मंगलं गणनाथाय मगलं हरसूनवे ।

मंगलं विघ्नराजाय विघ्न हर्त्रेस्तु मंगलम् ।।८।।

श्लोकाष्टकमिदं पुण्यं मंगलप्रदमादरात् ।

पठितव्यं प्रयत्नेन सर्वविघ्ननिवृत्तये ।।९।।

(मान्यता : यसको पाठले विघ्न हट्छ ।)

श्री गणेशमंत्र प्रभाव स्तुतिः

।।श्री गणेशाय नमः।।

ओमित्यादौ वेदविदो यं प्रवदन्ति,

ब्रह्माद्या यं योक विधाने प्रणयन्ति ।

योन्तर्यामी प्राणिगणानां हृदयस्थ,

स्तं विघ्नेशं दुःखविनाशं कलयामि ।।१।।

गंगागौरीशंकर संतोषकवृत्त,

गंधर्वालीगीत चरित्रं सुपवित्रम् ।

यो देवानामादिरनादिर्जगदीश,

स्तं विघ्नेश दुःखविनाशं कलयामि ।।२।।

गच्छेत् सिद्धिं यन्मानुजायी कार्याणां

गन्ता पारं संमृतिसिंधोर्यद्वेत्ता ।

गर्व ग्रन्थेर्यः किलभेत्ता गणराज,

स्तं विघ्नेशं दुःखविनाशं कलयामि ।।३।।
तण्येत्युच्चैर्वर्णजपादौ पूजार्थ,
यद्यं भांतः पश्चिमकोणे निर्दिष्टम् ।
वीजं ध्यातुः पुष्टिदमाघर्वण वाक्यै,
स्तं विघ्नेशं दुःखविनाशं कलयामि ।।४।।
पद्भ्यां पद्मश्रीमद हृद्भ्यां प्रत्यूषे,
मूलाधारांभोरूह भास्वद्भानुभ्याम् ।
योगी यस्य प्रत्यहमजपार्यणदक्ष,
स्तं विघ्नेशं दुःखविनाशं कलयामि ।।५।।
तत्त्वं यस्य श्रुतिगुरूवाक्यैरद्दिगत्य
ज्ञानीप्रारब्धानुभववाते निजधाम ।
शांता विद्या तत्कृतबोधस्स्वयमीया
तं विघ्नेशं दुःखविनाशं कलयामि ।।६।।
ये ये भोगा लोकहितार्थास्स पुमर्था
ये ये योगास्साध्यसुलोकास्सुकृतार्थः ।
तेसर्वे स्युर्यन्मनु जपतः पुरूषाणां
तं विघ्नेश दुःखविनाशं कलयामि ।।७।।
नत्वा नित्यं यस्य पदाब्जं मुहुरर्थी,
निर्द्वैतात्माखंड सुखस्स्याद्धतमोहः ।
कामान् प्राप्नोतीति किमाश्चर्यमिदानीं,
तं विघ्नेशं दुःखविनाशं कलयामि ।।८।।
मन्त्र प्रोघच्चन्द्रकिशोर करवक्त्रं,
पुस्ताक्षस्रक्पाशसृणीस्फीतकराब्जम् ।
शूर्पश्रोत्रं सुन्दरगात्रं विशपुत्रं,
तं विघ्नेशं दुःखविनाशं कलयामि ।।९।।

सिद्धान्तार्था सिद्धिगणेशस्तुतिमेनां,
सुव्रम्हयाहृदसूर्युक्तां मनुयुक्ताम् ।
उक्त्वा श्रुत्वा पेक्षितकार्य निर्विघ्नं,
मुक्त्वामोहं बोधमुपेयात्तद्भक्तः ।।१०।।

(मान्यता : जसले यसको पाठ गर्छ, सुन्छ उसको सम्पूर्ण कार्य निर्विघ्न सम्पन्न हुन्छ ।)

मंगल विधानका लागि

गणणतिर्विघ्नराजो लम्बतुण्डो गजागनः
द्वैमातुश्च हेरम्ब एकदन्तो गणाधिप ।।
विनायकश्चारूकर्णः पशुपालो भवात्मजः
द्वादशैतानि नामानि प्रातरूत्थाय यः पठेत् ।।
विश्वं तस्य भवेद्वश्यं न चविघ्नं भवेत् क्वचित् ।

मोक्ष-प्राप्तिका लागि

(पञ्चश्लोकिगणेशपुराणम्)

श्रीविघ्नेशपुराणसारमुदितं व्यासाय धात्रा पुरा
तत्खण्डं प्रथम महागणपतेश्चापासनाख्यं यथा ।
संहर्तु त्रिपुरं विशेन गणपस्यादौ कृतं पूजनं
कर्तुः सृष्टिमिमां स्तुतः म विधिना व्यासेन बुद्धयाप्तये ।।१।।
संकष्टयाश्च विनायकस्य चमनोः स्थानस्य तीर्थस्य वै
दूर्वाणां महिमेति भक्तिचरित तत्पार्थिवस्यार्चनम् ।
तेभ्यो यैर्यदभीप्सित गणपतित्तत्प्रतुष्टो ददौ
ताः सर्वानसमर्थ एवं कथितुं ब्रम्हा कुतो मानवः ।।२।।
क्रीडाकाण्डमथो वदे कृतयुगे श्वेतच्छविः काश्यपः,

सिंहाङ्कः स विनायको दशभुजो भूत्वाथ काशीं ययौ ।
हत्वा तत्र नरान्तकं तदनुजं देवान्तकं दानवं,
त्रेतायां शिवनन्दनो रसभुजो जातो मयूरध्वजः ।।३।।
हत्वा तं कमलासुर च सगणं सिन्धुं महादैत्यपं
पश्चात् सिद्धिमती सुते कमलजस्तस्मै च ज्ञानं ददौ ।
द्वापरे तु गजाननो युगभुजो गौरीसुतः सिन्दुरं
सम्मर्घ स्वकरेण तं निजमुखे चाखुध्वजो लिप्तवान् ।।४।।
गीताया उपदेश एव हि कृतो राज्ञे वरेण्याय वै,
तुष्टायाथ च धूम्रकेतुरभिधो विप्रः सधर्मर्धिकः।
अश्वाङ्को द्विभुजो सितो गणपतिर्म्लेच्छान्तकः स्वर्णदः
क्रीडाकाण्डमिदं गणस्य हरिणा प्रोक्तं विधात्रे पुरा ।।५।।
एतच्छ्लोकसुपञ्चकं प्रतिदिनं भक्त्या पठेद्यः पुमान्,
निर्वाणं परमं व्रजेत् स सकलान् भुक्त्वा सुभोगानापि ।

समस्त कामना सिद्धिका लागि
(गणेशाष्टक)

सर्वे ऊचुः

यतोऽनन्तशक्तेरन्नताश्च जीवा
यतो निर्गुणादप्रमेया गणास्ते ।
यतो भाति सर्व त्रिधा भेदभिन्न
सदा तं गणेशं नमामो भजामः।।
यतश्चाविरासीज्जगत्सर्वमेतत्
तथाब्जासनोविश्वगो विश्वागोप्ता ।
तथेन्द्रादयो देवसङ्घा मनुष्याः
सदा तं गणेशं नमामो भजामः।।

यतो वह्निभानूद्भवो भूर्जलं च

यतः सागराश्चन्द्रमा व्योम वायुः ।

यतः स्थावरा जंगमा वृक्षसङ्घाः

सदा तं गणेशं नमामो भजामः।।

यतो दानवाः किनरा यक्षसङ्घा

यतश्चारणा वारणः श्वापदाश्च ।

यतः पक्षिकीटा यतो वीरूधश्च

सदा तं गणेशं नमामो भजामः ।।

यतो बुद्धिरज्ञाननाशो मुमुक्षो

र्यतः सम्पदो भक्तसंतोषिकाः स्युः ।

यतो विघ्ननाशो यतः कार्यसिद्धिः

सदा तं गणेशं नमामो भजामः।।

यतः पुत्रसम्पद् यतो वाञ्छितार्थो

यतोऽभक्तविघ्नास्तथानेकरूपाः ।

यतः शोकमोहौ यतः काम एव

सदा तं गणेशं नमामो भजामः ।।

यतोऽनन्तशक्तिः स शेषो बभूव

धराधारणेऽनेकरूपे च शक्तः ।

यतोऽनेकधा स्वर्गलोका हि नाना

सदा तं गणेशं नमामो भजामः ।।

यतो वेदवाचो विकुण्ठा मनोभिः

सदा नेति नेतीति यत्ता गृणन्ति ।

परब्रम्हरूपं चिदानन्दभूतं

सदा नं गणेशं नमामो भजामः ।।

श्री गणेश उवाच

पुनरूचे गणधीशः स्तोत्रमतेत्पठेन्नरः ।
त्रिसंध्यं त्रिदिनं तस्य सर्वे कार्ये भविष्यति ।।
यो जपेदष्टदिवसं श्लोकाष्टकमिदं शुभम् ।
अष्टवारं चतुर्थ्यां तु सोऽष्टसिद्धीरवाप्नुयात् ।।
यः पठेन्मासमात्रं तु दशवारं दिने दिने ।
स मोचयेद्बन्धगतं राजवध्वं न शंशयः ।।
विद्याकामो लभेद्विद्यां पुत्रार्थी पुत्रमाप्नुयात् ।
वाञ्छितांल्लभते सर्वानेकविंशतिवारतः ।।
यो जपेत् परया भक्त्या गजाननपरो नरः।
एवमुक्त्वा ततो देवश्चान्तर्धानं गतः प्रभुः ।।

विघ्न-नाशको लागि

(श्री राधिकोवाच)

परं धाम परं ब्रम्ह परेशं परमीश्वरम् ।
विघ्ननिघ्नकरं शान्तं पुष्टं कान्तमनन्तकम् ।।
सुरासुरेन्द्रैः सिद्धेन्द्रैः स्तुतं स्तौमि परात्परम् ।
सुरपद्मदिनेशं च गणेशं मङ्लायनस् ।।
इदं स्तोत्रं महापुण्यं विघ्नशोकहरं परम् ।
यः पठेत् प्रातरूत्थाय सर्वविघ्नात् प्रमुच्यते ।।

संकट-नाशको लागि

संकष्टनाशनस्तोत्रम्

नारद उवाच

प्रणम्य शिरसा देवं गौरीपुत्रं विनायकम् ।

भक्तावासं स्मरेन्नित्यमायुःकामार्थसिद्धये ।।

प्रथमं वक्रतुण्डं च एकदन्तं द्वितीयकम् ।

तृतीयं कृष्णपिङ्गाक्षं गजवक्त्रं चतुर्थकम् ।।

लम्बोदरं पञ्चमं च षष्ठं विकटमेव च ।

सप्तमं विघ्नराजेन्द्रं धूम्रवर्ण तथाष्टमम् ।।

नवमं भालचन्द्रं च दशमं तु विनायकम् ।

एकादशं गणपतिं द्वादशं तु गजाननम् ।।

द्वादशैतानि नामानि त्रिसंध्यं यः पठेन्नरः ।

न च विघ्नभयं तस्य सर्वसिद्धिकरं परम् ।।

विद्यार्थी लभते विद्यां धनार्थी लभते धनम् ।

पुत्रार्थी लभते पुत्रान् मोक्षार्थी लभते गतिम् ।।

जपेद्गणपतिस्तोत्रं षड्भिमर्सैः फलं लभेत् ।

संवत्सरेण सिद्धिं च लभते नात्र संशय।

अष्टभ्यो ब्राम्हणैभ्यश्च लिखित्वा यः समर्पयेत् ।

तस्य विद्या भवेत् सर्वा गणेशस्य प्रसादतः ।।

चिन्ता एवं रोग निवारणका लागि

मयूरेशस्तोत्रम

ब्रम्होवाच

पुराणपुरूषं देवं नानाक्रीडाकरं मुद्रा ।
मायाविनं दुर्विभाव्यं मयूरेशं नमाम्यहम् ।।
परात्परंचिदानन्दं निर्विकारं हृद्धि स्थितम् ।
गुणातीतं गुणमयं मयूरेशं नमाम्यहम् ।
सृजन्तं पलायन्तं च संहरन्तं निजेच्छया ।
सर्वविघ्नहरं देवं मयूरेशं मनाम्यहम् ।।
नानादैत्यनिहन्तारं नानारूपाणि विभ्रतम् ।
नानायुधधरं भक्त्या मयूरेशं नमाम्यहम् ।।
इन्द्रादिदेवतावृन्दैरभिष्टुतमहर्निशम् ।
सदसद्वयक्तव्यक्तं मयूरेशं नमाम्यहम् ।।
सर्वशक्तिमयं देवं सर्वरूपधरं त्रिभुम् ।
सर्वविद्याप्रवक्तारं मयूरेशं नमाम्यहम् ।।
पार्वतीनन्दनं शम्भोरानन्दपरिवर्धनम् ।
भक्तानन्दकरं नित्यं मयूरेशं नमाम्यहम् ।
मुनिध्येयं मुनिनुतं मुनिकामप्रमूरकम् ।
समष्टिव्यष्टिरूपं त्वां मयूरेशं नमाम्यहम् ।।
सर्वाज्ञाननिहन्तारं सर्वज्ञानकरं शुचिम् ।
सत्यज्ञानमयं सत्यं मयूरेशं नमाम्यहम् ।।
अनेककोटिब्रम्हाण्डनायकं जगदीश्वरम् ।
अनन्तविभवं विष्णुं मयूरेशं नमाम्यहम् ।।

मयूरेश उवाच

इदं ब्रम्हाकरं स्तोत्रं सर्वपापप्रनाशनम् ।
सर्वकामप्रदं नृणां सर्वोपद्रवनाशनम् ।।
कारागृहगतानां च मोचनं दिसप्तकात् ।
आधिव्याधिहरं चैव भुक्तिमुक्तिप्रदं शुभम् ।।

पुत्रको प्राप्तको लागि

संतानगणपतिस्तोत्रम्

नमोऽस्तु गणनाथाय सिद्धिबुद्धियुताय च ।
सर्वप्रदाप देवाय पुत्रवृद्धिप्रदाय च ।।
गुरूदराय गुरवे गोप्त्रे गुह्यासिताय ते ।
गोप्याय गोपिताशेषभुवनाय चिदात्मने ।।
विश्वमूलाय भव्याय विश्वसृष्टिकराय ते ।
नमो नमस्ते सत्याय सत्यपूर्णाय शुण्डिने ।।
एकदन्ताय शुद्धाय सुमुखाय नमो नमः ।
प्रपन्नजनपालाय प्रणतार्तिविनाशिने ।।
शरणं भव देवेश संतति सुदृढां कुरू ।
भविष्यन्ति च ये पुत्रा मत्कुले गणनायक ।।
ते सर्वे तव पूजार्थे निरताः स्युर्वरो मतः ।
पुत्रप्रदमिदं स्तोत्रं सर्वसिद्धिप्रदायकम् ।।

श्री एवं पुत्र प्राप्तको लागि

(श्रीगणाधिपस्तोत्रम्)

सरागिलोकदुर्लभं विरागिलोकपूजितं
सुरासुरैर्नमस्कृतं जरादिमृत्युनाशकम् ।
गिरा गरूं श्रिया हरिं जयन्ति यत्पदार्चका,
नमामि तं गणाधिपं कृपापयःपयोनिधिम्।।
गिरीन्द्रजामुखाम्बुजप्रमोददानभास्करं,
करीन्द्रवक्त्रमानताधसंघवारणोद्यनम् ।
सरीसृपेशबद्धकुक्षिमाश्रयामि संततं,
शरीरकान्तिनिर्जिताब्जबन्धुबालसंततिम् ।।
शुकादिमौनिवन्दितं गकारवाच्यमक्षरं,
प्रकाममिष्टदायिनं सकामनम्रपङ्क्तये ।
चकासनं चतुर्भुजैर्विकासिपद्मपूजितं,
प्रकाशितात्मतत्वकं नमाम्यहं गणाधिपम् ।।
नराधिपत्वदायकं स्वरादिलोकदायकं,
जरादिरोगवारकं निराकृतासुरव्रजम् ।
कराम्बुजैर्धरन्सृणीन् विकारशून्यमानसै
हृदा सदा विभावितं मुदा नमामि विघ्नपम् ।।
श्रमापनोदनक्षमं समाहितान्तरात्मना,
समाधिभिःसदार्चितं क्षमानिधि गणाधिपम् ।।
रमाधवादिपूजितं यमान्तकात्मसम्भवं,
शमादिषड्गुणप्रदं नमानि तं विभूतये ।।
गणाधिपस्य पञ्चकं नृणामभीष्टदायकं,
प्रणामपूर्वकं जनाः पठन्ति ये मुदायुताः ।
भवन्ति ते विदाम्पुरः प्रगीतवैभवाः जनाः
चिरायुषोऽधिकाश्रियः सुचूनवो न शंशयः।।

लक्ष्मी प्राप्तिको लागि

ॐ नमो विघ्नराजाय सर्वसौख्यप्रदायिने ।
दुष्टारिष्टविनाशाय पराय परमात्मने ।।
लम्बोदरं महावीर्य नागयज्ञोपशोभितम् ।
अर्धचन्द्रधरं देवं विघ्नव्यूहविनाशनम् ।।
ॐ ह्नाँ ह्रीं ह्रूँ ह्रैं ह्रौं ह्रः हेरम्बाय नमो नमः ।
सर्वसिद्धिप्रदोऽसि त्वं सिद्धिबुद्धिप्रदो भव ।।
चिन्तितार्थप्रदस्त्वं हि सततं मोदकप्रियः।
सिन्दूरारूणवस्त्रैश्च पूजितो वरदायकः।।
इदं गणपतिस्तोत्रं यः पठेद् भक्तिमान् नरः।
तस्य देहं च गेहं च स्वय लक्ष्मीर्न मुञ्चति ।।

परिवारमा पारस्परिक प्रेम प्राप्तिको लागि

(गणपतिस्तोत्रम्)

सुवर्णवर्णसुन्दरं सितैकदन्तबन्धुर,
गृहीतपाशकाङ्कशं वरप्रदाभयप्रदम् ।।
चतुर्भुजं त्रिलोचनं भुजङ्गमोपवीतिनं,
प्रफुल्लवारिजासनं भजामि सिन्धुराननम् ।।
किरीटहारकुण्डलं प्रदीप्तबाहुभूषणं
प्रचण्डरत्नकङ्कणं प्रशोभिताङ् घ्रियष्टिकम् ।।
प्रभातसूर्यसुन्दराम्बरद्वयप्रधारिणं,
सरत्नहेमनू पुरप्रशोभिताङ्घ्रिपङ्कजम् ।।
सवर्णदण्डमण्डितप्रचण्डचारूचामरं,
गृहप्रदेन्दुसुन्दरं युगक्षणप्रमोदितम् ।।

कवीन्द्रचित्तरञ्जकं महाविपत्तिभञ्जकं,

षडक्षररूवरूपिणं भजे गजेन्द्ररूपिणम् ।।

विरिञ्चिविष्णुवन्दितं विरूपलोचनस्तुतः,

गिरीशदर्शनेच्छया समर्पितं पराम्बया ।।

निरन्तरं सुरासुरै, सपुत्रवामलोचनैः

महामखेष्टकर्मसु स्मृतं भजामि तुन्दिलम् ।।

मदौघलुब्धचञ्चलालिमञ्जुगुञ्जितारवं,

प्रबुद्धचित्तरञ्जकं प्रमोदकर्णचालकम् ।।

अनन्यभक्तिमानवं प्रचण्डमुक्तिदायकं,

नमामि नित्यमादरेण वक्रतुण्डनायकम् ।।

दारिद्र्यविद्रावणमाशु कामदं

स्तोत्रं पठेदेतदजस्रमादरात् ।

पुत्री कलत्रस्वजनेषु मैत्री,

पुमान् भवेदेकवरप्रसादात् ।।

भजन

राग- आसावरी ।। चो ।।

ग ण म नी आ ग मः अ गं म गं ।। भी रे ज न नी

नेत्र विसारहे ।। धु ।। मुनीजन दिग देव शिव

मखु अन्त भगनि भावनलाई हे ।।

ध्या न ज प त प चित्त म म दे धन श त न

दया म ला यी मा इ हे ।।१।।

वि नती निर्मल्ल रानी धरा पानीः
ध रा स्व नी त म्हु तु न हे ।। देव शरी शीर
दुष्ट देवया न कल सेवा अदिभुस हे ।।२।।

स व सिं ह ना ग ग ज वि ख भ आ स न
सवल शस्त्र धारीनी हे, मेवमदु गति
श्री रणजितया भुवन चतुर दस ब्यापीनी हे ।।३।।

श्री गुरूगणस्पति मङ्गलदाता
शिवजी व पारवत्ती माता पिता ।।धु।।
च्वाप्व उँन सरिर या वाहाँ नेछु गया
पिताम्बर या धोति तिना मोर मुकुत पुया
मङ्गलकारि दुःखहारी भय् फुका विम्ह
सारा लोक जन यात सुख विम्ह

सारां लोकं उद्धार यायत जन्म छी काम्ह
प्रथम पुजा फया विघ्न बाधा फुकिम्ह
रिद्धी सिद्धी निधीया धनी छिहे इश्वर
विईम्ह भक्तजन यात वियमाल छिगु वर ।।

गणेश

राग ब्यांचुलि ॥ ताल ॥

अनुवास गुया चोसं वागमति सिस रे ॥धु॥
श्री जय गणपति बिनति छिके रे
सिलभयो जाओ अति बान लाक रे ॥
सिलस मतुक लुया चन्द्रमान लोओ रे ॥१॥
स्वल भति ताहाक अति गुणा लाक रे ॥
निख्य निपु दंत पिकास्ये सतुरि संहार रे ॥२॥
प्वाथ भति गोल ब्यको खना लोओ रे ॥
पालि निपा जुल ओया पूङे फल बिओ रे ॥३॥
बाहा धासा भत्या नसा मधि जक छ्पा रे ॥
रिद्धिसिद्धि फल बीम्ह ओम्ह रम्बोदर रे ॥४॥

राग बरारि ॥ ताल चो ॥

अतभूत गणपति मदु ओति जोल
पिरतिन रिद्धिसिद्धि जओंखओं लोल ॥१॥
बालख चन्द्रमा छुस्थ बि चिकी सपोल
किरति मतुक मोति रतन जाजोल ॥२॥
गल उतु सलिलया प्वात तव ग्वल
मनुम्ह किसि ख्वाल थिल मदु स्वल ॥३॥
अकासनं देव रिषी भगतिन ओल
स्वान तस्य धूप थन सिधुलीनं होल ॥४॥
भावन छि भजलप्य पालि पये फोल
द्विज विरजानन्दया गति छलपोल ॥५॥

राग काफि ॥ ताल चो॥

अदभूत जुल थ्व रूपन ॥धु॥
उन थ्वया वाप ओ समान ॥
अति बागो म्हया बान गुन देकोया कलान
मकुट ओ तनरूध हृदय दंत छ्पुन
सिधरलुति करन ॥
जतस चन्द्रमा दु नमुनि देओ दको
मून पूजा सिवायाक भुतुभून ॥२॥
नेकन चोजाओ सिल फाछिन ताहाक
सोल सेषनाग म्ह या उतिजोल ॥
प्वाथ अति तओगोल स्वान माला न
लोओ पालि जिपा गेन पाल हल ॥३॥
बाहान भतिया नसाथास २ बिया तिसा
सदान छि पालिन जोसा ॥
छखे स्वल न फसा मह्दिदको थ्वया नसा
रिद्धिसिद्धि देवी निम्ह पासा ॥४॥
ल्हाकम्हया हृदयस सिद्धिनाथ
श्री गणेश मेब मदु ओ बिनान
आसा मनतस्ये नसंचास थ्वम्हया
पालि निपास भजलपुम्हया दुःख नास ॥५॥

राग ईमन कल्यान ॥ ताल प्र ॥

आदिया सुन्दर देव गणेश
विघन हर गणा मंडल हेस ॥धु॥
जय जय गणपति जगतया आसा ॥

रिद्धिसिद्धि मतेङ छि पासा ॥१॥
बाया जपमाला मधी परगत ध्यान ॥
साधक म्हन लाक छि ग्यान ॥२॥
बबुजु सदाशिव फल सिधी लाक ॥
हरगणया नायक ॥३॥
बिसी व चीछु म्हागस मसीव सुनानं ॥
रनजितसेन वषान ॥४॥

राग भींपरास ॥ ताल प्र ॥
गणपति गणनाथ प्रभु छिके विनति
समया जपतप ध्यान याय ॥धु॥
मदुते भवनस रूप ग्वम्हया गौरी पार्वती पुत्र
पद्म-आसन सिंहवाहन सिरस मतुकस
चन्द्रतया ॥१॥
वद्न हेंगुलिया तेज सूर्जया विश्वकर्म गोम्हसयाँ ॥
रिद्धिसिद्धि देवी निह्म निखेतसे पीठ गण
याना थया ॥२॥
ल्हाकम्ह अनाथया मायामोह दको फुतकि पायया भारया ॥
आदि अगम पुरूष महिमा ल्हायामफु ग्वम्हसया ॥३॥

राग सारंग ॥ ताल वं ॥
जय जय गणपति छिके जि बिनति कोटि
बिघन विपति नास याव ॥धु॥
रिद्धिसिद्धि जव खवतसे अति सोभा लाक
मतुकस चन्द्र कला थिक ॥

सोन अति ताहाक दन्त प्रकास यासे
संसारया जोतिमय रूप ॥१॥
सुदयि वस थिन मेव मदु रूप वस
जोसा जुल पा लैं जपमाला ॥
ल्हाकम्ह गरिब धक स्वयतेल करूणा दयक
बिव बास छि तालिया थास ॥२॥

राग विजय ॥ ताल चो ॥

जय जय गणपति थुलि छिके बिनति
बिघन बिपति याव नाश ॥१॥
शरण छि चरणस जिन छिके फोने
बिव बास छिन थव थास ॥२॥
रिद्धिसिद्धि बल बिव करूणा दयाव रे ॥
कारजस सुफल जि याव ॥३॥
अनुतर छिमि प्रभु जोगप्रकाश रे ॥
गणपति छिके गति लाय ॥४॥

राग धनाश्री ॥ताल चो॥

जय जय नग नग रूप म्हस दाहातिनं ॥धु॥
छपालिनं जोना तल मधि जप माला ॥
किसि थ्यें मोल सोसे छषे छपु दंत ॥१॥
गमनस तिछुं गसे जुल थ्वम्ह वाग्व
शिव नं काय धाल सेवा याय माल ॥२॥
जोग नरीन्द्र मल्लं ल्हाना थ्व बचन
उजुनं. मरू थ्व स्वस्वत विवेकन ॥३॥

राग नत्त विलावत ॥ धलं जति ॥

जय जय श्री गणेश लंबोदर ॥धु॥
सिरस मतुकस लोल हरे निल बिदोल ॥
अर्ध चन्द्रमा बान जठपोल ॥१॥
ऐरावत किसि ख्याल शोन हाथ ताल ॥
पलेहल सिली मिखा शोन हाथ ताल ॥
पलेहल सिली मिखा वान ॥२॥
एक दन्त नदंतुल बाग्वलम्ह सुन्दर ॥
जोसा पा लैन मधि जप माल ॥३॥
गलस रत्न माला नागराजा हाल॥
भति नसाया म्हस पालि तल ॥४॥
गणया नायक धाल पुजा न्हपां काल
सेवकयात बिल सिद्धी फल ॥५॥

राग काफी ॥ ताल चो ॥

शिवया कुल गौरीया मुल किसि ख्याल गणेश बुल ॥
पालिया माल जोनाव तल छखेन फल मारिजा जुल ॥
जय जय गणपति लोकया गति बहाया जोति सुन्दर अति जय ॥ १ ॥
प्वाथया चाक तबजाचाक वयाति चाक मदुजा चाक ॥
दन्तन काक स्वन ताहाक बाणवत लाक छुं बाहय याक ॥ जय ॥ २ ॥
जोना विम्हस देबि निम्ह स आनन्द रस बिज्याक थास ॥
ल्हाकम्ह दास स्वम्हस्या कोस पालिया थास तिब जि बास ॥ जय ॥ ३ ॥
वसया उँन च्वापुया उँन म्हसया बान च्वामोल सन ॥
मतुक लुन पुया जा च्वन चन्द्रकलानं जंत्रस दुन ॥ जय ॥ ४ ॥
जर्मया पास फेनिव पास वम्हया थास तिव जि वास
वसया बास पर्बत्या कोश गुँथाथास मतियाथास ॥ जय २ गण ॥ ५ ॥

॥ राग विभास ॥ ताल श्रु ॥

श्री जय गणपति मेव मदु जि गति
न्येहुन्य सहश्र बिनति ॥धु॥
मतुक लोव अति थुनाव तया मोति तुयुव दन्त उति उति ॥
वसया ख्वाल जोति चन्द्रमा कोटि उति
ष्वालस ह्याउँ फुतिफुति ॥१॥
प्रसु मोदक ठि भिंन लिन मालति
थुतिनं सुन्दर लाहाति ॥
ताहाक सोल भति भिनाव अजुगति
न्हसपत सन फितिफिति ॥२॥
लसिक बान तुति ल्होनाव छे छे पालि
आसनस भिम्ह तिछुँ ति ॥३॥
ल्हाकम्ह अनाथ अति बिनति कोटि कोटि
बिहुन्य भुगुति-मुगुति ॥
दुःख जि जुल अति स्वहुने मिखान भति
फुतकि बिघन मतिमति ॥४॥

च्वङ्ग गणेशस्थान विकास समितिले प्रकाशित गरेका आयव्यय एवं दाताहरूको नामावलीसम्बन्धी पुस्तिकाहरू

"पुर्खाले सिर्जेको सम्पति हाम्रो कला र संस्कृति"

च्वङा गणेश स्थान बिकास समिति

भक्तपुर -१७, सल्लाघारी

ऐतिहासिक तथा सांस्कृतिक नगर भक्तपुरको प्रवेशद्वार (सल्लाघारी) स्थित च्वङा गणेश दर्शनार्थी भक्तजनहरुको सुविधालाई हृदयगम गरी स्थानिय बासीहरुको सल्लाह अनुसार मन्दिरसम्म पुग्ने सिंढीका साथै अन्य पुर्वाधारहरु निर्माण गरी उक्त स्थललाई अफ वढी रमणीय बनाउने अभिप्रायले व्यापक जनसमुदायहरुको सहयोग र साथमा च्वङा गणेश स्यान विकास समिति गठन गरी कार्य थालनी गरिएको ब्यहोरा सबैमा अवगतै छ ।

उक्तकार्यको लागि नैतिक, आर्थिक र भौतिकका साथै श्रम सहयोग गर्नु भएका समाज सेवी दाताहरु प्रति समिति हार्दिक कृतज्ञता प्रकट गर्दछ । साथै आगामी दिनहरुमा हुने अरु कार्यहरुको लागि पनि यस्तै न्यानो माया र सहयोग पाउने हाम्रो सदिच्छा छ ।

यस समितिको सकृयता र दाताहरुको सहयोगमा सम्पन्न भइसकेको सिंढी र कलात्मक प्राचीन शैलीको प्रवेशद्वार ०५९ माघ ४ गते विहान १०वजे पूर्व सांसद श्री नारायणमान बिजुक्छें बाट उद्घाटन कार्यक्रम सुसम्पन्न हुने भएकोले यहाँको उपस्थितिको लागि हार्दिक आमन्त्रण गर्दछ ।

उक्त निर्माण कार्यमा भएको सम्पूर्ण आय, व्यय विवरण पनि यहाँ प्रस्तुत गरिएको छ ।

प्रकाश जोन्छे	बिष्णु प्रजापति	लक्ष्मी नारायण राजलवट
सचिव	कोषाध्यक्ष	अध्यक्ष

हालसम्मको खर्च विवरण

इंट्टा	८२८०५।-	भाडा	३०५५।-
वालुवा	२८८५०।-	माटो	३०००।-
सिमेन्ट	८२७९४।-	ज्याला	७९७१०।-
ढुंगा	१८००११।-	सिला पत्र	२०३९०।-
डण्डी	६५.००।-	रोडा, ट्रस र जस्ता	५००००।-
मसलन्द	२३२।-	बत्ति (बिधुत)	९०००।-
		विविध	१७४२९।-
			५६०७९६।-

भक्तपुर नगरपालिका,भक्तपुर	२,००,०००।-	स्व.आस लाल ध्वंजु, ईताछें	१५११।-
केशव नारायण ताम्राकार (दरवार एरिया)	८००५।-	कृष्ण सिल्पकार , कुट्टवही	१५०५।-
भक्तपुर मिनी बस सेवा समिति, दुधपाटी	७००५।-	कमल भक्त प्रधानाङ्ग, नगदेश	१५०२।-
सुर्यविनायक आयल स्टोर, सल्लाघारी	५५५५।-	बलराम के.सी., सल्लाघारी	१५०१।-
प्रधानाङ्ग गुठी समुह , नगदेश	५५५५।-	कृष्ण माया ध्वोजु, इनाच्वो	१५०१।-
बलराम श्रेष्ठ ,बोलाछें १२	५५५५।-	सिब सरण वल्ल, दुधपाटी	१५००।-
छुमा गणेश चिम्नी भट्टा परिवार, लुकुण्डो	५१५५।-	रामकाजी भुजु, टेखापुखु	१५००।-
आसा रोडा ढुङ्गा उद्योग, सल्लाघारी	५१०१।-	दुर्दम थापा सल्लाघारी	१५००।-
अरनीको फुट वेयर, सल्लाघारी	५१००।-	पवन संघाई इन्द्रचोक	१५००।-
सहयोग समिति , ठीमी चपाचो	५१००।-	पन्च लाल बाईजु, सल्लाघारी	१२३४।-
लक्ष्मी भक्त घवाल , क्वाछें	५००५।-	बिजेन्द्र बासुकला, सल्लाघारी	१२१२।-
सुरेश,महेश,रमेश,दिनेश धकुलवट	५००१।-	हेलभक्त दुवाल , सल्लाघारी	१२००।-
शिखर नाथ तिमिल्सीना , सल्लाघारी	५००१।-	मैया दुवाल सल्लाघारी	११९९।-
शिवा साय्मी खल मध्यपुर ठीमी	५००१।-	श्याम सुन्दर बाईजु , सल्लाघारी	११२५।-
पुरानो बाटो मिनीबस सेवा समिति, ठीमी	५००१।-	राम भक्त बाईजु , सल्लाघारी	११२५।-
ब्याङ्ग गणेश चिम्नी भट्टा, मध्यपुर निकोसेरा	५००१।-	के.पी. सुवाल, व्यासी	११२५।-
यति फेब्रीक , सल्लाघारी	५०००।-	पुर्ण त्वायनाबासु, सल्लाघारी	१११५।-
रामप्रसाद प्रजापति, नासमना	५०००।-	सुरेन्द्र प्रताप शाह, नगरकोट	११११।-
ई.नरेन्द्र श्रेष्ठ , सल्लाघारी	४४४४।-	जितेन्द्र प्रसाद धिके, सल्लाघारी	११११।-
लक्ष्मीनारायण राजलवट , भार्वाचो १७	३५५५।-	राम गोपाल वखाचो, सल्लाघारी	११११।-
कालु गुरुङ्ग , का.जी.चुनदेवी	३५०१।-	राज कुमार मानान्धर,सल्लाघारी	११११।-
कृष्ण बहादुर दुगुजु, भार्वाचो-१७	३३३३।-	राम श्रेष्ठ, श्रृजना नगर	११११।-
पन्च वहादुर गुरुङ्ग , सल्लाघारी	३३००।-	वल राम दुगुजु , सल्लाघारी	११११।-
राजेन्द्र प्रजापति , तौलाछें	३०२५।-	हरि चन्द्र राजवहाक, ठीमी	११११।-
जगत बहादुर प्रजापति , ठीमी	३०००।-	सुश्री विमला पुरी, सल्लाघारी	११११।-
सरोज शाक्य , सिन्धुपाल्चोक	३०००।-	हेलकुमार दुवाल , सल्लाघारी	११११।-
सि.टी.एल. ,सल्लाघारी	३०००।-	ज्ञान काजी साही, ईताछें	११११।-
निस्कलंकेश्वर(यातु) महादेव सेवा समिति	३०००।-	प्रकाश जोन्छे, सल्लाघारी	११११।-
दुर्गा टेक्स टाएल , दुवाकोट	३०००।-	अन्नपूर्ण जोन्छे, सल्लाघारी	११११।-
सानु सुवाल , चोछें ९	२५००।-	गणेश माया माक ,चासुखेल-	११११।-
राम कृष्ण सिब हरी , ईनाचो ६	२२२२।-	पुन्यराम बाईजू , सल्लाघारी	११११।-
नारायणभक्त श्रेष्ठ , डिल्लीबजार	२१००।-	पार्वती बाईजू , सल्लाघारी	११११।-
ओम कृष्ण श्रेष्ठ , दरवारएरीया	२००५।-	कृष्ण प्रसाद कायष्ठ	११०१।-
जनकलाल गोठे , टेपुच्व	२००१।-	गणेश बहादुर सुवाल , सल्लाघारी	११००।-
पन्चलाल चौगुठी , सल्लाघारी	२००१।-	राम गोपाल श्रेष्ठ , श्रृजना नगर	११००।-
कृष्ण भक्त सुवाल , व्यासी	२०००।-	गण पति ईलास्टीक , सल्लाघारी	११००।-
रत्न भक्त चौगुठी , सल्लाघारी	१६००।-	वाबु काजी प्रजापति , मूलढोका-४	११००।-
आस वहादुर दुवाल , सुकुलढोका-८	१५५५।-	समिर देउजा , श्रृजना नगर	११००।-

चमेली ताम्राकार , क्वाछें	११००।-
पूर्ण माया वैद्ये , सुकुलढोका-८	११००।-
पुन्य राम कुंपाख , भोलाछें-५	११००।-
कृष्ण भक्त चौगुठी (वैद्ये) , टेखाडोल	११००।-
काजी बहादुर बाईजू , सल्लाघारी	१०५०।-
बिश्वराम सुवाल , सृजना नगर	१०३५।-
ए. वान	१०३०।-
पूर्ण माया वाईजू , देगमना	१०२५।-
केशव भगवति रुपाखेति , सल्लाघारी	१०२५।-
विष्णु भक्त श्रेष्ठ , श्रृजना नगर	१०२५।-
सिता राम लघु , ब्यासी	१०२०।-
पुन्यराम वाईजू , मार्वांचो-१७	१०२०।-
विकु लाल बासु , श्रृजना नगर	१०१५।-
स्व.महेश मान स्मरण , ब्यासी	१०१२।-
चन्द्र लक्ष्मी खाईतु , सल्लाघारी	१०११।-
अमर मानान्धर , सल्लाघारी	१०११।-
धन बहादुर वोयजु , सल्लाघारी	१०११।-
लोक बहादुर श्रेष्ठ ,सल्लाघारी	१०११।-
तुल्सी नारायण डण्डेख्या , चासुखेल-८	१०११।-
न्हुच्छे भक्त प्रजापति , मध्यपुर निकोसेरा	१०११।-
चन्द्र बहादुर बुढाथोकी , सल्लाघारी	१०११।-
सिव भक्त वाटी	१०११।-
नारायण देवी मुलगुठी , सल्लाघारी	१०११।-
सुरेश भक्त श्रेष्ठ , ठीमी	१०१०।-
प्रदीप कुमार मुनंकर्मी , ईच्छु	१०१०।-
वाल मुकुन्द प्रजापति,च्याम्हासिंह	१०१०।-
राम प्रसाद सुवाल, ब्यासी	१०१०।-
रण बहादुर गुरुङ्ग, सल्लाघारी	१००६।-
रत्न प्रसाद बास्ताकोटी , सल्लाघारी	१००५।-
राम लाल मानन्धर , सल्लाघारी	१००५।-
वहंजु सितिखु , यालाछें	१००५।-
साधु राम प्रधानाङ्ग , दुवाकोट	१००५।-
विष्णु भक्त खर्वुजा , तपालाछी	१००५।-
कृष्ण भक्त नायभा श्रेष्ठ , दुधपाटी	१००५।-
सत्त राज बज्राचार्य , ईताछें	१००५।-
दिव्य रत्न बज्राचार्य , ईताछें	१००५।-
राजाराम धौभडेल , टौमढी	१००५।-
प्रदीप बहादुर कर्माचार्य , चिकंमुगल	१००५।-

श्याम खड्गी , भोलाछें -५	१००५।-
स्व.देउ नारायण श्रेष्ठ , सल्लाघारी	१००५।-
भैरव बहादुर दिवाकर ,सुकुलढोका-	१००५।-
राम भक्त लाखेमरु , जेला	१००५।-
श्रीगोपाल प्रजापति , ठीमी	१००५।-
[illegible] वज्र वज्राचार्य , ईताछें	१००५।-
कृष्ण भिमलाखे , सल्लाघारी	१००५।-
राजन कसलवट , सल्लाघारी	१००५।-
कान्छी वाटी , दुवाकोट	१००५।-
विष्णु प्रजापति , सल्लाघारी	१००३।-
सन्त लक्ष्मी प्रजापति , सल्लाघारी	१००३।-
निर्थ राज शाक्य, ईताछें	१००३।-
नयल किशोर राजमण्डारी , टौमढी	१००३।-
गंगा श्रेष्ठ , सल्लाघारी	१००१।-
धन बहादुर थापा , सल्लाघारी	१००१।-
कृष्ण बल्ल , सल्लाघारी	१००१।-
शिव लाल थापा , सल्लाघारी	१००१।-
कृष्ण देवी गाईजु , दुवाकोट	१००१।-
कृष्ण प्रसाद चौगुठी , सल्लाघारी	१००१।-
कृष्ण लक्ष्मी चौगुठी , सल्लाघारी	१००१।-
आश राम त्यात , भोलाछें-५	१००१।-
लक्ष्मी प्रसाद श्रेष्ठ , वांगेमुढा	१००१।-
साधु राम वाटी , ईताछें	१००१।-
दिपानन्द वज्राचार्य , ईताछें	१००१।-
कृष्ण प्रसाद दुवाल , ईताछें	१००१।-
तुल्सी बहादुर अवाल , तुछीमला	१००१।-
श्रीमति पुन माया मानन्धर , साकोठा	१००१।-
हत राज श्रेष्ठ, पोखरा	१००१।-
दीपेन्द्र थापा, कटुन्जे	१००१।-
हरि कृष्ण धौवन्जार , टिवुक्छें	१००१।-
वाल कृष्ण चौगुठी , डोक्छें	१००१।-
रत्न बहादुर धौवन्जार , सुर्यविनायक	१००१।-
तुल्सी राम वैद्ये , ब्यासी	१००१।-
श्रीधर प्रसाद धौभडेल, टौमढी	१००१।-
कृष्ण लाल गोसाई , सल्लाघारी	१००१।-
नारायण भक्त कासुला , गुठी नाईके	१००१।-
सीताराम न्यौपाने , सुर्यविनायक	१००१।-
अरुण चन्द्र हाडा , सल्लाघारी	१००१।-

ओम कृष्ण तण्डुकार	११०।-
बिनोद कुमार दुवाल	१०७-
अर्जुन बाटी	१०५।-
प्रकाश थापा	१०५।-
ज्ञान ज्योति	१०५।-
कपील देव गोईट	१०४।-
डा.अमर राय	१०२।-
चन्द्र बहादुर खत्री	१०२।-
पदम सुन्दर शाक्य	१०२।-
दिपक पौडेल	१०१।-
तुल्सी भक्त धौवन्जार	१०१।-
दिपक ढकाल	१०१।-
चन्द्र बहादुर के.सी	१०१।-
ध्रुव तण्डुकार	१०१।-
नीराज राई	१०१।-
बल राम न्यौपाने	१०१।-
मोति प्रसाद श्रेष्ठ	१०१।-
दीनेश जोशी	१०१।-
सभ्यता उप्रेति	१०१।-
मोहन प्रजापति	१०१।-
वोधी रत्न	१०१।-
निल वज्र वज्राचार्य	१०१।-
के.बी. स्टोर	१००।-
सानु काजी बल्ल	१००।-
भगवान	१००।-
जनक कुमार थापा	१००।-
श्याम	१००।-
कुमार तेज प्रसाद मैनाली	१००।-
पुन्य रत्न बज्राचार्य	१००।-
कृष्ण मातां	१००।-
रादीमा भण्डारी	१००।-
कृष्ण प्रसाद सांघ	१००।-
कर्ण वहादुर थापा	१००।-
तीर्थ राम सिल्पकार	१००।-
किसोर महर्जन	१००।-
गंगा राम रन्जीत	१००।-
चम्पक थापा	१००।-
कुमार बस्नेत	१००।-
भरत	१००।-
गजेन्द्र गीरी	१००।-
शुभ रत्न शाक्य	१००।-
राम शरण साख	१००।-
ईश्वर श्रेष्ठ	१००।-
विश्व दीप शर्मा	१००।-
प्रेम गुरुङ्ग	१००।-
नारायण देवी श्रेष्ठ	१००।-
तुल्सी राम श्रेष्ठ	१००।-
अस्त चन्द्र शाक्य	१००।-
मदन कृष्ण साहु श्रेष्ठ	१००।-
एक राज वि.सी.	६१।-
ज्ञानेन्द्र श्रेष्ठ	५५।-
नवराज देउजा	५१।-
सुर्य नारायण शर्मा	५१।-
केशव चालिसे	५१।-
रुद्र पौडेल	५१।-
चक शर्मा	५१।-
केदार प्रसाद भट्टराई	५१।-
प्रकाश मान श्रेष्ठ	५१।-
कृष्ण के.सी.	५१।-
ध्रुव प्रधान	५१।-
रमेश प्रसाद न्यौपाने	५०।-
पुरुषोत्तम पौडेल	५०।-
केशव बस्नेत	५०।-
शम्भु भण्डारी	५०।-
राम शरण वाटा	५०।-
तेज वहादुर खड्का	५०।-
आनन्द विर	५०।-
जगत विर	५०।-
राम बुढायोकी	५०।-
हरि वहादुर पुनवार	५०।-
गणेश कर्माचार्य	५०।-
चन्द्र राज शाक्य	५०।-
प्रेम कुमार विष्णु साङदार्पा	५०।-
पदम प्रसाद कौसल राज	५०।-
तारा वहादुर सन्ची	५०।-
रेवत र अनंगपाल	५०।-

ओम कृष्ण तण्डुकार	११०।-
विनोद कुमार दुवाल	१०७-
अर्जुन बाटी	१०५।-
प्रकाश थापा	१०५।-
ज्ञान ज्योति	१०५।-
कपील देव गोईट	१०४।-
डा.अमर राय	१०३।-
चन्द्र बहादुर खत्री	१०३।-
पदम सुन्दर शाक्य	१०३।-
दिपक पौडेल	१०१।-
तुल्सी भक्त धौवन्जार	१०१।-
दिपक ढकाल	१०१।-
चन्द्र बहादुर के.सी	१०१।-
ध्रुव तण्डुकार	१०१।-
नीराज राई	१०१।-
बल राम न्यौपाने	१०१।-
मोति प्रसाद श्रेष्ठ	१०१।-
दीनेश जोशी	१०१।-
सभ्यता उप्रेति	१०१।-
मोहन प्रजापति	१०१।-
वोधी रत्न	१०१।-
निल वज्र वज्राचार्य	१०१।-
के.वी. स्टोर	१००।-
सानु काजी वल्ल	१००।-
भगवान	१००।-
जनक कुमार थापा	१००।-
श्याम	१००।-
कुमार तेज प्रसाद मैनाली	१००।-
पुन्य रत्न वज्राचार्य	१००।-
कृष्ण मातां	१००।-
रादीमा भण्डारी	१००।-
कृष्ण प्रसाद सांघ	१००।-
कर्ण बहादुर थापा	१००।-
तीर्थ राम सिल्पकार	१००।-
किसोर महर्जन	१००।-
गंगा राम रन्जीत	१००।-
चम्पक थापा	१००।-
कुमार वस्नेत	१००।-
भरत	
गजेन्द्र गीरी	१००।-
शुभ रत्न शाक्य	१००।-
राम शरण साख	१००।-
ईश्वर श्रेष्ठ	१००।-
विश्व दीप शर्मा	१००।-
प्रेम गुरुङ्ग	१००।-
नारायण देवी श्रेष्ठ	१००।-
तुल्सी राम श्रेष्ठ	१००।-
अस्त चन्द्र शाक्य	१००।-
मदन कृष्ण साहु श्रेष्ठ	१००।-
एक राज वि.सी.	६१।-
ज्ञानेन्द्र श्रेष्ठ	५५।-
नवराज देउजा	५१।-
सुर्य नारायण शर्मा	५१।-
केशव चालिसे	५१।-
रुद्र पौडेल	५१।-
चक शर्मा	५१।-
केदार प्रसाद भट्टराई	५१।-
प्रकाश मान श्रेष्ठ	५१।-
कृष्ण के.सी.	५१।-
ध्रुव प्रधान	५१।-
रमेश प्रसाद न्यौपाने	५०।-
पुरुषोत्तम पौडेल	५०।-
केशव वस्नेत	५०।-
शम्भु भण्डारी	५०।-
राम शरण वाटा	५०।-
तेज वहादुर खड्का	५०।-
आनन्द विर	५०।-
जगत विर	५०।-
राम बुढायोकी	५०।-
हरि बहादुर पुनवार	५०।-
गणेश कर्माचार्य	५०।-
चन्द्र राज शाक्य	५०।-
प्रेम कुमार विष्णु साङदार्पा	५०।-
पदम प्रसाद कौसल राज	५०।-
तारा बहादुर सन्वी	५०।-
रेबत र अनंगपाल	५०।-

तिर्थ	५०।-
समेक	५०।-
कान्छा श्रेष्ठ	५०।-
नारायण भक्त पंच	५०।-
पुरुषोत्तम ढकाल	५०।-
दुर्गा धर्तिमगर	५०।-
केशव अछामी	५०।-
गुणकेशरी, नगदेश	५०।-
चन्द्र गोसाई	५०।-
मणी राम थापा	५०।-
राजु कार्की	५०।-
राजा राम कार्की	५०।-
बाल कृष्ण पुरी	५०।-
रामेश्वर महर्जन	५०।-
बिनोद फुयाल	५०।-
विनोद थापा	५०।-
राजन राज पुरी	५०।-
सरीता श्रेष्ठ	५०।-
प्रकाश सैंजु	५०।-
प्रविन थिके	४७-
शम्भु बस्नेत	४०।-
दीपक सर	४०।-
कृष्ण बहादुर राजथला	३०।-
किरण बहादुर प्रधान	२५।-
वेनाम	२५।-
गणेश पाण्डे	२५।-
प्रसाई जी	२५।-
दीपक कुमार पाण्ड	२५।-
दीपक अधिकारी	२५।-
हिराकाजी श्रेष्ठ	२५।-
नाती काजी खड्का	२५।-
नवराज खत्री	२५।-
तुल्सा बहादुर बस्नेत	२५।-
लब थापा	२५।-
नवराज तण्डुकार	२५।-
तम लाल राजथला	२५।-
गोविन्द प्रसाद घिमीरे	२५।-
दील बहादर राजथला	२५।-
कुल चन्द्र बुद्धाचार्य	२५।-
डा.दमयन्ती श्रेष्ठ	२५।-
छवी अधिकारी	२५।-
महा प्रसाद गेलाल	२५।-
सनत कुमार न्यौपाने	२५।-
अर्जुन क्षेत्री	२५।-
माहीला पुरी	२५।-
राजेश थापा	२५।-
श्याम के.सी.	२५।-
मोहन सुन्दर बज्राचार्य	२५।-
रत्न बीर	२५।-
लक्ष्मी	२५।-
गणेश बहादुर दुवाल	२५।-
कृष्ण गोपाल	२५।-
कृष्ण प्रजापति	२५।-
राम कृष्ण प्रजापति	२५।-
विमल योञ्जन	२५।-
राजकपुर नापित	२५।-
भोज नाथ	२१।-
ध्रुव खड्का	२०।-
हेम नाथ वास्तोला	२०।-
राजा राम	२०।-
राज्य लक्ष्मी प्रधान	२०।-
भुवन प्रसाद पौडेल	२०।-
ध्रुव लार्मीछान	२०।-
शाक्य किनारा	२०।-
राजु सेढाई	२०।-
भरत श्रेष्ठ नगरकोटी	२०।-
कृष्ण हरि लागेजु	२०।-
रमेश बहादुर	२०।-
जीवन कुमार	२०।-
न्यू मोडेल टेलर्स	२०।-
रत्न बहादुर सुकु श्रेष्ठ	२०।-
राम प्रसाद वास्तोला	१५।-
वेनामी	१५।-
प्रसन्न कोईराला	११।-
होम बहादुर पण्डीत	११।-
टिका राम	११।-

नारायण प्रसाद श्रेष्ठ	१०१-
अच्युत खटीवडा	१०१-
कृष्ण प्रसाद बाटी	१०१-
श्याम देशेमरु	१०१-
गोबिन्द त्रनंपाली	१०१-
नारायण काजी बल्ल	१०१-
नारायण वहादुर नायभा	१०१-
वल राम	१०१-
केदार प्रसाद पुडासैनी	१०१-
बिष्णु वहादुर श्रेष्ठ	५१-
राम वहादुर	५१-
धन लक्ष्मी श्रेष्ठ	५१-
शंकर श्रेष्ठ	५१-
केशव शाही	५१-
बिजुलीबाट उठेको	२५००-

द्वार निर्माणको लागि भनि सहयोग गर्नेहरु

भक्तपुर निमार्ण व्यवसायी संघ, भक्तपुर	२००००।-
महाकाली ठाडो भट्टा कान्छा अवाल,महाकालीस्थान	११२२५।-
स्व.राम वहादुर मानन्धर , साकोठा	११११११-
स्व.वीर बहादुर स्मृतिमा श्रीमतिगंगामाया सिल्पकार , सल्लाघारी	७५००-
जम्मा रकम	५७३०७०।-

भौतिक सहयोग

जे.वी. ब्रीक फैक्ट्री	ईटा ३०००गोटा
च्वङा गणेश चिम्नि भट्टा	ईटा ३०००गोटा
महा शक्ती गणेश चिम्नि भट्टा ईटा	३०००गोटा
माता चिम्नि भट्टा	ईटा ३०००गोटा
चागु नारायण चिम्नि भट्टा	ईटा ३०००गोटा
अग्नि चिम्नि भट्टा	ईटा २६५०गोटा
चम्पक १-२ चिम्नि भट्टा	ईटा २०००गोटा
मि.आई.पी चिम्नि भट्टा	ईटा २०००गोटा
वी. एम. ब्रीक इण्डष्ट्रीज	ईटा १०००गोटा
वङ्गलामुखी चिम्नि भट्टा	ईटा १०००गोटा
मिलि हनुमान चिम्नि भट्टा	ईटा १०००गोटा
के.पी. चिम्नि भट्टा	ईटा ५००गोटा

किरण खड्का बालुवा खानी दुवाकोट (बालुवा)
ठूलो ट्रकले एकट्रक

रानेन्द्र आगन्जा वालुवा खानी भौखेल (वालुवा)
मीनी ट्रकले एकट्रक

जनश्रमदान

नाइके आसलाल राजलवट समेत गुठीयारहरु
२४ जना श्रमदान

नाइके हिरालाल दुवाल समेत बाराहीगुठीका
गुठीयारहरु १८ जना श्रमदान

श्रमदान डकर्मी

सत्य नारायण किलंबु	४ दिन
आस कुमार राजलवट	२ दिन
बेल भक्त राजलवट	२ दिन
विष्णु भक्त वखुन्छे	१ दिन
पुन्य राम बैद्ये	१ दिन
सत्य राम ध्वोंजु	१ दिन
भाई राम राजलवट	१ दिन
राज कुमार वोयजु	१ दिन
कृष्ण भक्त राजलवट	१ दिन
गणेश भक्त कोजू	१ दिन
राध्ये श्याम त्वायना	१ दिन
नाम असस्त	३ दिन

ज्यामीहरु

विष्णु भक्त श्रेष्ठ	१४½ दिन
हरि वहादुर चौगुठी	१२ दिन
न्हुच्छे वहादुर दुवाल	७ दिन
विष्णु हरि गारु	५ दिन
हेल कुमार दुवाल	४ दिन
दान वहादुर श्रेष्ठ	३ दिन
बल राम दगुजू	३ दिन
आश वहादुर न्याईच्याई	२ दिन
कृष्ण प्रसाद दगुजू	२ दिन
पूर्ण कोजू	२ दिन
कृष्ण लाल दुवाल	२ दिन
श्रीकृष्ण स्वान्हपा	२ दिन
जगत राम दुवाल	२ दिन
सुरज मुलगुठी	२ दिन
कृष्ण गोविन्द मुलगुठी	१½ दिन
ईश्वरी खर्बुजा	१½ दिन

लक्ष्मी लाल दुवाल	१ दिन
पन्च लाल वाईजू	१ दिन
सुमु चौगुठी	१ दिन
कान्छा राजलवट (सानु)	१ दिन
रविस दुवाल	१ दिन
आस राम दुगुजू	१ दिन
सुर्य भक्त सिन्ताकल	१ दिन
राम मानन्धर	१ दिन
कृष्ण भिमलाखे	१ दिन
राम सुन्दर गारु	१ दिन
कृष्ण कुमार दुगुजू	१ दिन
आश कुमार दुगुजू	१ दिन
शंकर सिन्ताकल	१ दिन
हरे राम गारु	१ दिन
कृष्ण प्रसाद सिन्ताकल	१ दिन
रत्न सुन्दर गौगुठी	१ दिन
कुमार खत्री	१ दिन
पुन्य बैद्ये	१ दिन
सुनम लामा	१ दिन
राम हरि गारु	१ दिन
गणेश वहादुर गारु	१ दिन
वासु देव गारु	१ दिन
विश्व राम गारु	१ दिन
धर्म लाल चौगुठी	१ दिन
राजु	१ दिन

महिला श्रमदान

रत्न माया वाईजू	८१/२ दिन
बेखाजु चौगुठी	७ दिन
मोहन देवी चौगुठी	६ दिन
नारायण देवी मुलगुठी	४ दिन
इन्द्र माया राजलवट	३१/२ दिन
राम माया चौगुठी	३ दिन
बिष्णु माया गारु	२ दिन
पार्वति वाइंजु	२ दिन
चन्चली चौगुठी	२ दिन
कान्छी स्वन्हपा	२ दिन
चन्द्र कला गारु	२ दिन
शिव माया सिल्पकार	२ दिन
लक्ष्मी केशरी चौगुठी	१ दिन
सरस्वति गोसाई	१ दिन
सिता माया चौगुठी	१ दिन
राज माया दुवाल	१ दिन
जगत लक्ष्मी दुवाल	१ दिन
सानी मैचा	१ दिन
कमन न्याईच्याई	१ दिन
जमुना राजलवट	१ दिन
सुनकेशरी राजलवट	१ दिन
कृष्ण श्वरी गोठे	१ दिन
चगत लक्ष्मी दुवाल	१ दिन
असल मैया खत्री	१ दिन
हेरा माया	१ दिन
लक्ष्मी बैद्ये	१ दिन
मैया राजलवट	१ दिन
नाारायण देवी राजलवट	१ दिन
कृष्ण माया चौगुठी	१ दिन
गुहेश्वरी बैद्ये	१ दिन
कृष्ण लक्ष्मी चौगुठी	१ दिन

खाजा ख्वाउने

कृष्ण वहादुर दुगुजू

पुन्य राम वाईजू

तुला सितीखू

निमार्ण सामग्रीहरु भण्डार गर्न कोठा उपलब्ध गरि सहयोग गर्ने

शिवलाल थापा

उदघाटन समारोहमा चियापानको व्यवस्था गरी सहयोग गर्ने

कृष्ण प्रसाद चौगुठी

उदघाटन समारोहको सोभा वढाउन झलरको व्यवस्था गरी सहयोग गर्ने बल राम के.सी.

नपावाट पुर्नेमाटो उपलब्ध भएको, सम्याउन डोजर सहयोग, अन्य व्यक्ती संस्यानवाट पुर्नेमाटो उपलब्ध भएको , सडक कार्यालयबाट ह्युम पाईप १ थान

भईब्रेटर सहयोग ई.नरेन्द्र श्रेष्ठ वाट

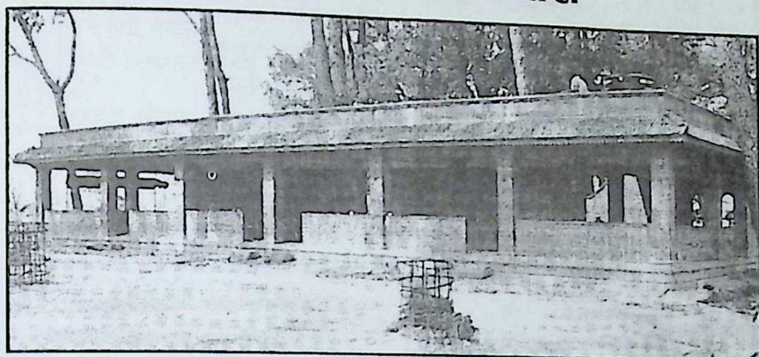
विभिन्न गाडी, ट्राक्टरवाट भाडा सहयोग गरेको

धन्यवाद

पुर्खाले सिर्जेको सम्पति, हाम्रो कला र संस्कृति

च्वडा गणेश स्थान विकास समिति

भक्तपुर - १७, सल्लाघारी

ऐतिहासिक तथा साँस्कृतिक नगर भक्तपुरको प्रवेशद्वार (सल्लाघारी) स्थित च्वडा गणेश दर्शनार्थी भक्तजनहरुको सुविधालाई ध्यानमा राखी स्थानीयवासीहरुको सल्लाहअनुसार जीर्ण अवस्थामा रहेको लामो पाटीको जीर्णोद्धार गरी उक्त स्थललाई अझ रमणीय वनाउने अभिप्रायले जनसमुदाय र च्वडा गणेश स्थान विकास समिति मिलेर कार्य थालनी गरेको कुरा सवैमा अवगतै छ ।

उक्त कार्यको लागि नैतिक, आर्थिक र भौतिकका साथै श्रम सहयोग गर्नुभएका समाजसेवी दाताहरुप्रति समिति हार्दिक कृतज्ञता प्रकट गर्दछ र भविष्यमा पनि यस्तै न्यानो माया र सहयोग पाउने आशा राख्दछ ।

यस समितिको सक्रियता र दाताहरुको सहयोगमा पुनः निर्माण भएको **लामो पाटी**को **उद्घाटन** २०६२ चैत्र २२ गते विहान १० वजे **पूर्वसांसद श्री नारायणमान बिजुक्छें**बाट हुने भएकोले यहाँको उपस्थितिको लागि हार्दिक आमन्त्रण गर्दछ ।

उक्त कार्यमा भएको सम्पूर्ण आय-व्यय विवरण पनि यहाँ प्रस्तुत गरिएको छ ।

दाताहरूबाट प्राप्त कुल सहयोग - रु. १३.६०.५०६।-

हालसम्मको खर्च विवरण

वालुवा	रु. ४८,३७८।-	रोडा ढुङ्गा	रु. ७५,८२०।-
डण्डी सिमेन्ट	रु. ४,३८,९१६।-	विविध	रु. ६५,०८६।-
ज्याला	रु. ३,३५,१२८।-	शिलापत्र	रु. २५,८५०।-
इटा	रु. ३,०५,९७४।-	भाडा	रु. १३,०९०।-
मसलन्द	रु. १,२६५।-		**रु. १३.०९.५०७।-**

ऐतिहासिक च्वङ गणेश मन्दिर क्षेत्रको पाटी निर्माणमा सहयोग गर्नुहुने दाताहरूको नामावली र रकम यसप्रकार छ-

१. भक्तपुर नगरपालिका ५,००,०००।-
२. भक्तपुर विकास सहयोग संघ ५०,१११।-
३. स्व.पूर्णभक्त तथा सर्वांर्ण देबी प्रधानाङ्ग स्मृतिमा, नगदेश २५,०००।-
४ लाल गुठी ५० घरवाट १५,००१।-
५. नेपो इण्डस्ट्रीज प्रा.लि. सल्लाघारी १५,०००।-
६. नरसिंह जोशी कुल देवता प्रवन्ध समिति, कालिमाटी ११,९१७-
७. मृगेन्द्रबहादुर प्रधानाङ्ग, ठमेल १०,१०५।-
८. हरिभक्त प्रजापति, नासमना १०,१०१।-
९. ओरेण्टल को. अपरेटिभ लि, भक्तपुर शाखा १०,१००।-
१०. भगतलाल नकर्मीको छोरावाट स्व.आमा पुनमाया नकर्मीको सम्झनामा, सूर्यविनायक १०,०६२।-
११. भक्तपुर मिनिबस सेवा समिति, भक्तपुर १०,१०१।-
१२. यति फेब्रिक प्रा.लि. सल्लाघारी १०,०००।-
१३. श्रीमान् कान्छा शिल्पकार र श्रीमती सुवर्ण केशरी शिल्पकार, टेखाचो १०,०००।-
१४. स्व. वीरबहादुर शिल्पकार, स्मृतिमा श्रीमती गंगामाया शिल्पकार, सल्लाघारी १०,०००।-
१५. भोमी दिवाली परिवार १०,०००।-
१६. स्व. भक्तलाल तथा बसन्त कुमारीको सम्झनामा छोरा कान्छाभक्त र लक्ष्मीकेशरी प्रधानाङ्ग परिवार, वोलाछें ८,०००।-
१७. पूर्णमाया वैद्य, सुकुलढोका ७,७७७।७७
१८. चाँगुनारायण चिम्नी इटा उद्योग ६,१००।-
१९. श्रीमान्/श्रीमती रामप्रसाद प्रजापति, तालाको ६,१००।-
२०. तुल्सीवहादुर अवाल तुछिमला - ५ ६,०१२।-
२१. भैरव चिम्नी इँटा उद्योग फौखेल - ८ ६,००९।-
२२. लक्ष्मीभक्त चवाल टौमढी ११, क्वाछें ५,५६२।-
२३. ताथली पांगो खानी, ताथली ५,५५५।५५
२४. खर्बुजा गुठी, तपालाछी १५ र १६ वडा ५,५५५।-
२५. कृष्ण बुद्ध रन्जितकार, मुलढोका ५,५५५।-
२६. क्याफे न्यातापोल, टौमढी ५,५५५।-
२७. भैरवबहादुर दिवाकर, सुकुलढोका ५,५५५।-
२८. जुजुभाई श्रेष्ठ श्रीमती मैया श्रेष्ठ दरवार एरिया ५,५००।-
२९. लक्ष्मीप्रसाद त्वानावासु, चासुखेल ५,५००।-
३०. नवदुर्गा पोलिथिन पाइप उद्योग जगातीं सिपाडोल ५,१०१।-
३१. श्वेत भैरव फिक्स इटा उद्योग (प्रो.राजकुमार लाखेमरु) ५,१०१।-
३३. छुमा गणेश चिम्नी इटा उद्योग ५,१००।-
३४. मिलि हनुमान चिम्नी इटा उद्योग ५,१००।-
३५. इनरे गणेश प्रभात फेरी पुच ५,००३।-
३५. राजुमृगेन्द्र जोशी, वुद्धनगर ५,००१।-
३६. रवीन्द्र पुरी, दत्तात्रय ५,००१।-
३७. नारायणभक्त थकुलवट कमलविनायक ५,००१।-
३८. नारायणभक्त हाडा, वालाखु ५,०००।-
३९. स्वयम्भुरत्न शाक्य, कालिमाटी ५,०००।-
४० प्रकाश धौभडेल, टौमढी ५,०००।-
४१. कौशलनाथ तथा ईश्वरी भट्टराई नयांबानेश्वर ५,०००।-

४२. नानि प्रजापति, चुनदेवी ५,०००।-
४३. तुल्सीराम वैद्य, व्यासी १० ५,०००।-
४४. गणेशबहादुर (माहिला) मैंजु, लालाछें ५ ४५०१।-
४५. स्व. भक्तिधर तथा गणेश कुमारी जोशीको स्मृतिमा पुण्यव्रती जोशी, कालिमाटी ४,०५१।-
४६. स्व. भाग्यमानी बाटीको स्व. श्रीमती विष्णुमाया बाटी इंटाछें १५ ४,००५।-
४७. राम बाडे, नगदेश ६ ४,००२।-
४८. मोतीरत्न बज्राचार्य, कालिमाटी ३,५०१।-
४९. स्व. वीर बहादुरको स्मृतिमा मोहन प्रसाद र कुमारी बखुन्छें कटुन्जे ३,५००।-
५०. स्व. योगप्रसाद तथा रामकुमारी वैद्य, तानसेन पाल्पा ३,३३३।-
५१. राजन शाक्य, सुकुलढोका (गोल्मढी) ७ ३,३३३।-
५२. दिपेन्द्र थापा, कटुन्जे ३,२००।-
५३. श्रीमान्/श्रीमती नविनप्रसाद श्रेष्ठ सल्लाघारी ३,११५।-
५४. तुल्सीनारायण जोशी, कालीमाटी ३,१०१।-
५५. स्व. दिव्यश्वरी जोन्छें, नासमना ३,१००।-
५६. अरनिको फुटवेयर, सल्लाघारी ३,१००।-
५७. प्रकाश मानन्धर, सल्लाघारी ३,०५०।-
५८. विकुलाल बासु, श्रृजनानगर ३,०३३।-
५९. स्व. वीरबहादुरको सम्झनामा साधुराम प्रधानाङ्ग, दुवाकोट ३,०२२।-
६०. अमर मानन्धर, मल्लाघारी ३,०११।-
६१. हुन्यलक्ष्मी शाक्य, इंटाछें १७ ३,०११।-
६२. आसलाल राजलवट (शिलान्यासकर्ता), सल्लाघारी ३,०१०।-
६३. राजाराम धौभडेल, टौमढी ११ ३,०००।-
६४. कृष्णदास राजभण्डारी, चोछें ३,०००।-
६५. स्व. गुरु लक्ष्मीकुमार घजुको सम्झनामा, नगदेश २,८७२।-
६६. पञ्चवीर चौगुठी, मल्लाघारी २,६०१।-
६७. मोहनदेवी चौगुठी, सल्लाघारी २,६०१।-
६८. लक्ष्मी अप्टिकल, इंटाछें २,५५५।७५
६९. चन्द्रमाया प्रधानाङ्ग, चोछें २,५५५।-
७०. पुण्यरत्न शाक्य, वाङ्मेमुढा २,५५५।-
७१. स्व. कृष्ण अवाल, तुछिमला २,५५५।-
७२. स्व. निरञ्जन नारायण धौभडेल टौमढी - ११ २,५२५।-
७३. गंगाप्रसाद सुवाल, सल्लाघारी २,५२५।-
७४. तुल्सीराम आचाजु, इंटापाको २,५१२।-
७५. पुण्यलाल सुवाल, बोलाछें १२ २,५११।-
७६. स्व. लक्ष्मीनारायण तथा मोतीमाया मानन्धर, बालाजु २,५०५।-
७७. धीरेन्द्रबहादुर मुल, सुकुलढोका २,५०५।-
७८. हेलभक्त दुवाल, सल्लाघारी २,५०१।-
७९. स्व. रत्नबहादुर धौवन्जार (भुईसाहु), सूर्यविनायक २,५०१।-
८०. शुभरत्न शाक्य, वाङ्मेमुढा २,५०१।-
८१. चुडामणी कायष्ठ, बाराहीस्थान २,५०१।-
८२. डा. इन्द्रजीत राई, सल्लाघारी २,५०१।-
८३. लक्ष्मीकुमार भेनात्वं, वडा २ २,५०१।-
८४. बाबुकाजी प्रजापति, वेखाल २,५००।-
८५. धनबहादुर थापा, सल्लाघारी १७ २,५००।-
८६. श्यामभक्त बोडे स्व. माता न्हुछेमाया स्मृतिमा, पलिखेल २,५००।-
८७. रामगोपाल श्रेष्ठ परिवार श्रृजनानगर २,५००।-
८८. रामशरण जोशी, कालिमाटी २,५००।-
८९. बलराम श्रेष्ठ, बोलाछे - १२ २,५००।-
९०. सत्यनारायण अवाल, तुछिमला २,५००।-
९१. सुरेशबहादुर धौवन्जार श्रीमती ईन्दिरा धौवञ्जार, बाराहीस्थान २,५००।-
९२. आसकाजी भुजु, टेखापुखु १७ २,५००।-

९३. गणेशभक्त कांजु, भावांचो १७ २,४५०।-
९४. जनकलाल गोठे, टंपुचो २,४२५।-
९५. रामभक्त बखुन्छे, भावांचो २,३३३।-
९६. कृष्णराम वाटी, इंटाछें १७ २,३१६।-
९७. पूर्णकुमार गारु, सल्लाघारी २,३००।-
९८. स्व. कान्छा गणेश, जेलां २ २,३००।-
९९. मोहनदास फांजु, इंटाछें १५ २,२६८।-
१००. भुमाप्रसाद कायष्ठ, गोल्मढी २,२२५।-
१०१. नारायणवहादुर दुवाल, इनाचो ६ २,२२३।-
१०२. स्व. रत्नवहादुर प्रजापति सूर्यमढी १ २,२२२।२२
१०३. श्रीमती गजेन्द्रेश्वरी मुनंकर्मी चोछें ९ २,२२२।-
१०४. श्रीमान्/श्रीमती नरेन्द्रभक्त प्रधानाङ्ग, नगदेश २,२२२।-
१०५. श्रीमान्/श्रीमती योगेन्द्रभक्त प्रधानाङ्ग, यटखा २,२२२।-
१०६. श्रीमान्/श्रीमती सुरेन्द्रभक्त प्रधानाङ्ग, नरदेवी २,२२२।-
१०७. श्रीमान्/श्रीमती लोकेन्द्रभक्त प्रधानाङ्ग, नगदेश २,२२२।-
१०८. श्रीमान्/श्रीमती सचेन्द्रभक्त प्रधानाङ्ग, न्ह्योखा २,२२२।-
१०९. विश्वराम कवां, गोल्मढी २,२२२।-
११०. बाबुकाजी दुवाल, सूर्यबिनायक २,२२२।-
१११. बुद्धलक्ष्मी मानन्धर, भावांचो २,२२२।-
११२. आसकुमार खवुंजा, ईंटाछें १५ २,२२२।-
११३. अरुणचन्द्र हाडा, सल्लाघारी २,२२२।-
११४. स्व. सोमलक्ष्मी श्रेष्ठ, सल्लाघारी २,२२२।-
११५. वेल मल्ल, सूर्यविनायक २,२२२।-
११६. रामसुन्दर श्रेष्ठ, मङ्गलाछें १४ २,२२२।-
११७. श्रीमान्/श्रीमती प्रकाश जोन्छें सल्लाघारी २,२२२।-
११८. विकुलाल स्वान्हपा सल्लाघारी १७ २,२०२।-
११९. धनेन्द्र बुढाथोकी काभ्रे, बेखासिम्ले २,२००।-
१२०. प्रकाश तथा वेलु थापा सल्लाघारी तीनकुने २,२००।-
१२१. गणेशवज्र वज्राचार्य, इंटाछें १५ २,१८९।-
१२२. नकलाल श्रेष्ठ (जोशी) नयांवानेश्वर - ३४ २,१५१।-
१२३. श्रीमती सानु कायष्ठ नयांवानेश्वर - ३४ २,१५१।-
१२४. श्रीमती कमलेश्वरी कायष्ठ नासमना २,१५१।-
१२५. सजनी श्रेष्ठ, थिके चोछें २,१५१।-
१२६. सुश्री पुण्यवती जोशी, कालिमाटी २,१५१।-
१२७. देवदास मानन्धर, सकोलां ३ २,१२५।-
१२८. विजय तुलाधर तथा परिवार वुद्धनगर २,१२५।-
१२९. रामबहादुर श्रेष्ठ, नेपली २,१२१।-
१३०. कृष्णवहादुर बुढाथोकी, ओखलढुङ्गा २,११५।-
१३१. सानुकाजी श्रेष्ठ, पाको २,१११।-
१३२. रामचन्द्र देशेमरु, इंटाछें २,१११।-
१३३. महेन्द्र अवाल, वेखाल - ४ २,१०५।-
१३४. विकुवहादुर तुकंवन्जार, ईंटाछें २,१०५।-
१३५. कृष्ण दुवाल, विजेश्वरी काठमाण्डौं - १५ २,१०५।-
१३७. विजया थिके, सल्लाघारी २,१०१।-
१३८. महेन्द्र शाक्य, वटु, काठमाडौं २,१०१।-
१३९. धनरत्न शाक्य, वटु, काठमाडौं २,१०१।-
१४०. स्व. सूर्यलाल भुजु, टेखाचो १४ २,१०१।-
१४१. केशरनारायण प्रजापति, नौलाछें १ २,१०१।-
१४२. इन्द्रलाल कोण्डा, कमलविनायक २,१०१।-
१४४. दिनेशलाल कोङ्गा, इंटाछें १५ २,१०१।-
१४५. कृष्ण शिल्पकार, मङ्गलाछें १४ २,१०१।-
१४६. विलमाया दुवाल, सल्लाघारी २,१००।-
१४७. मैया अवाल, तुलछिमला - ५ २,१००।-
१४८. योगेन्द्र वज्राचार्य, कालिमाटी २,१००।-

१४९. विक्रमराज वज्राचार्य, कालिमाटी २,१००।-

१५०. श्रीभक्त शिल्पकार
नयाँबजार काठमाडौं २,१००।-

१५१. श्रीमती आशावेटी देशेमरु
इंटाछें - १५ २,०६३।-

१५२. लक्ष्मीप्रसाद सुवाल, वाराहीस्थान २,०६३।-

१५३. रणबहादुर गुरुङ, सल्लाघारी २,०५५।-

१५४. स्व. गजलक्ष्मी जोशीको स्मृतिमा
तुल्सी नारायण जोशी
कालिमाटी २,०५१।-

१५५. स्व. मैंया जोशीको स्मृतिमा
तुल्सी नारायण जोशी
कालिमाटी २,०५१।-

१५६. स्व. हरिधर जोशीको सम्झनामा
नानुमैया जोशी, कालिमाटी २,०५१।-

१५७. रामचन्द्र जोशी, बालुवाटार २,०५१।-

१५८. पूर्ण त्यानावासु, सल्लाघारी २,०५१।-

१५९. गणेशबहादुर जोशी
काठमाडौं गणेशस्थान २,०५१।-

१६०. शंखबहादुर सिन्ताकल
सल्लाघारी १७ २,०५१।-

१६१. स्व. रत्नमायाको सम्झनामा
छोरा माधव श्रेष्ठ, सूर्यविनायक २,०५०।-

१६२. स्व. कृष्णलालको सम्झनामा
छोरा कृष्णप्रसाद सुवाल, व्यासी २,०४३।-

१६३. रामशरण साख, सुन्दर वस्ती २,०३५।-

१६४. न्हुछेरत्न खाइतु, सल्लाघारी २,०२९।-

१६५. कृष्णबहादुर भुजु (काहिंला साहु)
वंशगोपाल २,०२९।-

१६६. नगेन्द्र कायष्ठ, टौमढी २,०२५।-

१६७. मनमोहन श्रेष्ठ, बोलाछें २,०२५।-

१६८. ज्ञानु राजाराज उपाध्याय
दरबार एरीया २,०२५।-

१६९. कृष्णभक्त श्रेष्ठ, नःपली २,०२१।-

१७०. कृष्णप्रसाद बाटी, इंटाछें १७ २,०२०।-

१७१. कृष्णगोपाल श्रेष्ठ, श्रृजनानगर २,०२०।-

१७२. सुयंराम गैंजु, कमलविनायक २,०२०।-

१७३. चमेली ताम्राकार, क्वाछें २,०२०।-

१७४. ललितकुमार अवाल, मुलढोका २,०२०।-

१७५. जुजुभाइ गणेश मिठाइ परिवार
सूर्यविनायक २,०२०।-

१७६. आसकाजी त्यानावासु
चासुखेल २,०१९।७५

१७७. न्हुछेनारायण त्यायना, सल्लाघारी २,०१५।-

१७८. इन्द्रभक्त खवुंजा, टेखापुखु १५ २,०१५।-

१७९. दीपक आचार्य, श्रृजनानगर २,०१५।-

१८०. विष्णुप्रसाद कवां, चासुखेल २,०११।-

१८१. स्व. वीरबहादुर थापा मगर
सल्लाघारी २,०११।-

१८२. न्हुछेराम मचामसी, गोल्मढी ७ २,०११।-

१८३. लक्ष्मण अवाल, मुलढोका ४ २,०१०।-

१८४. चन्द्रमाया बाइंजु, भार्वाचो २,०१०।-

१८५. राकेश सुवाल, इंटाछें १५ २,०१०।-

१८६. सर्मिला सुवाल, व्यासी १० २,०१०।-

१८६. जीतबहादुर अवाल (हारां)
तुंछिमला - ५ २,०१०।-

१८८. लक्ष्मीप्रसाद साख, मीनभवन २,०१०।-

१८९. देवी के.सी., सल्लाघारी २,०१०।-

१९०. रामकृष्ण शिवहरी, इनाचो ६ २०१०।-

१९१. महेश मुनांकर्मी, चोछें ९ २,००९।-

१९२. शम्भुचरण जोशी, थाछें २,००५।-

१९३. रविभक्त धौभडेल, टौमढी ११ २,००५।-

१९४. विष्णु लवजु, नपालाछी २,००५।-

१९५. रमेशप्रसाद जोशी, टौमढी थाछें २,००५।-

१९६. प्रेमप्रसाद जोशी, सुन्दर वस्ती २,००५।-

१९७. गजेन्द्रकुमार कर्माचार्य, सल्लाघारी २,००५।-

१९८. कृष्णभक्त साख (भाइ साहु), याछें २,००५।-

१९९. जनकदेवी राजभण्डारी
सूर्यविनायक २,००५।-

२०० रामप्रसाद खवुंजा, इंटाछें १५ २,००५।-

२०१ तुल्सीनारायण लाखेमरु जगाती सिपाडोल २,००५।-
२०२. हेलवहादुर सुजखु, इंटाछे १५ २,००३।-
२०३. शान्ति प्रधान, मीनभवन २,००२।-
२०४ शिवओम हाडा, टिवुक्छे २,००२।-
२०५. स्व. शंखलाल वाटी, टेखापुखु २,००२।-
२०६. पुण्यराम वाइजु, सल्लाघारी १७ २,००२।-
२०७. अस्तनारायण वाइजु, भार्वाचो १७ २,००२।-
२०८. स्व. गोफले (न्हे) मानन्धर, सःकोलां २,००१।-
२०९. स्व. विकुलाल सम्भनामा विष्णुबहादुर मानन्धर, सःकोलां २,००१।-
२१०. हरिहर ढुङ्गेल, सल्लाघारी २,००१।-
२११. श्रीमान/श्रीमती धनबहादुर वोयजु, सल्लाघारी २,००१।-
२१२. युवा बचत समूह, मानो व्यासी २,००१।-
२१३. ध्रुवनारायण ताम्राकार, टिवुक्छें २,००१।-
२१४. दीपकराम कार्की, कटुन्जे - १ २,००१।-
२१५. गंगाराम प्रजापति, तौलाछें २,००१।-
२१६. स्व. पदमबहादुर के.सी. सिन्धुपाल्चोक २,००१।-
२१७. जयनारायण चौधरी सीतामढी बिहार (भारत) २,००१।-
२१८. स्व. तुल्सीभक्त तथा चन्द्रमाया श्रेष्ठ वोलाछें २,००१।-
२१९. स्व. लक्ष्मीनारायण मानन्धर टौमढी २,००१।-
२२०. विष्णुहरि कक्षपति, कमलविनायक २,००१।-
२२१. जय श्री महाकाली इटा फ्याक्ट्री २,००१।-
२२२. विमलादेवी बज्राचार्य, कालिमाटी २,००१।-
२२३ अमरलाल ध्वंजु, इंटाछें १५ २,००१।-
२२४. सीताराम पक्का, इंटाछें १७ २,००१।-
२२५. गणेशभक्त खर्बुजा, इंटाछें १५ २,००१।-
२२६. स्व. महेन्द्रभुपाल मल्ल, टौमढी २,००१।-
२२७. राधेश्याम सुवाल, तालाको २,००१।-
२२८. धीरेन्द्र मुनांकर्मी, घलाते २,००१।-
२२९. मदनकाजी छुं श्रेष्ठ २,००१।-
२३०. दामोदर वैद्य, सल्लाघारी १७ २,००१।-
२३१. दीपानन्द वज्राचार्य, भार्वाचो १७ २,००१।-
२३२ लक्ष्मीशोभा वज्राचार्य, इंटाछें १७ २,००१।-
२३३. इन्द्रमाया वज्राचार्य, इंटाछें १७ २,००१।-
२३४. पञ्चमाया बज्राचार्य, इंटाछें १७ २,००१।-
२३५. वालमुकुन्द सुवाल, नासमना २,०००।-
२३६. इ. लक्ष्मण किसिजु, कोटेश्वर ३५ २,०००।-
२३७ सप्तरत्न वुद्धाचार्य, सल्लाघारी २,०००।-
२३८. अमृतवहादुर तामाङ, दाप्चा २,०००।-
२३९. भी.आई.पी. इटा उद्योग २,०००।-
२४० दिलवर जोशी, कालिमाटी २,०००।-
२४१. शिवसुन्दर श्रेष्ठ, सूर्यविनायक २,०००।-
२४२. आसमाया खुसु, इंटाछें १५ २,०००।-
२४३. चिनीवहादुर के.सी. सिन्धुपाल्चोक २,०००।-
२४४. स्व. एमवहादुर थापा सिन्धुपाल्चोक २,०००।-
२४५. दीर्घबहादुर खत्री, सल्लाघारी २,०००।-
२४६. केशवराज देवकोटा, श्रृजनानगर २,०००।-
२४७. रामधनी यादव, श्रृजनानगर २,०००।-
२४८. विष्णुहरि प्रधानाङ्ग, सुकुलढोका २,०००।-
२४९. स्व. सरस्वती ढुङ्गेल, कटुन्जे २,०००।-
२५०. गणेशमाया प्रजापति, तुल्छिमला २,०००।-
२५१. चन्द्रबहादुर भुजु, भार्वाचो १७ २,०००।-
२५२. स्व.बद्रीमानको स्मृतिमा छोरा राजेन्द्र मानन्धर, ख्वाठण्डौ, धाथुला - ४ २,०००।-
२५३. कृष्णराम कोजु, व्यासी ११४३।-
२५४. वीरेन्द्रभक्त खर्बुजा, तापालाछी १०१९।-
२५५. अम्बिका थापा, सल्लाघारी १००५।-
२५६. आशबहादुर न्याइंच्याइं, भार्वाचो १००५।-
२५७. शिवभक्त सुकुपायो १००१।-
२५८. श्यामकृष्ण नायभा श्रेष्ठ, दूधपाटी १००१।-
२५९. मूलढोका परिवार ९००।-
२६०. बिन्दुनरसिंह प्रधान, सल्लाघारी ६००।-

२६१ अक्कल बहादुर अवाल, तुंछिमला ५५०१-
२६२ शिवमाया बनेपाली ५१०१-
२६३ ज्यानप्रसाद मानन्धर, इंटाछें ५०५१-
२६४. किशोर, तखाछें ५०११-
२६५. कृष्णप्रसाद अधिकारी, सल्लाघारी ५०११-
२६६. न्हुछेंबहादुर कोंजु, नगदेश ५०११-
२६७. जोसन कोल्ड स्टोर, सल्लाघारी ५०११-
२६८. रामप्रसाद बार्सी ५०११-
२६९. बद्री नागा ५०११-
२७०. राजेश सुवाल ५०११-
२७१. कृष्णभक्त शिल्पकार ५००१-
२७२ रामप्रसाद प्रजापति, चुनदेवी ५००१-
२७३. माणिक हीरा, वाराहीस्थान ५००१-
२७४. सूर्यभक्त प्रजापति, बोलाछें १२ ५००१-
२७५. केदार दुवाल, भार्वाचो १७ ५००१-
२७६. प्रभामुणी वज्राचार्य, बानेश्वर ५००१-
२७७. कृष्णगोविन्द खर्बुजा, इंटाछें १५ ५००१-
२७८. राधेश्याम दुगुजु, सल्लाघारी १७ ४०५१-
२७९. बलराम सुवाल, दुवाकोट ३०५१-
२८०. तुल्सीराम त्यायना, दुवाकोट ३०५१-
२८१. रामसुन्दर जधारी ३००१-
२८२. गीता थापा ३००१-
२८३. पूर्णबहादुर कोंजु, नगदेश ३००१-
२८४. राधिका भण्डारी २०५१-
२८५. अर्जुन बाटी २०५१-
२८६. दिनेश शंखदेव, ठिमी २०५१-
२८७. पञ्चलाल कक्षपति, कोटेश्वर २०५१-
२८८. कमल के. सी. २०२१-
२८९. ईश्वरीलाल मुलेपती, नासमना २००१-
२९० बासु अग्रवाल २००१-
२९१ कृष्णकुमार वासुकला, भनपा १६ २००१-
२९२. न्हुछेंबहादुर मानन्धर, सकोलां २००१-
२९३. नरराम मानन्धर, सकोलां २००१-
२९४. राजकुमार मानन्धर, सकोलां २००१-
२९५. ज्ञानबहादुर मानन्धर, सकोलां २००१-
२९६. बद्रीकुमार मानन्धर, सकोलां २००१-
२९७. रत्नकाजी मानन्धर, सकोलां २००१-
२९८. हीराकाजी मानन्धर, सकोलां २००१-
२९९. अस्तकाजी मानन्धर, सकोलां २००१-
३००. गजाराम मानन्धर, सकोलां २००१-
३०१ रामप्रसाद मानन्धर, सकोलां २००१-
३०२. शम्शेर मानन्धर, सकोलां २००१-
३०३. हलबहादुर मानन्धर, सकोलां २००१-
३०४. कृष्णबहादुर मानन्धर, सकोलां २००१-
३०५. अर्जीत लिवी २००१-
३०६. ज्ञानबहादुर मानन्धर, सकोलां २००१-
३०७. जगनलाल मानन्धर, सकोलां २००१-
३०८. आस्काजी मानन्धर, सकोलां २००१-
३०९. हजुरलाई नमस्ते दुवानी सेवा २००१-
३१०. तुल्सी बहादुर नकों, नगदेश २००१-
३११. भैरवनाथ, नगदेश २००१-
३१२. तीर्थकाजी मानन्धर, सकोलां २००१-
३१३. सुन्दरकुमार मानन्धर, सकोलां २००१-
३१४. ललित चक्रधर, ठिमी २००१-
३१५. कृष्णभक्त राजलवट, भार्वाचो २००१-
३१६. राम मानन्धर, सल्लाघारी २००१-
३१७. नारायणदेवी, ठिमी १२०१-
३१८. पृथ्वी सैंजु १०५१-
३१९. लक्ष्मीकुमार वैद्य १०५१-
३२०. रामसुन्दर राजचल, कमलविनायक १०५१-
३२१. महावीर होङ १०२१-
३२२ मोहनकाजी ताम्राकार, चासुखेल १०२१-
३२३. पञ्चकुमार कोंजु, नगदेश १०२१-
३२४. ध्रुव तन्दुकार १०११-
३२५ प्रेमबहादुर वाखु, भौखेल १०११-
३२६. भक्तलाल सैंजु १००१-
३२७. नारायणप्रसाद वडाल १००१-
३२८ रत्नकुमार उप, नगदेश १००१-
३२९. कान्छाकुमार घजु, नगदेश १००१-
३३०. गोपी नकर्मी, सल्लाघारी १००१-

३३१.	कान्छा वाडे, नगदेश	५०१-
३३२	तेजलक्ष्मी प्रजापति	५०१-
३३३	राम छुकां	५०१-
३३४.	वुद्धलक्ष्मी पञ्च, कोलाछें	५०१-
३३५.	केशरीमाया तको, नगदेश	३५१-
३३६.	विकुवहादुर पका	३०१-
३३७.	कमला तमखु, लाकुलाछें	२०१-

भौतिक सहयोग

१. वीरेन्द्र सैनिक आमावि	- मुकेको मल्ला काठ सहयोग
२. माता चिम्नी इटा उद्योग	- ३००० गोटा इटा
३. के. पी. इटा उद्योग	- २५०० गोटा इटा
४. फैढांका गणेश चिम्नी ईट्टा उद्योग	- २५०० गोटा इटा
५. जय गुरु चिम्नी इटा उद्योग	- २००० गोटा इटा
६. वी. ए. व्रीक इण्डस्ट्रीज	- २००० गोटा इटा
७ आगञ्जा कन्स्ट्रक्सन *(प्रो राजेन्द्र आगञ्जा)*	- वालुवा ४ ट्रीप मिनीट्रक
८. खानेपानी संस्थान	- २ थान २००० लि. को ट्यांकी
९. अन्य भट्टा	- ४००० गोटा इटा

अन्य सहयोग

एसियन पेन्ट्स	- रंग
विनायक सोप कारखाना	- ड्रम २ थान
गेंडसो रियल स्टेट	- कम्प्याक्टर मेसिन
ख्वप कलेज	- कम्प्याक्टर मेसिन
कृष्ण सुवाल	- वांस १० थान
क्लासिक स्क्रिन प्रिण्ट	- निमन्त्रणा कार्ड
विभिन्न ट्र्याक्टरहरु	- ढुवानी सहयोग

खाजा सहयोग -

विष्णु प्रजापति	- डी.पी.सी ढलानमा
ओमकृष्ण श्रेष्ठ	- स्ल्याव ढलानमा

श्रमदान गर्नेहरू

१.	न्हुछेवहादुर भैल	१ दिन
२.	वलराम दुगुजु	१ दिन
३.	शोभा स्वान्हपा	१ दिन
४.	मैंया स्वान्हपा	१ दिन
५.	विष्णुमाया गारु	१ दिन
६	रामहरि गारु	१ दिन
७.	हेलकुमार दुवाल	१ दिन
८.	लक्ष्मीलाल दुवाल	१ दिन
९.	न्हुछेवहादुर दुवाल	१ दिन
१०.	इन्द्रमाया राजलवट	१ दिन
११	चन्द्रकला गारु	१ दिन
१२.	आसराम दुगुजु	१ दिन
१३.	विष्णुभक्त खुसु	१ दिन
१४.	आसवहादुर न्याईच्याइ	१ दिन
१५.	हरिमाया न्याईच्याइ	१ दिन
१६.	विकुमाया न्याईच्याइ	१ दिन
१७.	भाइराम राजलवट	१ दिन
१८.	मैंया सिन्ताकल	१ दिन
१९.	चन्द्रमाया वाइजु	१ दिन
२०.	रामेश्वरी सुवाल	१ दिन
२१.	मंगलमाया सिन्ताकल	१ दिन
२२.	पूर्णमाया राजलवट	१ दिन
२३.	सुवर्ण न्याईच्याइ	१ दिन
२४.	वेलभक्तको श्रीमती	१ दिन
२५.	कुमारी हाकुदुवाल	१ दिन
२६.	लक्ष्मीकेशरी चौगुठी	१ दिन
२७.	मैंया राजलवट	१ दिन
२८.	जगतमाया न्याईच्याइ	१ दिन
२९.	मोहनदेवी चौगुठी	१ दिन
३०.	शिवमाया शिल्पकार	१ दिन
३१.	कृष्णगोविन्द चौगुठी	१ दिन
३२.	अन्य	२ दिन

१९ चैत २०६२

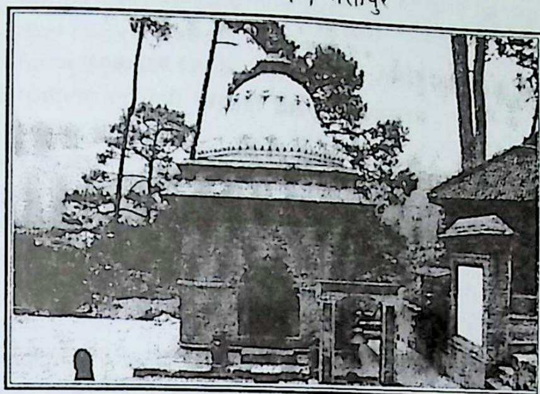
धन्यवाद !

[illegible]

"पुर्खाले सिर्जेको सम्पति, हाम्रो कला र संस्कृति"

च्वङा गणेश स्थान विकास समिति

सल्लाघारी-१७, भक्तपुर

नेपालको सांस्कृतिक कला केन्द्र तथा मन्दिरै मन्दिरले भरिएको ऐतिहासिक तथा सांस्कृतिक नगर भक्तपुरको पश्चिमी प्रवेशद्वारको रुपमा चिनिएको सल्लाघारीमा अवस्थित च्वङा गणेश मन्दिर परिसरको मुहार आज धेरै नै रमणीय छ। यस क्षेत्रको भौतिक, प्राकृतिक स्वरुपमा परिवर्तन आएको छ। यस क्षेत्रको अवलोकन गर्नेहरुले यी कुराहरुको प्रत्यक्ष अनुभव गर्न सक्नेछन्।

२०५८ सालमा सिढीं निर्माण कार्यबाट जीर्णोद्वार कार्य थालनी गरेको यस च्वङा गणेशस्थान विकास समितिले यस स्थानलाई अझ रमणीय बनाउने अभिप्रायले जनसमुदायसंग मिलेर समय समयमा विभिन्न कार्यहरु गर्दै आइरहेको कुरा सवैमा अवगतै छ। यसकारण यस क्षेत्रको संरक्षण र विकास कार्यमा उल्लेखनीय प्रगति भएको छ। यसको निम्ति नैतिक, आर्थिक र भौतिकका साथै श्रम सहयोग गर्नुहुने सम्पूर्ण भक्तजन, समाजसेवी, संस्कृति तथा वातावरणप्रेमी तथा विभिन्न निकायप्रति हार्दिक आभार व्यक्त गर्दै भविष्यमा पनि यस्तै न्यानो माया र सहयोग पाउने आशा राख्दछ।

यस समितिको सक्रियता र चन्दादाताहरुको सहयोगमा पुनः निर्माण भएको **च्वङा गणेश मन्दिर तथा ढुंगा छपाइ**मा सहयोग गर्नुभएका सवै चन्दादाताहरुको नाम उल्लेख भएको **शिलापत्र अनावरण नेपाल मजदुर किसान पार्टीका अध्यक्ष एवं सभासद नारायणमान विजुक्छे**बाट हुने भएकोले यहाँहरु सवैको उपस्थितिको निम्ति हार्दिक आमन्त्रण गर्दछौं। सोही दिन **क्षमापूजा**का साथै **भ्वय ब्व** चढाइने भएको हुंदा इच्छुक श्रद्धालुहरुको उपस्थितिको निम्ति हार्दिक अनुरोध गर्दछ।

अनावरण कार्यक्रम

स्थान :- च्वङा गणेश मन्दिर परिसर
मिति :- २०६६ साल मंसिर ३० गते
समय :- बिहान ११ बजे

२०६५ मंसिरबाट प्रारम्भ भएको च्वङा गणेश मन्दिर पुनः निर्माण सम्पन्न भई विशेष भौतिक तथा पूर्वाधार क्षेत्र विकास आयोजनाबाट प्राप्त रु. ९५,००० को पेटीवाल निर्माण गरिसकेपछि मन्दिर निर्माण सहयोग रकमबाट जगेडा रहेको रकमले थप पेटीवाल र ढुङ्गा छपाइ कार्य भई रहेकोमा पुनः नगरपालिकाबाट ढुङ्गा छपाइ गर्न रु. ३,००,००० प्राप्त भएकोले ढुङ्गा छपाई ७००० स्क्वायर फिट सम्पन्न भएको छ । यस कार्यको लागि आय व्यय खर्च विवरण यसप्रकार रहेको छ ।

दाताहरुबाट प्राप्त कूल सहयोग रु. १३,१८,७००।-

हालसम्मको खर्च विवरण

ईंटा	२,५४,८७७।-	सुँकं	६,०००।-
वालुवा	६६,५००।-	काठ	५,८७५।-
छाप्ने ढुङ्गा	२,४०,२००।-	ज्याला	२,९७,३७८।-
डण्डी	२३,८५०।-	मसलन्द	२३,०३६।-
सिमेन्ट चुना	१,९९,१८२।-	भाडा विविध	१,१३,२९२।-

कूल खर्च रु १२,३०,७९१।-

ऐतिहासिक च्वङा गणेश मन्दिर पुनः निर्माण तथा पेटीवाल र ढुङ्गा छपाइ कार्यमा सहयोग गर्नुहुने दाताहरुको नामावली र रकम यसप्रकार छन् ।

क्र.सं	नाम	रकम
१.	भक्तपुर नगरपालिका	३,००,०००।-
२.	विशेष भौतिक पुर्वाधार क्षेत्र विकास आयोजना	९५,०००।-
३.	स्व. कृष्णकुमार तथा हर्षमायाको स्मृतिमा पञ्चलाल र मोहनदेबी चौगुठी परिवार सल्लाघारी	५०,०००।-
४.	ओरीयन्टल को-अपरेटिभ लि. भ.पु. शाखा	२५,१११।-
५.	टेपुचो दाफा भजन गुठी नाईके कर्ण बहादुर शिल्पकार	२५,०००।-
६.	भैरव बहादुर दीवाकर तथा राम माया दीवाकर सुकुलढोका-८	२५,०००।-
७.	यती फेब्रीक प्रा. लि, भक्तपुर	२५,०००।-
८	नरसिंह जोशी कुल देवता प्रवन्ध समिति काठमाडौं	१६,०१७।-
९.	चौगुठी गुठी परिवार नाईके हरिवहादुर चौगुठी समेत ५२ जना टेखाचो	१५,५५५।-
१०.	न्हुछे र चन्द्रलक्ष्मी खाइंतु सल्लाघारी	१५,०२९।-
११.	कालिका डेरी कं. प्रा.लि. प्रो. आशराम त्यात भक्तपुर	१५,००१।-
१२.	दुवाकोट कन्स्ट्रकसन प्रा.लि.दुवाकोट	१५,०००।-
१३.	कृष्णप्रसाद अवाल तुछिमला ९	११,११५।-
१४.	स्व. मुक्तिनाथ र विष्णुदेवी ढुकुछु को स्मृतिमा ज्ञानी प्रसाद तथा मैंया वासुकला व्यासी १०	१०,१११।-
१५.	धनराम सुवाल व्यासी मुलुमला १०	१०,०५०।-
१६.	स्व. द्वारिका तथा सुन्दरी कोजूको सम्झनामा छोरा तुल्सी भक्त कोजू भोलाछें	९,१११।-
१७.	राम केशरी वैद्य टेखापुखु १६	७,५००।-
१८.	रेणु वैद्य टेखापुखु १६	७,५००।-
१९.	स्व.पुर्ण कुमार तथा पुर्णमाया मानन्धर भावांचो १७	६,६६६।६६

२०. स्व. न्हुछे मानन्धर स्मृतिमा राजेन्द्र मानन्धर दुधपाटी १७ ६,६६६।६६
२१. स्व नरेन्द्र बहादुर स्मृतिमा श्रीमती जानु कुमारी तथा छोरा रवि खड्का दुवाकोट ४ ६,००३।-
२२. कुमार किलम्बु तथा दुरुमाया किलम्बु टेपुचो १७ ६,००१।-
२३. तुल्सीभक्त तथा मिश्री राजलवट भावांचो-१७ ५,६७८।-
२४. स्व. गणेश बहादुरको छोरा विष्णु कुमार वासुकला व्यासी ५,५५५।-
२५. स्व. प्रेम बहादुर खड्काको स्मृतिमा छोरा राजु खड्का दुवाकोट ५,५५५।-
२६. गणेश बहादुर राजलवट सल्लाघारी १७ ५,१३१।-
२७. विजय तुलाधर कमल शोभा तुलाधर स-परिवार बुधनगर वानेश्वर ५,१११।-
२८. प्रेमलाल ध्वजु भ.न.पा.१५ ईताछे ५,१११।-
२९. स्व. माता कान्छीको स्मृतिमा कृष्ण खड्का दुवाकोट ५,१०५।-
३०. वाईजु बाँसुरी वाजा परिवार देगमना ५,१०५।-
३१. अमर मानन्धर सल्लाघारी ५,१०५।-
३२. श्रीमान बासुकला सम्फनामा छोरा शेरवहादुर वासुकला व्यासी १० ५,१०५।-
३३. श्याम कृष्ण माकजु सल्लाघारी ५,१००।-
३४. अरुण चन्द्र हाडा परिवार सल्लाघारी ५,०५५।-
३५. स्व.आम बहादुर गोठेको स्मृतिमा श्याम गोठे टेपुचो ईटाछें १७ ५,०५५।-
३६ किरण र निरण प्रधानाङ्ग सल्लाघारी ५,०५१।-
३७. पुर्ण बहादुर प्रधानाङ्ग दुवाकोट फैढोका १ ५,००५।-
३८. दयाराम न्याइंच्याइं सल्लाघारी ५,००५।-
३९. पुरुषोत्तम मान्के भ.न.पा. १५ सल्लाघारी ५,००५।-
४०. सुवर्ण कुमार कमांचार्य सुकुलढोका ८ ५,००१।-
४१. कृष्ण शिल्पकार सल्लाघारी १७ ५,००१।-
४२. रत्न बहादुर माकजु (श्रेष्ठ) जंला ३ ५,००१।-
४३. नारायण भक्त हाडा वालाखु टोल ५,०००।-
४४. रविन्द्र पुगी तचपाल वडा नं. ३ ५,०००।-
४५. शम्शेर सिन्ताकल भ.पु लालाछें ५,०००।-
४६. दिनेश लाल कोज्ञा भ.पु. खौमा ५,०००।-
४७. बलराम श्रेष्ठ वोलाछें टोल भक्तपुर ५,०००।-
४८. राम कुमार श्रेष्ठ गःछें भक्तपुर ३ ५,०००।-
४९. राधेश्याम सुवाल भ.न.पा १४ ५,०००।-
५०. न्हुछे बहादुर थिमी ५,०००।-
५१. स्व.रत्नबहादुरको स्मृतिमा गणेश माया प्रजापति तुछिमला ५,०००।-
५२. गजेन्द्र र रवि प्रजापति वोलाछें १२ ५,०००।-
५३. मोहन प्रसाद राम कुमारी वखुन्छे श्रेष्ठ कटुन्जे ५,०००।-
५४. सानु काजी श्रेष्ठ दुवाकोट ५,०००।-
५५. हिरा काजी महर्जन ललितपुर ४,५००।-
५६. धिरेन्द्र नारायण तथा समिता मुनंकर्मी भ.पु. कटुन्जे ७ ४,१११।-
५७. विकुलाल वासु श्रृजना नगर ४,११०।-
५८. सुमित्रा मधिकर्मी सल्लाघारी ४,१००।-
५९. जित वहादुर वाडे वहाखा बजार थिमी ४,०७७।-
६०. राम वाडे नगदेश भवापुनःनी ४,०७०।-
६१. स्व हर्षमान तथा हेलमाया वाटी वडा नं. १ दुवाकोट ४,०५४।-
६२ सुर्य प्रसाद हाडा सल्लाघारी ४,००८।-
६३ सुर्य कृष्ण तथा श्रीमती मिना थापा श्रेष्ठ म.थि.न.पा १३ ४,०००।-
६४. कृष्ण गोपाल श्रेष्ठ (जोशी) नरदेवी पाःछें गली ३,६५५।-

६५. बलराम प्रसाद न्यौपाने श्रृजनानगर १७	३,६०१।-
६६. जनकलाल श्रेष्ठ (जोशी) नयाँ वानेश्वर ३४	३,५५५।-
६७. श्रीमती सानु कायष्ठ (जोशी) नयाँ वानेश्वर ३४	३,५५५।-
६८. स्व. राजलक्ष्मी जोशीको स्मृतिमा तुल्सी नारायण जोशी कालीमाटी	३,५५५।-
६९. स्व. मैया जोशीको स्मृतिमा तुल्सी नारायण जोशी कालीमाटी	३,५५५।-
७०. राजन शाक्य गोल्मढी पलिंखेल्	३,५३५।-
७१. गणेश बहादुर सुवाल सल्लाघारी	३,५१२।-
७२ डा.ईन्द्रजीत राई भक्तपुर	३,५०५।-
७३ रत्न माया वनमाला गछें ३	३,५०१।-
७४. राजु तथा सरिता पांति भावांचो १७	३,५०१।-
७५. राम प्रसाद आचार्य खीछें ८	३,५०१।-
७६. पुरुषोतम वल्ल टेखाचो	३,५००।-
७७. कृष्ण कुमारी वल्ल टेखाचो	३,५००।-
७८. तुल्सी छुत्वागात्व नगदेश	३,५००।-
७९. आसराम राम केशरी न्हेम्हाफुकी कमलविनायक	३५००।-
८०. आसलाल अवाल वेखाल ४	३४९०।-
८१. स्व. कृष्णलालको नाति राम सुन्दर वाईजु देगमना १६	३४५६।-
८२. दिगुपुजा सिख:वा थिमी	३४५१।-
८३. कान्छा सुवाल सल्लाघारी	३,३५०।-
८४. लक्ष्मी प्रसाद वोयंजु लक्ष्मी अप्टिकल ईताछें १५	३,३३३।७५
८५. अष्टनारायण वाईजु भावांचो १७	३,३३३।३३
८६. हेलभक्त दुवाल सल्लाघारी	३,३३३।-
८७. मैंया दुवाल सल्लाघारी	३,३३३।-
८८. हरिकृष्ण ख्वाउंजु काभ्रे पनौती हाल सल्लाघारी	३,३३३।-
८९. चन्द्रलक्ष्मी राय ख्वाउंजु सल्लाघारी १७	३,३३३।-
९०. सन्देश ख्वाउंजु सल्लाघारी	३,३३३।-
९१. सन्ध्या ख्वाउँजु सल्लाघारी	३,३३३।-
९२. कृष्णमाया के.सी.सिन्धुपाल्चोक	३,३३३।-
९३. स्व.न्हुछेबहादुर पक्का इताछें	३,३३३।-
९४. रत्नमाया वाईजु सल्लाघारी	३,३३३।-
९५. पुर्ण नज कटुन्जे तजटोल	३,३३३।-
९६ श्याम प्रसाद प्रधान दुवाकोट	३,३३३।-
९७ बुद्धलक्ष्मी मानन्धर भावांचो	३,३३३।-
९८. ज्ञानकाजी शाही सल्लाघारी	३,३३३।-
९९. स्व.तीर्थलाल खागी कमलविनायक४	३,३३३।-
१००. कृष्णराम वाटी ईताछे १७	३,३१६।-
१०१. लक्ष्मीनारायण वोयजु टेखाचो	३,३११।-
१०२. भूषणकृष्ण मल्ल पुरानो वानेश्वर	३,३०१।-
१०३. गोविन्दराम त्वानावासु चासुखेल	३,२५१।-
१०४. जनकलाल गोठे इंताछे	३,२५१।-
१०५. चन्द्रलाल सुवाल	३,२३३।-
१०६. चन्द्र बुढाथोकी सल्लाघारी	३,२१०।-
१०७. रामहरि गारु सल्लाघारी	३,२००।-
१०८. असलमाया वाईजु मंगलाछें	३,१५०।-
१०९. सानुकाजी श्रेष्ठ श्रृजनानगर	३,१३१।-
११०. श्याम गोविन्द फांजु श्रृजनानगर न:पली	३,१२३।-
१११. पशुपतिमान प्रधान योगात्वा ख्वप	३,१२२।-
११२. स्व.श्रीमती कामाक्ष देवी (पारु) प्रधान योगात्वा ख्वप	३,१२२।-
११३. प्रज्ञा थि.के सल्लाघारी	३,११५।-
११४. जया थि.के. सल्लाघारी	३,११५।-
११५. विश्वराम सुवाल व्यासी १०	३,११५।-
११६. रत्नमाया सुवाल व्यासी १०	३,११५।-
११७. वलराम तथा राममाया दुगुजु सल्लाघारी १७	३,११२।-
११८. जुजुभाई याकामी मिवाछें	३,१११।-
११९. स्व.देवलालको स्मृतिमा छोरा लक्ष्मीभक्त देशेमरु ईटाछें	३,१११।-
१२०. वुद्धिभक्त सिन्ताकल भावांचो	३,११०।-
१२१. कृष्णभक्त तथा लान्युकु खुसु लोकेश्वर ईटाछें	३,११०।-
१२२. फूलचन्द्र शर्मा (मामा) सल्लाघारी	३,१०५।-
१२३. निलकण्ठ तथा विजुलीमाया व्याञ्जु श्रेष्ठ धुलिखेल ३	३,१०५।-

१२४. राम भक्त वाइंजु देगमना	३,१०५।-
१२५. राधेश्याम (महेन्द्र) अवाल बेखाल ४	३१०१।-
१२६. कुल नारायण मानन्धरको नातिहरु थिमी	३,१००।-
१२७. स्व. देवमाया श्रेष्ठ भद्रपुर झापा	३,१००।-
१२८. कृष्ण प्रसाद तथा सावित्री सापकोटा तेह्रथुम	३,१००।-
१२९. पुर्णभक्त कोजू सल्लाघारी	३,०५१।-
१३०. हरि धिताल सल्लाघारी	३,०५१।-
१३१. मदन खनाल भुटानी शरणार्थी दुवाकोट	३,०५१।-
१३२. लोकनाथ श्रेष्ठ सल्लाघारी	३,०५९।-
१३३. स्व.हरिप्रसाद बास्कोटा पाँचथर फिदीम पल्लोटार	३,०५०।-
१३४. श्याम नारायण रोक्का भक्तपुर दुवाकोट १	३,०५०।-
१३५. ईश्वरी भक्त धौबन्जार मध्यपुर निकोसेरा ३	३,०५०।-
१३६. गणेश भक्त कोजू भार्वाचो	३,०५०।-
१३७. सानू छोरी वाटी ईताछें	३,०५०।-
१३८. हेरादेवी न्याईच्याइं भार्वाचो	३,०५०।-
१३९. मधु अःव टेखाचो १६	३,०३५।-
१४०. कृष्ण गोपाल तथा रत्न श्रेष्ठ सल्लाघारी १७	३,०३०।-
१४१. शुशिल बाटी ईताछें १५	३,०३०।-
१४२. चेतकुमारी देउजा परिवार सहित	३,०३०।-
१४३. शरणमाया (बेखाजु) चौगुठी सल्लाघारी १७	३,०२१।-
१४४. लक्ष्मण ग्वाछा गोल्मढी याता	३,०२१।-
१४५. सुमन सुवाल औद्योगिक क्षेत्र व्यासी	३,०१५।-
१४६. स्व.जगनाभक्त मनंकर्मी चोछें वडा नं ९	३,०१५।-
१४७. शिवमाया शिल्पकार सल्लाघारी	३,०११।-
१४८. अमर राय् ईटाछें १५	३,०११।-
१४९. अनिशा श्रेष्ठ सुकुलढोका	३,०१०।-
१५०. सुवेदार विश्वराज पाण्डे धादिङ्ग सल्यानटार ९	३,०१०।-
१५१. महेश मुनंकर्मी भ.न.पा ९ चोछें	३,००९।-
१५२. आसराम दुगुजु सल्लाघारी	३,००९।-
१५३. स्व. रत्नभक्त खवुंजा ईटाछें	३,००९।-
१५४. भूषण मल्ल ऐराहिति वनस्थली	३,००६।-
१५५. ज्ञानु राजाराज राजोपाध्याय भक्तपुर दरवार स्क्वायर	३,००५।-
१५६. अकल वहादुर आचाजू सल्लाघारी	३,००५।-
१५७. प्रचण्डमान मल्ल पुतलीसडक	३,००५।-
१५८. श्री चन्द्रेश्वरलाल मल्ल महाराजगंज पानीपोखरी	३,००५।-
१५९. डा. छविन्द्रलाल प्रधानाङ्ग चाकुपाट ललितपुर	३,००५।-
१६०. महेन्द्रलाल प्रधानाङ्ग वानेश्वर काठमाडौ	३,००५।-
१६१. माईला तुकंबन्जार सल्लाघारा	३,००५।-
१६२. जगमाया थापा सल्लाघारी	३,००५।-
१६३. सुनिता गुरुङ्ग सल्लाघारी	३,००५।-
१६४. राधेश्याम दुवाल इटाछें	३,००५।-
१६५. सत्यराम दुवाल ईटाछें	३,००५।
१६६. स्व.कृष्णभक्तको स्मृतिमा राजमाया सुवाल ईताछें १५	३,००५।-
१६७. न्हुछेराम मचामःसी गोल्मढी	३,००५।-
१६८. कृष्णभिम लाखे दोकछें	३,००५।-
१६९. नरहाङ राई दिल्पा पाटी गाउँ भोजपुर	३,००५।-
१७०. गोपाल भिमलाखे दुवाकोट सखाल वस्ती	३,००५।-
१७१. पुण्यराम त्वायनावासु सल्लाघारी	३,००३।-
१७२. रामचन्द्र धौवन्जार निकोमेरा	३,००३।-
१७३. पुण्यराम तथा पार्वती वाईजु सल्लाघारी १७	३,००३।-
१७४. जीवन छुस्याकी, कमलविनायक	३,००३।-
१७५. वीरेन्द्र भक्त खवुंजा दुधपाटी	३,००२।-
१७६. स्व. विवेकमान मधिकर्मी फैढोका दुवाकोट	३,००१।-
१७७. स्व. पुर्णमाया मधिकर्मी फैढोका दुवाकोट	३,००१।-
१७८. कृष्णलाल गोसाइ सल्लाघारी	३,००१।-

१७९. पुण्यराम राजलवट भार्वाचो	३,००१।-
१८०. गणेश भक्त खर्वुजा ईटाछें	३,००१।-
१८१. कृष्ण कुमार बासुकला वंशगोपाल १६	३,००१।-
१८२. कटुन्जे गा.वि.स कार्यालय	३,००१।-
१८३. कृण बहादुर श्रेष्ठ सुकुलढोका ८	३,०००।-
१८४. ललनप्रसाद रौनियार कालिमाटी काठमाडौ	३,०००।-
१८५. नारायण देवी श्रेष्ठ सल्लाघारी	३,०००।-
१८६. पुर्णभक्त शिल्पकार खौमा लाछीचा	३,०००।-
१८७ विश्वनाथ यादव सल्लाघारी	३,०००।-
१८८. केशव तथा भगवती रुपाखेती कटुन्जे भगवान बस्ती	३,०००।-
१८९. न.पली सामुहिक जमरा समिति बलराम न्यौपाने, देउजा	२,३८०।-
१९०. रविकृष्ण श्रेष्ठ सानेपा	२,००१।-
१९१. तारा भट्टराई सल्लाघारी	१,१६०।-
१९२. गणेश बज्राचार्य साकोठा	१,००१।-
१९३. राजकुमार मानन्धर सल्लाघारी	१,०००।-
१९४. विमला प्रधानाङ्ग कमलादी	१,०००।-
१९५. न्हुछेभक्त प्रजापति निकोसेरा	६००।-
१९६. सुधीर दवाडी नैकाप	६००।-
१९७. गणेश सिंह सल्लाघारी	५५१।-
१९८. तुल्सीदास वैद्य इटाछें	५२०।-
१९९. हिराकाजी नकर्मी थिमी बालकुमारी	५०५।-
२००. प्रेमकाजी बज्राचार्य ईटाछें	५०५।-
२०१. कोनिका बाटी ईटाछे १७	५०१।-
२०२. कान्छी प्रजापति सल्लाघारी	५००।-
२०३. गोपाल दास हाडा भक्तपुर खौमा	५००।-
२०४. ईन्द्रेश्वरी हाडा खौमा	५००।-
२०५. कृष्णेश्वरी हाडा खौमा	५००।-
२०६. रमिला मधिकर्मी भक्तपुर	५००।-
२०७. बुद्धिबहादुर बासु कटुन्जे	५००।-
२०८. उत्तमकृष्ण कर्माचार्य सुकुलढोका	५००।-
२०९. केशवनाथ जाकीबन्जार देगमना	३१०।-
२१०. मोहन केशरी बाटी देगमना	३१०।-
२११. प्रेम भासिमां थिमी	३००।-
२१२. मनोरम बोर्डिङ स्कूल कटुन्जे	२५०।-

२१३. केशब राईस मिल थिमि	२१०।-
२१४. प्रविण बाटी सल्लाघारी	२००।-
२१५. रत्न तजल्य जस्तीको	२००।-
२१६. ए.डि. कटुन्जे	२००।-
२१७. मंगललाल सुवाल भ.न.पा.११	२००।-
२१८. श्यामकृष्ण तुल्सीबाख्यो कटुन्जे	१११।-
२१९. निरु श्रेष्ठ	१०५।-
२२०. मंगल बहादुर भुजु कटुन्जे	१०२।-
२२१. उद्धबराज के.सी. कटुन्जे	१०२।-
२२२. बाबुराम भुजु कटुन्जे ४	१०१।-
२२३. केशव थापा कटुन्जे	१०१।-
२२४. कृष्णशचरी गोठे भार्वाचो	१००।-
२२५. दिपेन्द्र ईनाचो	१००।-
२२६. तुल्सी नारां ध्वजु	१००।-
२२७. बाल मुकुन्द श्रेष्ठ थिमी	१००।-
२२८. बेनाम लुभुका भक्तजन	१००।-
२२९. सरजु हाडा भक्तपुर खौमा	१००।-
२३०. शशी ढुङ्गेल कटुन्जे	१००।-
२३१. राजेन्द्रमान मानन्धर सल्लाघारी	१००।-
२३२. रामकृष्ण कुटुवा (कान्छा) जेंला	१००।-
२३३. जोशन किशोर शाक्य सल्लाघारी	१००।-
२३४. लक्ष्मी नारायण कोजू सल्लाघारी	१००।-
२३५. धन बहादुर भुजु	१००।-
२३६. सिवुराज ढुङ्गेल कटुन्जे	१००।-
२३७. श्याम कुमार जोशी कटुन्जे	१००।-
२३८. भक्त बहादुर बासु कटुन्जे	१००।-
२३९. वीर बहादुर बासु कटुन्जे	१००।-
२४०. गणेशलाल वासु कटुन्जे ९	१००।-
२४१. कृष्ण श्रेष्ठ	५०।-
२४२. दुर्गामान कसपाल कटुन्जे	५०।-
२४३. बेलमाया श्रेष्ठ	४०।-

श्रमदान गर्नेहरू

रत्नमाया वाइंजु	१८ दिन
हरिबहादुर चौगुठी	६ दिन
धर्मलाल चौगुठी	६ दिन
बलराम दुगुजु	६ दिन
पुर्णभक्त कोजू	५ दिन
मोहनदेवी चौगुठी	४ दिन
शंख बहादुर सिन्ताकल	४ दिन
न्हुछे बहादुर दुवाल	३ दिन
आसराम दुगुजु	३ दिन
कृष्णप्रसाद सिन्ताकल	३ दिन
जगलक्ष्मी वैद्य	३ दिन
लान्थुकु खुसु	३ दिन
गणेशलाल राजलवट	२ दिन
चेत वहादुर देउजा	२ दिन
मैया (कान्छी) राजलवट	२ दिन
लक्ष्मी केशरी चौगुठी	२ दिन
शिवमाया शिल्पकार	२ दिन
राममाया चौगुठी	२ दिन
ईन्द्रमाया राजलवट	२ दिन
मोहन केशरी बाटी	२ दिन
मैंया खुसु	२ दिन
पुर्णमाया खुसु	२ दिन
विष्णुभक्त खुसु	२ दिन
विष्णुहरि गारु	२ दिन
लक्ष्मीलाल दुवाल	१ दिन
राधेश्याम दुगुजु	१ दिन
शिव सिन्ताकल	१ दिन
शारदा भक्त बैद्य	१ दिन
शिव माया चौगुठी	१ दिन
गुह्लेश्वरी बैद्य	१ दिन
नकली चौगुठी	१ दिन
हेल कुमार दुवाल	१ दिन
नारांदेवि मूलगुठी	१ दिन
राममाया दुगुजु	१ दिन
लक्ष्मीभक्त बैद्य	१ दिन
कृष्णमाया चौगुठी	१ दिन
कमल केशरी दुवाल	१ दिन
चन्द्रकला गारु	१ दिन
तुल्सीमाया दुवाल	१ दिन
सुनकेशरी कोजू	१ दिन
लक्ष्मी वैद्य	१ दिन
अनिल गारु	१ दिन
बेखाजु चौगुठी	१ दिन
सरिता चौगुठी	१ दिन
गणेशमाया माक	१ दिन
रामकेशरी मूलगुठी	१ दिन
लक्ष्मी मूलगुठी	१ दिन
गणेशमाया मूलगुठी	१ दिन
मोहन केशरी खुसु	१ दिन
हरिभक्त खुमु	१ दिन
तुल्सी नारां ध्वजू	१ दिन
कमल मैया न्याईच्याई	१ दिन
लक्ष्मी देवी सुवाल	१ दिन
सुरज खर्वुजा	१ दिन
सरस्वती लवजु	१ दिन
सीता लवजु	१ दिन
ईन्द्र लक्ष्मी लवजु	१ दिन
कृष्णश्वरी लवजु	१ दिन
लक्ष्मीश्वरी लवजु	१ दिन
चन्चली चौगुठी	१ दिन
पुण्यश्वरी जाकीबन्जार	१ दिन
अष्टलक्ष्मी खत्री	१ दिन
चण्डेश्वरी राजलवट	१ दिन
कमला गोठे	१ दिन
सुनकेशरी राजलवट	१ दिन
सत्यलक्ष्मी राजलवट	१ दिन
नानी मैया राजलवट	१ दिन
कान्छी राजलवट	१ दिन
कृष्णदेवी राजलवट	१ दिन
मैया गारु	१ दिन
आशकुमारी राजलवट	१ दिन
जमुना राजलवट	१ दिन
पूर्णमाया राजलवट	१ दिन
विष्णु भक्त बाटी	१ दिन
मिश्री राजलवट	१ दिन

भौतिक सहयोग

१. भक्तपुर टाइल कारखानाबाट चाईनिज इटटा टुक्रा २ मिनी ट्रक प्राप्त
२. ख्वप कलेजवाट कम्पाक्टर मेसिन २ दिन सहयोग
३. अमर मानन्धरबाट रंग सहयोग
४. दिनेश महेश धकुलवटबाट ग्रीलखापा सहयोग
५. गोपाल श्रेष्ठ बोडेबाट मन्दिर भित्र पित्तल छाना
६. आशराम वैद्यबाट २० थान पोलिथिन पाइप सहयोग

मिडिया प्रचार प्रसार सहयोग

१. भक्तपुर एफ.एम
२. मजदुर दैनिक पत्रिका

श्री गणेशाय् नमः
ख्वप गणेशस्थान विकास
समितिका पदाधिकारीहरु :-

समितिका पदाधिकारीहरु

अध्यक्ष : लक्ष्मी नारायण राजलवट
उपाध्यक्ष : ओमकृष्ण श्रेष्ठ
सचिव : प्रकाश जोन्छे
सहसचिव : कृष्ण प्रसाद चौगुठी
कोषाध्यक्ष : विष्णु प्रजापति
सदस्य : कृष्ण वहादुर दुगुजु
सदस्य : प्रेमलाल ध्वजु
सदस्य : हेलभक्त दुवाल
सदस्य : पुण्यराम वाईजु
सदस्य : तिर्थ प्रसाद कर्माचार्य
सदस्य : मोहन प्रसाद बखुन्छे श्रेष्ठ
सल्लाहकार : नरेन्द्र श्रेष्ठ
सल्लाहकार : जितेन्द्र थिके
सल्लाहकार : कृष्णप्रसाद अवाल
सल्लाहकार : कृष्णश्वरी हाडा

सन्दर्भ-सूची

मूल स्रोत

१. स्थलगत अन्वेषण ।

२. चित्र एवं अभिलेख ।

३. आशा बहादुर खर्बुजा (इताछें), लक्ष्मीनारायण राजलवट (भार्वाचो), प्रेमलाल ध्वजु (इताछें), विष्णु प्रजापति (तुछिमला), दीपानन्द वज्राचार्य (भार्वाचो), रत्नराज शर्मा (इपाछें), काजीलाल ब्वँजु : इताछें-दाफा भजन (इताछें), नारायण बहादुर गोरा (कोलाछें) लगायत स्थानीय जनसाधारणबाट प्राप्त जानकारी ।

नेवारी

1. तुलाधर, मानदास (सं), टमोट, काशीनाथ (सं.), **पुलांगु म्ये मुना**, नेपालभाषा परिषद्, कान्तिपुर : ११०१ ।

नेपाली

1. जोशी, हरिराम, **हिन्दू देवी देवता**, सूचना विभाग, काठमाण्डौं : २०४० ।

२. मुनंकर्मी, लीलाभक्त, **मल्लकालीन नेपाल**, रत्न पुस्तक भण्डार, काठमाण्डौं : २०२५ ।

३. वज्राचार्य, धनवज्र, **लिच्छविकालका अभिलेख**, नेपाल र एसियाली अनुसन्धान केन्द्र, कीर्तिपुर : २०५३ ।

४. श्रेष्ठ, पुरूषोत्तमलोचन, **भक्तपुरको नवदुर्गा गण**, बबिता श्रेष्ठ, भक्तपुर : २०६० ।

हिन्दी

१. उपाध्याय,डा. वासुदेव, **प्राचीन भारतीय मूर्ति-विज्ञान**, चौखम्बा संस्कृत सीरीज आफिस, वाराणसी : १९७० ।

२. गुप्त,रामावतार, **गणेश महिमा**, पुस्तक महल, दिल्ली : १९८० ।

३. जोशी, डा.नीलकण्ठ, पुरूषोत्तम, **प्राचीन भारतीय मूर्त्तिविज्ञान**, बिहार राष्ट्रभाषा परिषद्, पटना : वि.सं.२०३४ ।

४. भण्डारकर, रा.गो., **वैष्णव शैव और अन्य धार्मिक मत (हिन्दी अनुवाद)**, वाराणसी : १९६७ ।

अंग्रेजी

1. Bhattacharya,Dr. Dipak Chandra, **Tantric Buddhist Iconographic Sources**, Munciram Manoharlal Publishers Pvt. Ltd., New Delhi. 1973.
2. Buhnemann,Gudrun, **FORMS OF GANESA**, Institut Fur Indologie, Wichtrach : 1989.
3. Chawdhari, L.R., **Practicals of Mantras Tantras**, Sagar Publications, New Delhi : 1997.
4. Regmi, D.R., **Medieval Nepal**, Part II, Pharma K.L. Mukhopadhay, Calcutta : 1966

